

DANIEL MIROSZ

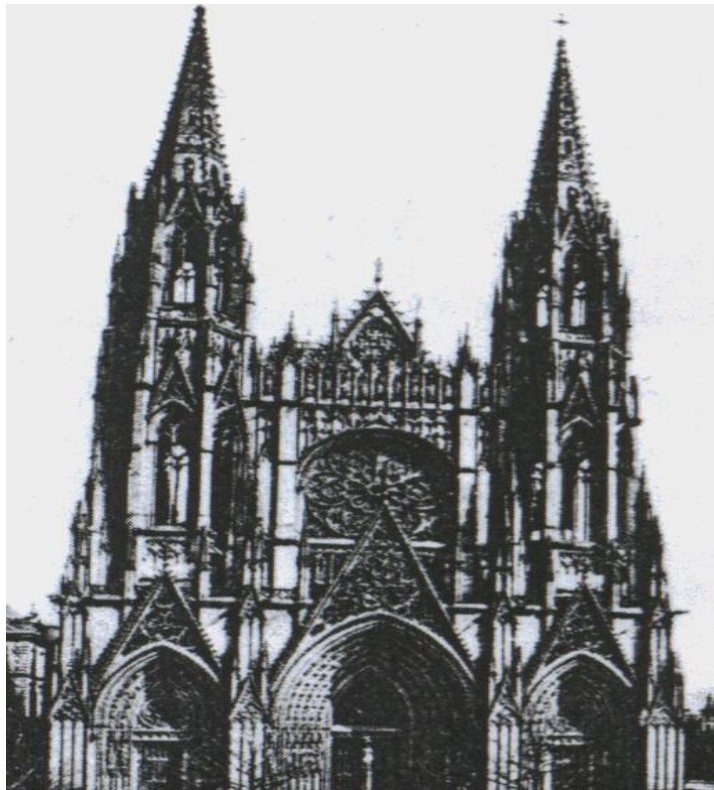
HISTORIA POWSZECHNA

ALMANACH DAT

CZEŚĆ DRUGA

476-1492

OD WALK ODOAKRA DO ODKRYCIA AMERYKI

Katedra w Rouen

DATY KLUCZOWE

622-HIDŻRA – EKSPANSJA ISLAMU.

732-BITWA POD POITIERS.

800-KORONACJA KAROLA WIELKIEGO.

843-TRAKTAT W VERDUN.

962-KORONACJA OTTONA I.

1054-WIELKA SCHIZMA.

1066-BITWA POD HASTINGS.

1096-1099-I WYPRAWA KRZYŻOWA.

1122-KONKORDAT W WORMACJI.

1187-UPADEK JEROZOLIMY.

1206-ZJEDNOCZENIE PLEMION MONGOLSKICH.

1214-BITWA POD BOUVINES.

1241-POWSTANIE HANZY.

1291-KAPITULACJA AKKI. ZWIĄZEK SZWAJCARSKI.

1346-BITWA POD CRÉCY.

1348-1349-CZARNA ŚMIERĆ W EUROPIE.

1410-BITWA POD GRUNWALDEM.

1448-WYNALEZIENIE DRUKU (JOHANN GUTENBERG).

1453-UPADEK KONSTANTYNOPOLA.

1480-ZRZUCENIE NIEWOLI Tatarskiej przez Ruś.

1492-ODKRYCIE AMERYKI.

476	<i>Bitwa pod Ticinum – zwycięstwo ODOAKRA (VIII.), śmierć ORESTESA w Placencji (28.VIII.) i jego brata PAWŁA pod Rawenną (4.IX.). ODOAKER namiestnikiem cesarza Bizancjum (do 493). SELADOBA władcą Aksum (do 485).</i>
477	<i>Zabiegi JULIUSZA NEPOSA w Konstantynopolu o odzyskanie tronu rzymskiego. Śmierć GENZERYKA, króla Wandalów. HUNERYK królem Wandalów (do 484). SZUN TI cesarzem Wei (do 479).</i>
479	<i>Dynastia południowa Cz'i w Państwie Wei (do 551), KAO TI cesarzem (do 482).</i>
480	<i>Zamordowanie JULIUSZA NEPOSA w Dalmacji (9.V.). Heftalici („Biali Hunowie”) w płn. Indiach (do 527).</i>
481	<i>CHLODWIG I królem Franków (do 511), rozpoczęcie przez niego podboju ostatnich ziem Galii, Merowingowie w Królestwie Franków (do 751).</i>
482	<i>LUGAID królem Irlandii (do 507). WU TI cesarzem Wei (do 493).</i>
483 - 492	<i>PONTYFIKAT FELIKSA III.</i>
484	<i>Zwierzchność trybutarna Heftalitów nad Persją (do 527). Konflikt FELIKSA III z patriarchą Konstantynopola AKACJUSZEM i ZENONEM (sprawa nowej formy wiary – henotikon), synod w Rzymie (potępienie AKACJUSZA, rzucenie przez FELIKSA III anatemy na Kościół Wschodni), I schizma (do 519). BALASZ królem Persji (do 488). GUNTAMUND królem Wandalów (do 496).</i>
485	<i>ALAMIEDA władcą Aksum (do 493).</i>
486	<i>Oblężenie i zdobycie Soissons przez Franków (CHLODWIG I), pokonanie i śmierć SYAGRIUSZA – ostatniego reprezentanta władzy i wojsk rzymskich.</i>
488	<i>Najazdy na Italię ODOAKRA: Ostrogotów (TEODORYK WIELKI) – (do 493). KOBAD I królem Persji (do 497). OISC królem Kentu (do 512).</i>
489	<i>Nestorianie w Persji, misje do Chin. SEINEI cesarzem Japonii (do 494).</i>
490	<i>Zbudowanie klasztoru w Kalat Seman – perły syryjskiej architektury wczesnochrześcijańskiej.</i>
V - VI WIEK 491 - 518	<i>PANOWANIE ANASTAZJUSZA I W BIZANCJUM.</i>
492 - 496	<i>PONTYFIKAT GELAZEGO I.</i>
492	<i>Konflikt GELAZEGO I z ANASTAZJUSZEM I (kwestia monofityzmu) – (do 496).</i>
493	<i>JŪ-LIN WANG królem Wei (do 494). Zamordowanie ODOAKRA podczas układu z TEODORYKIEM WIELKIM, rządy Ostrogotów w Italii, Dalmacji, Recji, Norikum, części Panonii i na Sycylii (do 552). TAZJENA II władcą Aksum (do 500).</i>
494	<i>Krótkie rządy HAI-LING WANGA w Wei, MING TI cesarzem (do 498). KENZO cesarzem Japonii (do 497). Ruch mazdakitów w Persji (społeczno-rewolucyjny protest przeciw arystokracji) – (do 524).</i>
496 - 498	<i>PONTYFIKAT ANASTAZEGO II.</i>

496	<i>Bitwa pod Tolbiac – zwycięstwo Franków nad Alamanami, chrzest CHLODWIGA I w obrzędku rzymskim. TRASAMUND królem Wandalów (do 523).</i>
497	<i>NINKEN cesarzem Japonii (do 504). ZAMASP królem Persji (do 499).</i>
V - VI WIEK 498 - 514	<i>PONTYFIKAT SYMMACHUSA.</i>
498	<i>Antypapież WAWRZYNIEC w Rzymie. TUNG-HUN HOU markizem Wei (do 501).</i>
499	<i>KOBAD I królem Persji (po raz drugi) – (do 531). Synod w Rzymie (dekret normujący tryb elekcji papieskiej). ŚUAN WU TI cesarzem płn. Wei (do 515). Chrystianizacja Franków w obrzędku rzymskim, romanizacja Galii.</i>
500	<i>Osiedlanie się Słowian w lesistych terenach Europy Wschodniej (do 700). WAINJAGUPTA władcą Państwa Guptów (do 515). KALIEB władcą Aksum (do 530).</i>
VI WIEK 501	<i>HO TI cesarzem Wei (do 502). Niepodległa Kartlia (Gruzja) – (do 650). Państwa Makuria i Alwa w Sudanie (do XV. w.).</i>
502	<i>WU TI cesarzem Wei (do 549).</i>
504	<i>BURETSU cesarzem Japonii (do 510).</i>
505	<i>Imperium Harszy w Indiach (do 647), dynastia Wardhana (do 647), NARA-WARDHANA pierwszym władcą (do 530).</i>
507	<i>MUIRCHERTACH I królem Irlandii (do 534). Usunięcie Wizygotów z Galii (upadek Państwa Tuluzńskiego) przez Franków, wypieranie Wizygotów do Hiszpanii (do 531), GEISALRYK królem Wizygotów (do 511).</i>
508	<i>Powstanie Kościoła ormiańskiego. Uznanie CHLODWIGA I za prawowitego władcę Franków i Rzymian zamieszkałych w jego królestwie (ANASTAZJUSZ I).</i>
510	<i>KEITAI cesarzem Japonii (do 527).</i>
511	<i>AMALARYK królem Wizygotów (do 531). Śmierć CHLODWIGA I, podział Państwa Franków (do 558): CHLODOMIR w Orleanie (do 524) TEODORYK I w Reims (do 534), CHILDEBERT I w Paryżu (do 558), CHLOTAR I w Soissons (do 561).</i>
512	<i>OCTA królem Kentu (do 522).</i>
514 - 523	<i>PONTYFIKAT HORMIZDASA.</i>
515	<i>SIAO MING TI cesarzem płn. Wei (do 528). NARASIMHAGUPTA władcą Państwa Guptów (do 530).</i>
516	<i>Śmierć GUNDOBADA, ZYGMUNT królem Burgundii (do 523), przejście Burgundów z arianizmu na katolicyzm, romanizacja kraju.</i>
517	<i>Najazd Bułgarów na Grecję.</i>
518 - 527	<i>DYNASTIA JUSTYNIJAŃSKA (DO 610). PANOWANIE JUSTYNA I W BIZANCJUM.</i>
519	<i>Uгода między Kościołem rzymskim a kościołami wschodnimi (formuła HORMIZDASA – „Kościół rzymski nigdy nie splamiał się</i>

	<i>herezją”). CERDIC królem Wessexu w Brytanii (do 534).</i>
522	<i>EORMENRIC królem Kentu (do 560).</i>
523 - 526	<i>PONTYFIKAT JANA I.</i>
523	<i>Nieudana misja JANA I do Konstantynopola (większa tolerancja dla arian) – (do 526). HILDERYK królem Wandalów (do 530). Iberia pod rządami Persji (do 590). Współrządy ATALARYKA i TEODERYKA WIELKIEGO w Królestwie Ostrogotów (do 526).</i>
524	<i>Słumienie ruchu mazdakitów w Persji.</i>
525	<i>Podbój Jemenu przez Aksum (do 571). Oskarżenie o zdradę (za sprawą TEODORYKA WIELKIEGO) i śmierć słynnego filozofa BOECJUSZA w Rzymie.</i>
526	<i>Powrót JANA I z Konstantynopola i wtrącenie go do więzienia z powodu nieudanej misji przez TEODORYKA WIELKIEGO, śmierć papieża w lochu.</i>
526 - 530	<i>PONTYFIKAT FELIKSA IV.</i>
526	<i>Śmierć TEODORYKA WIELKIEGO, ATALARYK królem Ostrogotów (do 534).</i>
527 - 565	<i>PANOWANIE JUSTYNIANA I WIELKIEGO W BIZANCJUM.</i>
527	<i>Wyparcie Heftalitów z płn-zach. Indii, podział płn. Indii na małe państewka. ANKAU cesarzem Japonii (do 537).</i>
528	<i>Inwazja południowych Słowian na Balkany, walki z Bizancjum. Krótkie rządy LIN-T’AO WANGA w płn. Wei, SIAO CZUANG TI cesarzem (do 530).</i>
529	<i>Nowy kodeks prawny w Bizancjum – Codex Iustinianus (złożony z czterech dzieł: zbiór konstytucji cesarskich od HADRIANA do JUSTYNIANA tzw. Codex repetitae praelectionis, wybór z dawnych pism prawniczych tzw. Digesta, podręcznik dla studentów prawa tzw. Institutiones, prawa justyniańskie – Novellae leges). Założenie klasztoru benedyktynów na Monte Cassino (BENEDYKT Z NURSJI). Przyjęcie neoplatonizmu z Aten przez Persję. Stracenie przywódcy religijnego ruchu mazdakitów w Persji, MAZDAKA.</i>
530 - 532	<i>PONTYFIKAT BONIFACEGO II.</i>
530	<i>Antypapież DIOSKUROŚ w Rzymie. TUNG-HAI WANG królem płn. Wei (do 531). KUMARAGUPTA III władcą Państwa Guptów (do 540). RADŻJA I władcą imperium Harszy (do 555). Zaburzenia w Aksum: krótkie rządy ZEYSRAIELA i GEBRU, nowym władcą GEBRE MESKEL (do 544). GELIMER królem Wandalów (do 533).</i>
531	<i>Podbicie Turyngów przez Franków. TEUDIS królem Wizygotów (do 548). CHOSROES I ANUSZIRWAN królem Persji (do 579), szczytowy okres rozwoju Persji. Współrządy AN-TING WANGA i CZIE MIN TI w płn. Wei (do 532).</i>
532	<i>Powstanie NIKA w Konstantynopolu i jego stłumienie przez BELIZARIUSZA (30 000 ofiar). Wojna Bizancjum z Persją (do 533). SIAO WU TI cesarzem płn. Wei (do 534).</i>
533 - 535	<i>PONTYFIKAT JANA II.</i>
534	<i>Rządy TEODEBERTA I w Reims (do 548). Podbój Burgundii przez Franków. Dynastia wsch. Wei w Chinach (do 550), SIAO CZING TI</i>

	<i>cesarzem (do 550). Bitwa pod Trikameron – zwycięstwo Bizancjum nad Wandalami, likwidacja Państwa Wandalów w Afryce, uzyskanie Numidii, Afryki Prokonsularnej, Sardynii, Korsyki i Balearów przez Bizancjum. TUATHAL MAELGARB królem Irlandii (do 544). CYNRIC królem Wessexu (do 560). Krótkie rządy AMALASUNTY w Królestwie Ostrogotów, TEODAHAD nowym królem (do 536).</i>
535 - 536	<i>PONTYFIKAT AGAPITA I.</i>
535	<i>Wojny gockie w Italii (Ostrogoci kontra Bizancjum) – (do 552). TEODAHAD królem Ostrogotów (do 541). Nieudana misja AGAPITA I do Konstantynopola (zaniechanie przez Bizancjum kampanii wojennej w Italii). Zajęcie Sycylii przez Bizancjum. Zakaz wstępu dla Żydów w bizantyjskiej Afryce Północnej (JUSTYNIAN I). WÊN TI cesarzem zach. Wei (do 551). I Państwo Čalukjów w Dekanie (środkowe Indie) – (do 757), PULAKEŚIN I pierwszym władcą (do 566).</i>
536 - 537	<i>PONTYFIKAT SYLWERIUSZA.</i>
536	<i>Zdobycie Rzymu przez armię bizantyjską BELIZARIUSZA (9.XII.), bezpośrednie panowanie Bizancjum nad pld. Italią. WITIGES królem Ostrogotów (do 540).</i>
537	<i>Sąd bizantyjski nad SYLWERIUSZEM (zdrada interesów Bizancjum, pozbawienie władzy i wygnanie do Syrii). Zbudowanie świątyni Hagia Sophia w Konstantynopolu. Podbój Prowansji przez Franków i wygrane starcia z Alamanami i Bawarami. SENKA cesarzem Japonii (do 539).</i>
537 - 555	<i>PONTYFIKAT WIGILIUSZA.</i>
539	<i>KIMMEI cesarzem Japonii (do 571).</i>
540	<i>Podporządkowanie papieża rzymskich władzy Bizancjum (do 568). WISZNUGUPTA władcą Państwa Guptów (do 550). HILDIBAD królem Ostrogotów (do 541).</i>
541	<i>Krótkie rządy ERARYKA w Królestwie Ostrogotów, TOTILA nowym królem Ostrogotów (do 552). Zniszczenie Antiochii przez Persów.</i>
544	<i>Państwo Van Xuan w Wietnamie (do 602). KONSTANTYN władcą Aksum (do 572). DIARMAIT I królem Irlandii (do 565).</i>
545	<i>Opuszczenie Rzymu przez WIGILIUSZA i udanie się jego do Konstantynopola.</i>
546	<i>Pobył WIGILIUSZA w Konstantynopolu (do 555).</i>
547	<i>IDA królem Bernicji w Brytanii (do 559).</i>
548	<i>TEUDEGISEL królem Wizygotów (do 549).</i>
549	<i>AGILA królem Wizygotów (do 554). CZIEN WÊN TI cesarzem Wei (do 551).</i>
550	<i>Imperium Khmerów w Kambodży (do 1445): królestwo Czenli (do 713), pierwszym królem BHAWAWARMAN I (do 600). Konfederacja plemienna Turków w Azji Centralnej. Chrześcijaństwo w formie koptyjskiej w Nubii. Powstanie Kościoła syryjskiego (jakobickiego). Upadek Państwa Guptów w Indiach. Dynastia płn. CZ'I we wsch. Wei, WÊN ŚUAN TI cesarzem (do 559).</i>

551	<i>JÜ-CZANG WANG królem Wei (do 552). FEI TI cesarzem zach. Wei (do 554).</i>
552	<i>Przyjęcie buddyzmu z Korei przez Japonię (do 587). Zniszczenie Państwa Żoużanów (Awarów) przez Turków. JÜAN TI cesarzem Wang (do 555). Bitwa pod Taginae – zwycięstwo Bizancjum nad Ostrogotami, śmierć TOTILI, upadek Państwa Ostrogotów (ostatni król – TEJA), wcielenie Italii, Dalmacji i części Panonii do Bizancjum. Kaganat wschodnioturecki (do 630) i zachodnioturecki (do 745) w Azji Centralnej. Walki bizantyjsko-wizygockie, uzyskanie pld. Hiszpanii przez Bizancjum.</i>
553	<i>II Sobór w Konstantynopolu (potępienie „trzech rozdziałów” antiocheńskich jako nestoriańskich, uchwalenie kompromisowego wyznania wiary, usunięcie WIGILIUSZA ze stanowiska biskupa Rzymu).</i>
554	<i>Państwo toledańskie Wizygotów w Hiszpanii (do 711), ATANAGILD królem (do 567). Zakaz wstępu dla Żydów w bizantyjskiej Hiszpanii (JUSTYNIAN I). KUNG TI cesarzem zach. Wei (do 557).</i>
555	<i>Śmierć WIGILIUSZA w Syrakuzach w drodze powrotnej do Rzymu. CZING TI cesarzem Wei (do 557). ADITJA władcą imperium Harszy (do 580).</i>
556 - 561	<i>PONTYFIKAT PELAGIUSZA I.</i>
556	<i>Konflikt biskupów Mediolanu oraz Akwilei z PELAGIUSZEM I (do 561).</i>
557	<i>Dynastia Cz'en w Wei (do 589), WU TI cesarzem (do 559). Dynastia pñ. Czou w zach. Wei (do 581), krótkie rządy SIAO MIN TI, nowym cesarzem MING TI (do 560).</i>
558	<i>CHLOTAR I królem Franków (do 561). Wyparcie Heftalitów z Persji.</i>
559	<i>WĒN TI cesarzem Wei (do 566). Bitwa pod Konstantynopolem – zwycięstwo Bizancjum nad Heftalitami. FEI TI cesarzem wsch. Wei (do 560). GLAPPA królem Bernicji (do 560).</i>
560	<i>ETHELBERT I królem Kentu (do 616). CEAWLIN królem Wessexu (do 591). ADDA królem Bernicji (do 568). SIAO CZAO TI cesarzem wsch. Wei (do 561). WU TI cesarzem zach. Wei (do 578).</i>
561 - 574	<i>PONTYFIKAT JANA III.</i>
561	<i>Śmierć CHLOTARA I, podział Królestwa Franków (do 613): CHARYBERT I w Paryżu (do 567), SIGIBERT I w Austrazji (do 575), CHILPERYK I w Neustrii (do 584), GUNTRAM DOBRY w Orleanie i Burgundii (do 592). WU CZ'ÉNG TI cesarzem wsch. Wei (do 565).</i>
562	<i>Pojawienie się Awarów w Europie.</i>
563	<i>Założenie klasztoru Iona na Hebrydach (ŚW. KOLUMBAN STARSZY) i misje w Szkocji.</i>
565	<i>Egzarchat Rawenny w Italii (do 751). HON CZU władcą wsch. Wei (do 577). Śmierć JUSTYNIANA I WIELKIEGO w Konstantynopolu. Współrządy FORGGUSA i DOMNALLA ILCHELGACHA w Irlandii (do 566).</i>
565 - 578	<i>PANOWANIE JUSTYNA II W BIZANCJUM.</i>

566	<i>AINMIRE królem Irlandii (do 569). LIN-HAI WANG królem Wei (do 568). KIRTIWARMAN I władcą Państwa Čalukjów (do 597).</i>
567	<i>LEOWA I królem Wizygotów (do 573). Rozbicie Państwa Gepidów w Panonii przez Awarów i Longobardów, Chanat Awarowski w Panonii (do 803).</i>
568	<i>ALBOIN królem Longobardów (do 572). ETHELRYK królem Bernicji (do 572). Najazd Longobardów na płn. i środkową Italię.</i>
569	<i>ELLE królem Deiry w Brytanii (do 599). Współrządy BAETANA I i EOCHAIDA w Irlandii (do 572). ŚUAN TI cesarzem Wei (do 582).</i>
571	<i>Wyparcie Aksumczyków z Jemenu przez Persję, zniszczenie tamy w Maribie – katastrofa systemu nawadniającego, parcie Arabów na północ. Narodziny MAHOMETA.</i>
572	<i>Zamordowanie ALBOINA. KLEF królem Longobardów (do 574). BIDATSU cesarzem Japonii (do 585). UESEN SEGED władcą Aksum (do 587). BAETAN II królem Irlandii (do 586). TEODORYK królem Bernicji (do 579).</i>
573	<i>LEOWIGILD królem Wizygotów (do 586).</i>
574	<i>Bezkrólewie u Longobardów (do 584).</i>
575 - 579	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA I.</i>
575	<i>Zamordowanie SIGIBERTA I. Rządy CHILDEBERTA II w Austrazji (do 595), regencja i wpływy BRUNHILDY, wdowy po SIGIBERCIE I (do 613). Zgoda BENEDYKTA I z biskupem Mediolanu. Najazdy Longobardów na Italię.</i>
577	<i>Krótkie rządy JU CZU we wsch. Wei i upadek państwa.</i>
578 - 582	<i>PANOWANIE TYBERIUSZA I KONSTANTYNA W BIZANCJUM.</i>
578	<i>ŚUAN TI cesarzem zach. Wei (do 579).</i>
579 - 590	<i>PONTYFIKAT PELAGIUSZA II.</i>
579	<i>Częściowe powstrzymanie Longobardów od najazdów na Rzym (PELAGIUSZ II). CZING TI cesarzem zach. Wei (do 581). FRITHUWALD królem Bernicji (do 585). Śmierć CHOSROESA I, HORMIZD IV królem Persji (do 590).</i>
580	<i>PRABHAKARA władcą imperium Harszy (do 605).</i>
VI - VII WIEK 581 - 618	<i>DYNASTIA SOU (SUEJ) W CHINACH.</i>
581	<i>WĒN TI cesarzem zach. Wei (do 589).</i>
VI - VII WIEK 582 - 602	<i>PANOWANIE MAURYCJUSZA W BIZANCJUM.</i>
582	<i>Wkroczenie Słowian południowych i Awarów na Balkany. HOU CZU markizem Wei (do 589).</i>
584	<i>Zamach na CHILPERYKA I, rządy CHLOTARA II w Neustrii (do 629), regencja FREDEGUNDY (do 597). AUTARIS królem Longobardów (do 590).</i>
585	<i>Synod w Matisco (wprowadzenie dziesięciny kościelnej). Podbój</i>

	<i>Swobód przez Wizygotów. YOMEI cesarzem Japonii (do 587). HUSSA królem Bernicji (do 592).</i>
586	<i>REKARED I królem Wizygotów (do 601), ustawy antysemityczne w państwie. AED królem Irlandii (do 598).</i>
587	<i>Synod w Toledo: chrystianizacja Wizygotów w obrządku rzymskim, romanizacja kraju. SUSHUN cesarzem Japonii (do 592). FYRIE SENAJ władcą Aksum (do 610).</i>
589	<i>Zjednoczenie Chin, centralizacja państwa, WĒN TI cesarzem (do 604). Ogłoszenie się patriarchą ekumenicznym przez biskupa Konstantynopola.</i>
590	<i>AGILUIF królem Longobardów (do 616). Współrzędy CHOSROESA II i BAHRAMA VI CZOBINA w Persji (do 591). Wylew Tybru w Rzymie, zaraza, niszczenie akweduktów przez Longobardów, śmierć PELAGIUSZA II. Misje ŚW. KOLUMBANA MŁODSZEGO i jego następców wśród Franków i w Germanii.</i>
VI - VII WIEK 590 - 604	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA I WIELKIEGO.</i>
590	<i>„Patrimonium Sancti Petri” materialną podstawą papieżstwa (do 751). Królestwo Iberii (Kartlii) na Kaukazie (do 655), najwybitniejszym władcą GWARAM (VI-VII w.).</i>
591	<i>CHOSROES II ZWYCIĘSKI królem Persji (do 628). CEOL królem Wessexu (do 597).</i>
592	<i>Upadek królestwa Bernicji w Brytanii. ETHELFRITH królem Northumbrii w Brytanii (do 616). Rządy CHILDEBERTA II w Austrazji, Orleanie i Burgundii (do 595).</i>
593	<i>Wynalezienie prasy drukarskiej (Chiny). SUIKO cesarzem Japonii (do 628).</i>
595	<i>Rządy TEODEBERTA II w Austrazji (do 612) oraz TEODORYKA II w Burgundii (do 613).</i>
597	<i>Misje rzymskie wśród Anglów (mnich AUGUSTYN), utworzenie biskupstwa w Canterbury. CEOLWULF królem Wessexu (do 611). MANGALEŚA władcą Państwa Čalukjów (do 610). Egzarchat Kartaginy (do 697).</i>
598	<i>Współrzędy AEDA SLAINE i COLMANA RIMID w Irlandii (do 604).</i>
599	<i>ETHELRYK królem Deiry (do 604).</i>
600	<i>MAHENDRAWARMAN królem Khmerów (do 611). Legendarni królowie z dynastii Ynglingów na terenach Szwecji (do 700), ODYN założycielem. MAHENDRA-WARMAN władcą Państwa Pallawów w Dekanie (do 625).</i>
VII WIEK 601	<i>Utworzenie arcybiskupstwa w Canterbury. Egzaminacje literackie dla urzędników w Chinach (do 1905). Państwo Songhaj w Mali (do 1591). LEOWA II królem Wizygotów (do 603).</i>
602	<i>Kontrola Wietnamu przez Chiny (do 939). Zamordowanie cesarza Bizancjum, MAURYCJUSZA przez FOKASA.</i>
602 - 610	<i>PANOWANIE FOKASA W BIZANCJUM.</i>
602	<i>Protest GRZEGORZA I wobec tytułu patriarchy ekumenicznego dla patriarchów Konstantynopola.</i>

603	<i>WITERYK królem Wizygotów (do 610).</i>
604 - 606	<i>PONTYFIKAT SABINIANA.</i>
604	<i>Głód w Rzymie (do 607). Wojna Bizancjum z Persją (do 629). Upadek królestwa Deira w Brytanii. AED UARIDNACH królem Irlandii (do 612). JANG TI cesarzem Chin (do 617).</i>
605	<i>RADŹJA II władcą imperium Harszy (do 606).</i>
606	<i>Hegemonia Państwa Harszy w Indiach (do 647), przyłączenie Biharu, przymierze z Bengalem.</i>
607	<i>PONTYFIKAT BONIFACEGO III.</i>
607	<i>Przyznanie zwierzchnictwa BONIFACEMU III nad wszystkimi kościołami chrześcijańskimi (FOKAS), zbudowanie kolumny FOKASA na Forum Romanum. Oficjalne poselstwo Japonii do Chin.</i>
608 - 615	<i>PONTYFIKAT BONIFACEGO IV.</i>
608	<i>Śmierć albo przymusowy chrzest dla Żydów w Bizancjum.</i>
610	<i>GUNDEMAR królem Wizygotów (do 612). Zbudowanie Kanału Cesarskiego (Huang-Ho – Jangcy) w Chinach. Pierwsze wystąpienie MAHOMETA w Arabii. ADRYAZ władcą Aksum (do 630). PULAKEŚIN II władcą Państwa Ćalukjów (do 642). Eliminacja FOKASA w Bizancjum.</i>
610 - 641	<i>DYNASTIA HERAKLIJSKA (DO 711) PANOWANIE HERAKLIUSZA W BIZANCJUM.</i>
611	<i>IŚANAWARMAN I królem Khmerów (do 635). CYNEGILS królem Wessexu (do 642).</i>
612	<i>SISEBUT królem Wizygotów (do 620). Rządy TEODORYKA II w Austrazji (do 613). MAEL COBO królem Irlandii (do 615). Próba podboju Kogurio (Korea) przez Chiny (do 614).</i>
613	<i>Krótkie rządy SIGIBERTA II w Austrazji i Burgundii, CHLOTAR II królem Franków (do 623): odnowienie państwa. Zamordowanie BRUNHILDY, regentki Austrazji.</i>
614	<i>Edykt CHLOTARA II (hrabiowie z miejscowej szlachty, feudalizacja kraju). Utrata części Azji Mniejszej, Palestyny i Syrii przez Bizancjum na rzecz Persji. Kryzys i reforma militarna w Bizancjum (uzbrojeni chłopci w rejonach pogranicznych). Osiedlenie się Serbów i Chorwatów na Bałkanach.</i>
615 - 618	<i>PONTYFIKAT DEUSDEDITA (ADEODATA I).</i>
615	<i>SUIBNE MENN królem Irlandii (do 628).</i>
616	<i>Przymusowy chrzest Żydów w wizygockiej Hiszpanii (do 694). ADALOALD królem Longobardów (do 626), chrystianizacja Longobardów w obrządku rzymskim. EDWIN królem Northumbrii (do 633). EADBALD królem Kentu (do 640).</i>
617	<i>KUNG TI cesarzem Chin (do 618).</i>
VII - X WIEK	<i>DYNASTIA T'ANG W CHINACH.</i>
618 - 907	
618	<i>KAO TSU cesarzem Chin (do 626).</i>

619 - 625	PONTYFIKAT BONIFACEGO V.
619	Utrata Egiptu przez Bizancjum na rzecz Persji. Próby uniezależnienia się egzarchy raweńskiego od Bizancjum (do 625).
620	REKARED II królem Wizygotów (do 621). Królestwo Tybetu w Azji Centralnej (do 1279).
621	SINTILA królem Wizygotów (do 631).
622	<u>Hidżra – ucieczka proroka MAHOMETA z Mekki do Medyny (Jatrebu) wskutek prześladowań ze strony ludu Kurajszytów (16.VI.). początek ery muzułmańskiej.</u>
623	Powstanie Słowian przeciw Awarom, państwo SAMONA (do 658). Rządy CHLOTARA II w Neustrii (do 629), DAGOBERTA I w Austrazji (do 634).
624	Początek starć między zwolennikami MAHOMETA (Medyna) a jego przeciwnikami (Mekka), bitwa pod Bedr – zwycięstwo mahometan, wygnanie plemion żydowskich z Medyny (do 628).
625 - 638	PONTYFIKAT HONORIUSZA I.
625	NARASINHA-WARMAN (HAKAMALLA) władcą Państwa Pallawów w Indiach (do 645).
626	ARIOALD królem Longobardów (do 636). Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Persów, Bułgarów i Awarów. TAI TSUNG cesarzem Chin (do 649). Chanat Chazarski na stepach nad Morzem Czarnym (do 965).
627	Przewaga Bizancjum w wojnie z Persją (do 629). Zwycięstwo mahometan nad opozycją w Arabii w „Bitwie Rowu”.
628	Zamordowanie CHOSROESA II, chaos w Persji (do 629), krótkie rządy KOBADA II SZIRO, ARDASZIR III nowym królem (do 630). DOMNALL królem Irlandii (do 642).
629	DAGOBERT I królem Franków (do 634). JOMEI cesarzem Japonii (do 641). Odzyskanie części Azji Mniejszej, Syrii, Palestyny i Egiptu przez Bizancjum, masakra Żydów w Jerozolimie.
630	Rządy CHARYBERTA II w Akwitanii (do 631). Triumfalny powrót MAHOMETA do Mekki (11.I.). Wojna domowa w Persji, krótkie rządy SZHRBARAZA, nowym królem BORAN (do 631). AKALE UYDDYM władcą Aksum (do 638). Zniszczenie Kaganatu Wschodniotureckiego przez Chiny.
631	Bitwa pod Wogast – zwycięstwo SAMONA nad Frankami. SISENAND królem Wizygotów (do 636). AZARMEDUCHT królem Persji (do 632).
632	Śmierć MAHOMETA w Mekce (8.VI.), ABU BAKR kalifem arabskim (do 634). JEZDEGERD III królem Persji (do 651).
633	Wyprawa arabska na Bizancjum. Wojna arabsko-perska (do 651), bitwa pod Ullais – zwycięstwo Arabów. PENDA królem Mercji w Brytanii (do 655). Współrządy OSRICA i ENFRITHA w Northumbrii (do 634).
634	Założenie klasztoru w Lindisfarne w Szkocji. Rządy SIGIBERTA III w Austrazji (do 656). OSWALD ŚWIĘTY królem Northumbrii (do 642). Zdobycie Massawy w Erytrei przez Arabów, ekspansja muzułmańska na wsch. wybrzeżu Afryki, odcięcie Aksum od Morza

	<i>Czerwonego i przesunięcie kraju do afrykańskiego interioru. OMAR I kalifem arabskim (do 644).</i>
635	<i>BHAWAWARMAN II królem Khmerów (do 650).</i>
636	<i>Bitwa nad rzeką Jarmuk – zwycięstwo Arabów nad Bizancjum, zajęcie Syrii i Palestyny przez Arabów. Bitwa pod Kadesią – zwycięstwo Arabów nad Persją. CHINTILA królem Wizygotów (do 640). ROTARIS królem Longobardów (do 652).</i>
637	<i>Zajęcie Antiochii przez Arabów. Bitwa pod Ktezyfonem – zwycięstwo Arabów nad Persją.</i>
638	<i>Zdobycie Jerozolimy przez Arabów. Założenie Basry. GYRMA ASFER władcą Aksum (do 653). Zerwanie łączności między Rzymem a Konstantynopolem (wakat na stanowisku papieża) – (do 640).</i>
639	<i>Rządy CHLODWIGA II w Neustrii (do 657).</i>
640	<i>PONTYFIKAT SEWERYNA.</i>
640	<i>Rabunek skarbcza papieskiego przez egzarchę raweńskiego IZACJUSZA.</i>
640 - 642	<i>PONTYFIKAT JANA IV.</i>
640	<i>Edykt HERAKLIUSZA (Ektesis – doktryna monoteizmu) i jego potępienie przez JANA IV. Założenie Al-Fustat w Egipcie przez Arabów. Wyprawa arabska na Aksum. EARCONBERT królem Kentu (do 664). TULGA królem Wizygotów (do 642).</i>
641	<i>WSPÓLRZĄDY KONSTANTYNA III I HERAKLEONASA W BIZANCJUM.</i>
641	<i>PANOWANIE HERAKLEONASA W BIZANCJUM.</i>
641 - 668	<i>PANOWANIE KONSTANSA II W BIZANCJUM.</i>
641	<i>Najazd arabski na Egipt (do 642).</i>
642 - 649	<i>PONTYFIKAT TEODORA I.</i>
642	<i>Zdobycie Aleksandrii przez Arabów, podbój Egiptu, początek islamizacji Afryki Północnej. CHIDASWINT królem Wizygotów (do 649), zajęcie pld. Hiszpanii przez Wizygotów. Bitwa pod Nahawandem – zwycięstwo Arabów nad Persją. Panowanie Pallawów w państwie Čalukjów (do 655). CEUWALH królem Wessexu (do 672). KOGYOKU cesarzem Japonii (do 645). OSWIN królem Northumbrii (do 644). CONALL CAEL królem Irlandii (do 654).</i>
643	<i>Oblężenie Barki (do 644), zdobycie Tyflisu (Tbilisi) przez Arabów.</i>
644	<i>OSMAN kalifem arabskim (do 656). Zdobycie Barki, podbój Libii przez Arabów. Najazd arabski na Persję (do 649). Współrządy OSWINA i OSWINE ŚWIĘTEGO w Northumbrii (do 651).</i>
645	<i>KOTOKU cesarzem Japonii (do 654), Taika (Wielka Zmiana) – reformy na wzór chiński (cywilizowane cesarstwo z biurokracją), szereg zmian w administracji (do 701).</i>
647	<i>Zdobycie Trypolisu przez Arabów. Upadek imperium Harszy w Indiach.</i>
649 - 655	<i>PONTYFIKAT MARCINA I.</i>

649	<i>Zdobycie Cypru przez Arabów. RECESWINT królem Wizygotów (do 672). Synod na Lateranie (potępienie monoteletyzmu i religijnych edyktów HERAKLIUSZA i KONSTANSA II), porwanie MARCINA I do Konstantynopola, wtrącenie do więzienia i wygnanie do Chersonezu (Krym). KAO TSUNG cesarzem Chin (do 683).</i>
650	<i>Inwazja Tolteków na państwo Majów. Podbój Gruzji, Armenii i Azerbejdżanu przez Arabów. DŻAJAWARMAN I królem Khmerów (do 690). Państwo Rasztrakutów w Dekanie (środkowe Indie) – (do 973), DANTIWARMAN, INDRA I, GOWINDA I, KARKKA I, INDRA II władcami (do 740). Dynastia Sjalendrów w Królestwie Śriwidżaja na Sumatrze (do XIV. w.). Zależność Nepalu od Tybetu (do XII. w.). Wzrost roli Koranu (świętej księgi muzułmanów, 114 sur (rozdziałów)).</i>
651	<i>Współrządy OSWINA i ETHELWALDA w Northumbrii (do 655). Podbój Persji i Mezopotamii przez Arabów.</i>
652	<i>Krótkie rządy RODOALDA nad Longobardami, ARIBERT I nowym królem (do 661). Infiltracja islamu do Nubii. Układ Egiptu z Dongolą (Makurią), luźna zależność Makurii od Egiptu, trybut w formie niewolników.</i>
653	<i>ZYRGAZ władcą Aksum (do 663).</i>
654 - 657	<i>PONTYFIKAT EUGENIUSZA I.</i>
654	<i>Odparcie najazdu arabskiego na Kretę i Rodos przez Bizancjum. CELLACH królem Irlandii (do 658).</i>
655	<i>Śmierć MARCINA I na wygnaniu w Chersonezie. Odparcie najazdu arabskiego na pld. Azję Mniejszą przez Bizancjum. OSWIN królem Northumbrii (do 670), podbój Mercji przez Northumbrię (do 658). SAIMEI cesarzem Japonii (do 661). WIKRAMADITJA I władcą Państwa Čalukjów (do 681).</i>
656	<i>ALI kalifem arabskim (do 661), wojny domowe wśród Arabów (do 661): „bitwa wielbłądzia” pod Basrą. CHLODWIG II królem Franków (do 657).</i>
657 - 672	<i>PONTYFIKAT WITALIANA.</i>
657	<i>Konflikt Rzymu z egzarchą Rawenny (do 672). CHLOTAR III królem Franków (do 663). nierozstrzygnięta bitwa pod Siffin między ALIM a MUAWIJĄ, gubernatorem Damaszku, pełna niezależność Charydżytów od kalifatu.</i>
658	<i>Śmierć SAMONA, upadek jego państwa. Oderwanie się szyitów od kalifatu, wzrost roli sunnitów. WULFHERE królem Mercji (do 675). Współrządy BLATHMAE i DIARMAITA II w Irlandii (do 665).</i>
659	<i>Bitwa pod Cezareją – zwycięstwo Arabów nad Bizancjum, opanowanie przez nich Azji Mniejszej po góry Taurus. Wyprawa arabska na Kabul (do 662).</i>
661	<i>TENJI cesarzem Japonii (do 672). Chaos u Longobardów (do 662), krótkie rządy BERTARIDA i GUDEBERTA. Zdobycie Heratu i Kabulu przez Arabów. Zamordowanie ALEGO, rozpad Kalifatu Arabskiego, kalifat damasceński Umajjadów (do 750), MUAWIJA I pierwszym kalifem (do 680).</i>
662	<i>GRIMOALD królem Longobardów (do 671). Krótki pobyt</i>

	<i>KONSTANSA II w Rzymie i wyjazd na Sycylię (do 668).</i>
663	<i>DYGNA MIKAEL władcą Aksum (do 689). Rządy CHLOTARA III w Neustrii (do 673), CHILDERYKA II w Austrazji (do 675).</i>
664	<i>EGBERT I królem Kentu (do 673). Wyprawa arabska na Kandahar. Synod w Withby (potwierdzenie przynależności Anglów do Kościoła rzymskokatolickiego).</i>
665	<i>SECHNUSSACH królem Irlandii (do 671).</i>
667	<i>Wyprawa arabska na Berberów (Ghadames). Walki Arabów z egzarchatem Kartaginy (do 697), zdobycie Gabes przez Arabów, odparcie ataku na Sycylię przez Bizancjum.</i>
668	<i>Zamordowanie KONSTANSA II w Syrakuzach. Zjednoczenie Korei przez królestwo Silla (do 935).</i>
668 - 685	<i>PANOWANIE KONSTANTYNA IV POGONATOSA W BIZANCJUM.</i>
670	<i>Zdobycie Kairuanu przez Arabów (SIDI UKBA). Wyprawa arabska na Bizancjum (do 678). ECGFRITH królem Northumbrii (do 685).</i>
671	<i>Wynalezienie „ognia greckiego” przez Bizantyjczyków. Krótkie rządy GARIBALDA nad Longobardami, BERTARID (po raz drugi) nowym królem (do 688). CENUFAELAD królem Irlandii (do 675).</i>
672 - 676	<i>PONTYFIKAT ADEODATA II.</i>
672	<i>WAMBA królem Wizygotów (do 680). SEAXBURH królem Wessexu (do 674). Krótkie rządy KOBUNA w Japonii, TEMMU nowym cesarzem (do 686).</i>
673	<i>CHILDERYK II królem Franków (do 675). HLOTHERE królem Kentu (do 685).</i>
674	<i>ESCWINE królem Wessexu (do 676).</i>
675	<i>FINSNECHTA FLEDACH królem Irlandii (do 695). Rządy TEODORYKA III w Neustrii (do 691). ETHELRED I królem Mercji (do 704).</i>
676 - 678	<i>PONTYFIKAT DONUSA.</i>
676	<i>Zdobycie Samarkandy przez Arabów. CENTWINE królem Wessexu (do 685). Rządy DAGOBERTA II w Austrazji (do 679).</i>
678 - 681	<i>PONTYFIKAT AGATONA.</i>
678	<i>Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Arabów. Misja WILFRYDA we Fryzji.</i>
679	<i>PEPIN Z HERISTALU pierwszym majordomem Austrazji (do 687). TEODORYK III królem Franków (do 691).</i>
680	<i>III Sobór w Konstantynopolu (do 681) – (odrzućenie przez cały Kościół monoteletyzmu, potępienie papieża HONORIUSZA I za herezję, porozumienie Rzym-Konstantynopol). Osiedlenie się Bułgarów na płd. brzegu dolnego Dunaju. ERWIG królem Wizygotów (do 687). Bunt syna ALEGO, AL-HUSAJNA przeciw kalifowi MUAWIJI, rozbicie jego wojsk i śmierć AL-HUSAJNA w bitwie pod Karbalą. JAZID I kalifem damasceńskim (do 683).</i>
681	<i>Pierwsze państwo bułgarskie (do 969), dynastia Dulo (do 740), ASPARUCH chanem Bułgarii (do 701). WINAJADITJA władcą Państwa Ćalukjów (do 696).</i>

682 - 683	<i>PONTYFIKAT LEONA II.</i>
683	<i>Krótki kalifat MUAWIJI II w Damaszku, MARWAN I nowym kalifem (do 685).</i>
684 - 685	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA II.</i>
684	<i>Rezygnacja z opłat wnoszonych z okazji elekcji papieża, zrzeczenie się prawa zatwierdzania papieża przez cesarza KONSTANTYNA IV (przekazanie prawa Egzarchatowi Rawenny). Krótkie rządy CZUNG TSUNGA w Chinach, ŻUI TSUNG nowym cesarzem (do 690).</i>
685 - 686	<i>PONTYFIKAT JANA V.</i>
685 - 695	<i>PANOWANIE JUSTYNIANA II RHINOTHMETOSA W BIZANCJUM.</i>
685	<i>ABD AL-MALIK kalifem damasceńskim (do 705). EADRIC królem Kentu (do 686). CEDWALLA królem Wessexu (do 688).</i>
686 - 687	<i>PONTYFIKAT KONONA.</i>
686	<i>Antypapież TEODOR w Rzymie. JITO cesarzem Japonii (do 697). ALDFRITH królem Northumbrii (do 705). Podbój Kentu przez Wessex (do 688).</i>
VII - VIII WIEK 687 - 701	<i>PONTYFIKAT SERGIUSZA I.</i>
687	<i>EGIZA królem Wizygotów (do 701). Bitwa pod Tertry – zwycięstwo Austrazji nad Neustrią, przywrócenie jedności Frankom, Pepinidzi (Karolingowie) majordomami w państwie Franków (do 751), PEPIN Z HERISTALU pierwszym majordomem (do 714). Antypapież TEODOR i PASCHALIS w Rzymie.</i>
688	<i>KUNIBERT królem Longobardów (do 700). OSWINE królem Kentu (do 690). INE królem Wessexu (do 726).</i>
689	<i>I misja ŚW. KILIANA w Germanii. BAHYR EKLA władcą Aksum (do 708). Współrządy OSWINE i SWEFHARDA w Kencie (do 690).</i>
690	<i>Misja WILLIBRORDA we Fryzji. Współrządy WIHTREDA i SWEFHARDA w Kencie (do 694). Początek podboju Maghrebu przez Arabów (do 709). WU CE TIEN władczynią Chin (do 705), zmiana nazwy dynastii T'ang na Czou. DŻAJADEWI królem Khmerów (do 713).</i>
691	<i>Zbudowanie meczetu „Kopuła na Skale” w Jerozolimie (ABD AL-MALIK). Sobór Quinisextum w Konstantynopolu (potępienie HONORIUSZA I, zrównanie praw patriarchy Konstantynopola z prawami biskupa Rzymu, zezwolenie na małżeństwa duchownych), sprzeciw SERGIUSZA I, nieudana próba porwania papieża przez wysłannika cesarskiego ZACHARIASZA. CHŁODWIG III królem Franków (do 695).</i>
694	<i>WIHTRED królem Kentu (do 725).</i>
695	<i>LOINGSECH królem Irlandii (do 704). CHILDEBERT III królem Franków (do 711). Detronizacja JUSTYNIANA II w Bizancjum.</i>
695 - 698	<i>PANOWANIE LEONTIOSA W BIZANCJUM.</i>
696	<i>WIDŻAJADITJA władcą Państwa Čalukjów (do 733).</i>

697	<i>Wenecja z wybieralnymi dożami, autonomia wobec Bizancjum. MOMMU cesarzem Japonii (do 707). Zdobycie Kartaginy przez Arabów, upadek Egzarchatu Kartagińskiego.</i>
VII - VIII WIEK 698 - 705	<i>PANOWANIE TYBERIUSZA II W BIZANCJUM.</i>
698	<i>Zburzenie Kartaginy i założenie Tunisu przez Arabów. II misja WILLIBRORDA we Fryzji.</i>
699	<i>MUSA IBN NUSAJR głównym architektem zwycięstw arabskich w Afryce Północnej (do 710).</i>
700	<i>Stopniowe wypieranie buddyzmu z Indii. Krótkie rządy LUITBERTA nad Longobardami, RAGIMBERT nowym królem (do 701). Dynastia Przemyslidów w Czechach (do 1306), PRZEMYSŁ, NIEZAMYŚL, MNATA, WOJEN, UNISŁAW, KRZESOMYSŁ, NIEKŁAN, GOŚCIWIT książętami Czech (do 872).</i>
VIII WIEK 701 - 705	<i>PONTYFIKAT JANA VI.</i>
701	<i>Skjoldungowie w Szwecji (do 1132). Państwo Mataram na Jawie (do XII. w.). ARIBERT II królem Longobardów (do 712), zagrożenie granic rzymskich (do 705). WITIZA królem Wizygotów (do 709). Królestwo Egrisi-Abchazji w zach. Gruzji (do 1014), najwięksi władcy: LEON II (VIII w.), TEODOZJUSZ (X.w.).</i>
702	<i>TERWEL chanem Bułgarii (do 718).</i>
704	<i>CENRED królem Mercji (do 709). CONGAL CENNMAGAIR królem Irlandii (do 710).</i>
705 - 707	<i>PONTYFIKAT JANA VII.</i>
705 - 711	<i>PANOWANIE JUSTYNIANA II RHINOTHMETOSA (PO RAZ DRUGI) W BIZANCJUM.</i>
705	<i>WALID I kalifem damasceńskim (do 715). Zniszczenie Rawenny i ograbienie pld. Italii przez JUSTYNIANA II. Zmuszenie WU CE TIEN do abdykacji, CZUNG TSUNG (po raz drugi) cesarzem Chin (do 710). EADWULF I królem Northumbrii (do 706).</i>
706	<i>Wyprawa arabska na zach. Maghreb (do 709). OSRED I królem Northumbrii (do 716).</i>
707	<i>GEMMEI cesarzem Japonii (do 715).</i>
708	<i>PONTYFIKAT SYZYNIUSZA.</i>
708 - 715	<i>PONTYFIKAT KONSTANTYNA.</i>
708	<i>GUM władcą Aksum (do 732).</i>
709	<i>Podbój Maghrebu przez Arabów. Wyprawa arabska na Chorezm, Chiwę i Bucharę (do 712). RODRYG królem Wizygotów (do 711). CEOLRED królem Mercji (do 716).</i>
710	<i>Okres Nara w Japonii (do 794). FERGAL królem Irlandii (do 722). ŻUI TSUNG (po raz drugi) cesarzem Chin (do 712).</i>
711	<i>Przekroczenie Cieśniny Gibraltarskiej przez Arabów (TARIK IBN ZIJAD), bitwa pod Jerez de la Frontera – zwycięstwo Arabów nad Wizygotami, zdobycie Toledo – upadek Państwa Wizygotów w</i>

	<i>Hiszpanii, polepszenie się sytuacji Żydów. DAGOBERT III królem Franków (do 715). Spotkanie KONSTANTYN-JUSTYNIAN II w Konstantynopolu (uzgodnienie spornych zagadnień). Zamordowanie JUSTYNIANA II w Konstantynopolu przez BARDANESA.</i>
711 - 713	<i>CESARZE Z RÓŻNYCH RODÓW (DO 717). PANOWANIE FILIPIKOSA W BIZANCJUM.</i>
711	<i>Konflikt Rzymu z Konstantynopolem (odmowa uznania uzurpatora, sprzeciw wobec monoteletyzmu).</i>
712	<i>Krótkie rządy AUSPRANDA nad Longobardami, LIUTPRAND królem Longobardów (do 736). Zdobycie Aloru, Transoksanii i Sindhu przez Arabów, początki islamu w Indiach. ŚUAN TSUNG cesarzem Chin (do 756).</i>
713 - 715	<i>PANOWANIE ANASTAZJUSZA II W BIZANCJUM.</i>
713	<i>Podział królestwa Czenli (do 802).</i>
714	<i>Wyprawa arabska na Barcelonę, podbój Hiszpanii (bez Asturii) przez Arabów. Najazd arabski na Kaganat Zachodnioturecki.</i>
715 - 717	<i>PANOWANIE TEODOZJUSZA III W BIZANCJUM.</i>
715 - 731	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA II.</i>
715	<i>SULEJMAN kalifem damasceńskim (do 717). GENSHO cesarzem Japonii (do 724). Rządy CHILPERYKA III w Neustrii (do 721).</i>
716	<i>Misja ŚW. BONIFACEGO w Germanii (do 754). Wyprawa arabska na Bizancjum (do 718). Uznanie Bułgarii przez Bizancjum. Rządy CHLOTARA IV w Austrazji (do 720). ETHELBALD królem Mercji (do 757). CENRED królem Northumbrii (do 718).</i>
717 - 741	<i>DYNASTIA IZAURYJSKA (DO 802). PANOWANIE LEONA III IZAURYJCZYKA W BIZANCJUM.</i>
717	<i>OMAR II kalifem damasceńskim (do 720). Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Arabów (do 718).</i>
718	<i>Władca nieznanego imienia w Bułgarii (do 725). OSRIC królem Northumbrii (do 729). Sojusz Bizancjum z Chazarami i Bułgarią. Początki tworzenia państwa w Asturii (PELAYO).</i>
720	<i>CHILPERYK II królem Franków (do 721). JAZID II kalifem damasceńskim (do 724). Wyprawy arabskie na Tuluzę (królestwo Franków), Sycylię i Sardynię (Bizancjum). Specjalny podatek dla nie-muzułmanów w Kalifacie Damasceńskim.</i>
721	<i>TEODORYK IV królem Franków (do 737).</i>
722	<i>FOGARTACH królem Irlandii (do 724). Bitwa pod Covadongą – zwycięstwo Asturii nad Arabami, zatrzymanie ekspansji arabskiej na Płw. Iberyjskim.</i>
724	<i>HISZAM kalifem damasceńskim (do 743). CINAED królem Irlandii (do 728). SHOMU cesarzem Japonii (do 749).</i>
725	<i>SEWAR chanem Bułgarii (do 740). ETHELBERT II królem Kentu (do 748).</i>
726	<i>ETHELHEARD królem Wessexu (do 740).</i>
728	<i>FLAITHBERTACH królem Irlandii (do 734).</i>
729	<i>CEOLWULF królem Northumbrii (do 737).</i>

730	<i>Ikonoklazm w Bizancjum (spór o kult obrazów) – (do 843), sprzeciw GRZEGORZA II wobec zarządzeniom obrazoburczym LEONA III (edykt).</i>
731 - 741	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA III.</i>
731	<i>ŚW. BONIFACY metropolitą Germanii. Potępienie obrazoburstwa przez GRZEGORZA III, zajęcie posiadłości papieskich na Sycylii i w Kalabrii przez Bizancjum, pozbawienie zwierzchnictwa papieża nad Ilirią przez LEONA III i przyłączenie tych ziem do patriarchatu konstantynopolińskiego. Zagrożenie Rzymu i Rawenny ze strony Longobardów.</i>
732	<i>ASGOMGUM władcą Aksum (do 737). <u>Bitwa pod Poitiers (pod Tours) – zwycięstwo Franków (KAROL MŁOT) nad Arabami (8.VI.), zatrzymanie się ekspansji arabskiej.</u></i>
733	<i>WIKRAMADITJA II władcą Państwa Ćalukjów (do 744).</i>
734	<i>AED ALLAN królem Irlandii (do 743). Pierwsza wyprawa łupieżcza (ghazija) muzułmańskich Berberów przez Saharę na sawannowe obszary Afryki Zachodniej.</i>
736	<i>Współrządy LIUTPRANDA i HILDEBRANDA nad Longobardami (do 744).</i>
737	<i>EADBERHT królem Northumbrii (do 758). LETTYM władcą Aksum (do 753). Rządy KAROLA MŁOTA u Franków (do 741), opanowanie Narbonne przez Franków.</i>
738	<i>Księstwo Nanczao Tajów w Junnanie (do 1253), wpływ kultury chińskiej.</i>
739	<i>Królestwo Asturii w Hiszpanii (do 925), hispanizacja Wizygotów.</i>
740	<i>Bitwa pod Akrojnionem – zwycięstwo Bizancjum nad Arabami, stabilizacja granicy na linii Taurusu. Judaizm religią państwową u Chazarów. Bunt ZAJDA, wnuka HUSAJNA w kalifacie damasceńskim i jego zamordowanie w Kufie. Dynastia Wokil w Bułgarii (do 762), KORMISOSZ chanem (do 756). CUTHRED królem Wessexu (do 756). Podbój Państwa Pallawów w Indiach przez Ćalukjów. DANTIDURGA władcą Państwa Rasztrakutów (do 756).</i>
741 - 752	<i>PONTYFIKAT ZACHARIASZA.</i>
741 - 775	<i>PANOWANIE KONSTANTYNA V KOPRONIMOSA W BIZANCJUM.</i>
741	<i>PEPIN majordomem Franków (do 751).</i>
743	<i>WALID II kalifem damasceńskim (do 744). DOMNALL MIDI królem Irlandii (do 763). CHILDERYK III królem Franków (do 751). Włączenie Państwa Korutan (Karantanów) do Bawarii.</i>
744	<i>Założenie arcybiskupstwa w Eichstadt. Zaburzenia w Kalifacie Damasceńskim, krótkie rządy JAZIDA III i IBRAHIMA, MARWAN II nowym kalifem (do 750). KIRTIWARMAN II władcą Państwa Ćalukjów (do 757). RACHIS królem Longobardów (do 749).</i>
745	<i>Zniszczenie Kaganatu Zachodniotureckiego przez Chiny, przejście Turków na południe Azji.</i>
747	<i>Powstanie społeczno-rewolucyjnego ruchu Abbasydów pod wodzą</i>

	<i>ABU MUSLIMA w północnoirańskim Chorasanie.</i>
748	<i>EADBEHRT I królem Kentu (do 762).</i>
749	<i>KOKEN cesarzem Japonii (do 758). AISTULF królem Longobardów (do 756).</i>
750	<i>Włączenie Państwa Kalinga w Indiach do Bengalu, dynastia Palów (do 1199), GOPALA pierwszym władcą. Zamach stanu w Kalifacie Damasceńskim, rzeź członków rodziny panujących Ummajadów (oprócz ABD AR-RAHMANA) przez Abbasydów, stolica w Kufie (do 762), Kalifat Abbasydzki (Bagdadzki) – (do 1258), perskie wpływy w państwie, ABU'L-ABBAS AS-SAFFAH (KRWAUWY) kalifem (do 754).</i>
751	<i>Detronizacja Merowingów w państwie Franków, Karolingowie (do 987), PEPIN KRÓTKI (MAŁY) królem Franków (do 768). Zdobyte Egzarchatu Rawenny przez Longobardów. Bitwa nad rzeką Talas – zwycięstwo Arabów nad Chinami, zatrzymanie ekspansji chińskiej na zachodzie.</i>
752	<i>PONTYFIKAT STEFANA.</i>
752 - 757	<i>PONTYFIKAT STEFANA II.</i>
752	<i>Podróż STEFANA II do królestwa Franków, spotkanie z PEPINEM KRÓTKIM (układ z Quierzy – zobowiązanie PEPINA do zbrojnego powstrzymania Longobardów od dalszych podbojów i zwrotu papieżowi zajętych przez nich w czasie walk obszarów), nadanie tytułu patrycjusza Rzymu – PEPINOWI przez papieża.</i>
753	<i>TELATEM władcą Aksum (do 774).</i>
754	<i>Walki Franków z Longobardami (do 756). Zdobyte Korsyki przez Franków. Państwo Ujguryjskie w Mongolii (do 840). AL-MANSUR kalifem abbasydzkim (do 775).</i>
755	<i>Wojny domowe w Chinach (do 904), antycesarski bunt AN LU-SZANA, gubernatora póln-zach. okręgów kraju (do 763), zdobycie stolicy Czang-an. Ataki Bułgarów na Bizancjum (do 764). Wyparcie Arabów z Pampeluny przez Basków, początki Nawarry.</i>
756	<i>Przekazanie obwodu rzymskiego, Egzarchatu Rawenny i Pentapolis papieżowi przez PEPINA, Państwo Kościelne w Italii (do 1870). Emirat Kordobański w Hiszpanii (do 929), ABD AR-RAHMAN I emirem (do 788). WINECH chanem Bułgarii (do 762). SU TSUNG cesarzem Chin (do 762). DEZYDERIUSZ królem Longobardów (do 774). KRISZNA I władcą Państwa Rasztrakutów (do 773). SIGEBEHRT królem Wessexu (do 757).</i>
757 - 767	<i>PONTYFIKAT PAWŁA I.</i>
757	<i>Państwo Charydżytów w magrebijskim interiorze (do 909). Rozruchy w Rzymie podczas elekcji PAWŁA I. Podbój Państwa Ćalukjów przez Rasztrakutów w Indiach. Układy Franków z Longobardami. CYNEWULF królem Wessexu (do 826). Krótkie rządy BEORNREDA w Mercji, OFFA nowym królem (do 796). Śmierć przywódcy buntu w Chinach, AN LU-SZANA (zabity przez syna).</i>
758	<i>JUNNIU cesarzem Japonii (do 764). OSWULF królem Northumbrii (do 759).</i>

759	<i>ETHELWALD królem Northumbrii (do 765).</i>
760	<i>Zdobycie Sardynii przez Arabów.</i>
762	<i>Władcy z różnych rodów w Bułgarii (do 803), TELEC chanem (do 765). SIGERED królem Kentu (do 764). Stolica Kalifatu Abbasydów w Bagdadzie (AL-MANSUR). TAI TSUNG cesarzem Chin (do 779).</i>
763	<i>NIALL FROSSACH królem Irlandii (do 770).</i>
764	<i>HEABEHRT królem Kentu (do 770). SHOTOKU cesarzem Japonii (do 770).</i>
765	<i>ALHRED królem Northumbrii (do 774). Współrzędy HEABEHRTA i EGBERTA II w Kencie (do 770). SABIN chanem Bułgarii (do 767).</i>
767	<i>Zamieszki w Rzymie (do 768), antypapież KONSTANTYN (do 769). Krótkie rządy UMARA w Bułgarii, TOKTU nowym chanem (do 772).</i>
768 - 772	<i>PONTYFIKAT STEFANA III.</i>
768	<i>Antypapież FILIP w Rzymie. Śmierć PEPINA KRÓTKIEGO, współrzędy KAROLA i KARLOMANA w królestwie Franków (do 771).</i>
769	<i>Synod na Lateranie (kandydatem na tron papieski jedynie duchowny będący kardynałem, potępienie ikonoklazmu i jego popleczników w Bizancjum, potwierdzenie kary dla antypapieży). Opanowanie Gaskonii przez Franków (KAROL).</i>
770	<i>DONNCHAD MIDI królem Irlandii (do 797). KONIN cesarzem Japonii (do 781). EGBERT II królem Kentu (do 784).</i>
VIII - IX WIEK 771 - 814	<i>PANOWANIE KAROLA WIELKIEGO W KRÓLESTWIE FRANKÓW.</i>
772 - 795	<i>PONTYFIKAT HADRIANA I.</i>
772	<i>Walki Franków z Sasami (do 804). Krótkie rządy PAGANA nad Bułgarami, TELERYG nowym chanem (do 777).</i>
773	<i>GOWINDA II władcą Państwa Rasztrakutów (do 780).</i>
774	<i>Spotkanie KAROLA WIELKIEGO z HADRIANEM I w Rzymie (potwierdzenie darowizny PEPINA dla papieża). Wpływy frankijskie na Korsyce i Sardynii. ETHELRED I królem Northumbrii (do 779). Wojna Franków z Longobardami, zdobycie stolicy państwa – Pawii, upadek królestwa Longobardów i ostatniego króla ADALGISA, zesłanie jego ojca, DEZYDERIUSZA do klasztoru, opanowanie płn. Italii i Toskanii przez Franków, KAROL WIELKI królem Italii (do 814). ODA GOSZ władcą Aksum (do 787).</i>
775 - 780	<i>PANOWANIE LEONA IV CHAZARA W BIZANCJUM.</i>
775	<i>AL-MAHDI kalifem bagdadzkim (do 785).</i>
777	<i>KARDAM chanem Bułgarii (do 803). Walki Franków z Arabami w płn. Hiszpanii (do 812), wyprawa Franków na Saragossę, zdobycie Nawarry przez Franków i zniszczenie Pampeluny.</i>
778	<i>Bitwa w przełęczy Roncesvalles – zwycięstwo Basków nad Frankami, śmierć ROLANDA – hrabiego Marchii Bretońskiej.</i>

779	<i>ELFWALD</i> królem Northumbrii (do 788). <i>TÊ TSUNG</i> cesarzem Chin (do 805).
780 - 797	<i>PANOWANIE KONSTANTYNA VI W BIZANCJUM.</i>
780	Regencja <i>IRENY</i> w Bizancjum (do 797). <i>DHRUWA</i> władcą Państwa Rasztrakutów (do 793). Podział wsch. Gruzji na Kachetię, Ereti i Tao-Klardżetię, dynastia Bagratydów w Gruzji (do 1801), <i>ASZOT WIELKI KUROPALATES</i> królem Tao-Klardżetii (do 826).
781	Spotkanie <i>KAROLA WIELKIEGO</i> z <i>HADRIANEM I</i> w Rzymie (granice Państwa Kościelnego na południu po rzekę Lira, na wschodzie dawne tereny Egzarchatu Rawenny, na północy od Loreto po dolinę Padu, na północnym zachodzie granica z Toskanią). Synowie <i>KAROLA WIELKIEGO</i> : <i>PEPIN</i> królem Italii (do 810), <i>LUDWIK I</i> królem Akwitanii (do 840). <i>KAMMU</i> cesarzem Japonii (do 806).
782	Wyprawa Franków na plemiona słowiańskie znad Łaby i Soławy.
783	Wyprawy Bizancjum na Macedonię i Bułgarię.
784	<i>EALHMUND</i> królem Kentu (do 785).
785	<i>AL-HADJI</i> kalifem bagdadzkim (do 786). Podbój Kentu przez Mercję (do 796). Chrzest <i>WIDUKINDA</i> , wodza Sasów z rąk Franków.
786	<i>HARUN AR-RASZID</i> kalifem bagdadzkim (do 809). Współrządy <i>CYNEWULFA</i> i <i>BERHTRICA</i> w Wessex (do 802). Walki Franków z Brytami w Bretonii (do 799).
787	Podporządkowanie przez Franków księstwa Benewentu. II Sobór w Nicei (potępienie ikonoklazmu – obrazom cześć, ale nie kult), odnowienie jedności Kościoła Wschodniego z Rzymem, pozycja pośrednia w sporze o obrazy. Pierwsze wyprawy Normanów (płd. Anglia – Dorset). Krótkie rządy <i>AJZORA</i> w Aksum, <i>DYDDYM</i> nowym władcą (do 792).
788	Opanowanie Bawarii przez Franków. Państwo Idrysydów w zachodnim Maghrebie (do 1036), <i>IDRIS IBN ABDULLAH</i> władcą (do 802). <i>HISZAM I</i> emirem kordobańskim (do 796). <i>OSRED II</i> królem Northumbrii (do 790).
789	Walki Franków z Wioletami nad Łabą.
790	<i>ETHELRED I</i> (po raz drugi) królem Northumbrii (do 796).
791	Wyprawa Franków na Awarów.
792	<i>UYDYDDYM</i> władcą Aksum (do 802).
793	<i>GOWINDA III</i> władcą Państwa Rasztrakutów (do 814). Najazd Normanów na klasztor Lindisfarne.
794	Synod duchowieństwa zachodniego we Frankfurcie (potępienie soboru nicejskiego). Okres Heian w Japonii (do 1185).
VIII - IX WIEK 795 - 816	<i>PONTYFIKAT LEONA III.</i>
795	Najazd Normanów na Irlandię, płn. Szkocję i Islandię. Hiszpańska Marchia Frankijska na płd. od Pirenejów (do 844).

796	<i>Krótkie rządy ECGFRITHA w Merceji, CENWULF nowym królem (do 821). AL-HAKAM I emirem kordobańskim (do 822). Krótkie rządy OSBALDA w Northumbrii, EARDWULF nowym królem (do 808). EADBEHRT II królem Kentu (do 798).</i>
VIII - IX WIEK 797 - 802	<i>PANOWANIE IRENY W BIZANCJUM.</i>
797	<i>AED DIRDNIDE królem Irlandii (do 819).</i>
798	<i>CUTHRED królem Kentu (do 807). Zdobywanie Balearów przez Emirat Kordobański. Założenie arcybiskupstwa w Salzburgu.</i>
799	<i>Najazd Normanów na Akwitanię. Podporządkowanie Bretanii przez Franków, wyprawa na Chorwatów. Powstanie antypapieskie w Rzymie (krytyka profrankijskiej polityki papieża), krótkotrwałe uwięzienie LEONA III (25.IV.) i jego ucieczka do siedziby KAROLA WIELKIEGO w Paderbornie, powrót papieża do Rzymu pod ochroną wojsk królewskich.</i>
800	<i>Państwo Aglabidów we wschodnim Maghrebie (do 909). Założenie arcybiskupstw w Kolonii, Aix i Trewirze. Zdobywanie Wysp Owczych przez Normanów. Uroczysta przysięga LEONA III w Rzymie (oczyszczenie się z zarzutów cudzołóstwa i wiarołomstwa) – (23.XII.), <u>koronacja KAROLA WIELKIEGO na cesarza rzymskiego w Rzymie (25.XII.).</u></i>
IX WIEK 801	<i>Państwo Tekkur na terenach Senegalu (do XIII w.). Państwo Kanem w Czadzie (do XIII w.).</i>
802	<i>IDRIS II władcą Państwa Idrysydów (do 828). Królestwo Angkor w Kambodży (do 1445), DŻAJAWARMAN II królem (do 834). Najazd Normanów na płn. Szkocję. UYDMA ASFERIE władcą Aksum (do 832). EGBERT królem Wessexu (do 829). Obalenie IRENY w wyniku przewrotu wojskowego w Bizancjum.</i>
802 - 811	<i>CESARZE Z RÓŻNYCH RODÓW (DO 820). PANOWANIE NICEFORA I W BIZANCJUM.</i>
803	<i>Zniszczenie Chanatu Awarskiego przez Franków. Dynastia Kruma w Bułgarii (do 971), KRUM chanem (do 814).</i>
804	<i>Opanowanie Saksonii przez Franków, powstanie Duńskiej Marchii Frankijskiej jako przeciwwagi wpływów normańskich. Założenie Haihabu (Hedeby) nad fiordem Slien (Dania) przez Normanów, kontrola połączeń handlowych na Morzu Północnym i Bałtyku (do 1066). Spotkanie LEONA III z KAROLEM WIELKIM w Aachen (Akwizgranie) – (zacieśnianie więzów). Śmierć ALKUINA – frankońskiego mistrza sztuki pisarskiej.</i>
805	<i>Utworzenie Serbskiej Marchii Frankijskiej nad Łabą. Wyprawa Franków na Czechów (do 806). Bitwa pod Patras – zwycięstwo Bizancjum nad Słowianami południowymi, regrecyzacja Hellady. Krótkie rządy SZUNG TSUNGA w Chinach, SIEN TSUNG cesarzem Chin (do 820).</i>
806	<i>Wenecja pod rządami Franków (do 812). Wyprawa Franków na Serbów nad Łabą. Podbój płn. Szkocji, Szetlandów, Orkadów, Hebrydów i wyspy Man przez Normanów. HEIZEI cesarzem Japonii</i>

	<i>(do 809).</i>
807	<i>Podbój Kentu przez Mercję (do 823).</i>
808	<i>Krótkie rządy ELFWALDA II w Northumbrii, EARDWULF (po raz drugi) królem (do 809).</i>
809	<i>Wyprawa Bułgarów na Serdikę (Sredec). Śmierć HARUNA AR-RASZIDA, podział kalifatu bagdadzkiego – wojna domowa (do 813), AL-AMIN kalifem bagdadzkim (do 813). SAGA cesarzem Japonii (do 823). EANRED królem Northumbrii (do 841).</i>
810	<i>Rozszerzenie granic Bengalu (DHARMAPALA) w Indiach na Magadzę.</i>
811	<i>Bitwa pod Pliską – zwycięstwo Bułgarów nad Bizancjum, śmierć cesarza NICEFORA I w walce.</i>
811	<i>PANOWANIE STAURAKIOSA W BIZANCJUM.</i>
811 - 813	<i>PANOWANIE MICHAŁA I RANGABEUSZA W BIZANCJUM.</i>
812	<i>Opanowanie terenów z Huescą, Leridą i Tarragoną przez Franków. Wyprawa Franków na Obodrzyków. Uznanie tytułu cesarskiego KAROLA WIELKIEGO przez Bizancjum. Odzyskanie Wenecji przez Bizancjum.</i>
813 - 820	<i>PANOWANIE LEONA V ARMEŃCZYKA W BIZANCJUM.</i>
813	<i>Ukoronowanie diademem cesarskim syna LUDWIKA przez KAROLA WIELKIEGO. BERNARD królem Italii (do 818). AL-MAMUN kalifem bagdadzkim (do 833), rozwiązanie starej armii wojowników arabskich, powołanie przybocznej gwardii mameluków (tureckich niewolników) i ich rządy (do 945), przekształcenie urzędu kalifa w urząd tytularny przez mameluków.</i>
814	<i>Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Bułgarów. Śmierć KAROLA WIELKIEGO, LUDWIK I POBOŻNY królem Franków, cesarzem rzymskim (do 833) i współrządcą w Italii (do 840). AMOGHAWARSZA I władcą Państwa Rasztrakutów (do 879). Współrządy DOKUMA i DICEWGA w Bułgarii (do 819).</i>
816 - 817	<i>PONTYFIKAT STEFANA IV.</i>
816	<i>Powtórna koronacja LUDWIKA I na cesarza rzymskiego przez STEFANA IV w Reims.</i>
817 - 824	<i>PONTYFIKAT PASCHALISA I.</i>
817	<i>Początki podziału w Królestwie Franków. Antyfrankijskie powstanie w Chorwacji, LUDEWIT księciem Chorwacji posawskiej (do 823).</i>
818	<i>Współrządy LUDWIKA I i LOTARA I w Italii (do 840).</i>
819	<i>CONCHOBAR królem Irlandii (do 833). OMURTAG chanem Bułgarii (do 831), rozszerzenie granic państwa na północy i zachodzie o ziemie byłego Chanatu Awarskiego i tereny Serbów.</i>
820 - 829	<i>DYNASTIA AMORYJSKA (DO 867). PANOWANIE MICHAŁA II FRYGIJCZYKA W BIZANCJUM.</i>
820	<i>Najazd Normanów na Irlandię i Mercję. MU TSUNG cesarzem Chin (do 824).</i>
821	<i>CEOLWULF I królem Mercji (do 823). Powstanie TOMASZA SŁOWIANINA w Bizancjum (wschodnia Tracja, Azja Mniejsza). Państwo Tahirydów na terenach wschodniej Persji i zachodnich</i>

	<i>Indii, w Afganistanie, Choreźmie i Bucharze (do 873).</i>
822	<i>ABD AR-RAHMAN II emirem kordobańskim (do 852). Państwo Wielkomorawskie w środkowo-wschodniej Europie (do 907), MOJMIR I pierwszym władcą (do 846).</i>
823	<i>Koronacja syna LUDWIKA I, LOTARA I na cesarza rzymskiego w Rzymie przez PASCHALISA I. JUNNA cesarzem Japonii (do 833). BEORNWULF królem Mercji (do 825). BALDRED królem Kentu (do 825).</i>
824 - 827	<i>PONTYFIKAT EUGENIUSZA II.</i>
824	<i>Konstytucja rzymska LOTARA I (dopuszczenie możliwości udziału świeckich w wyborze papieża). CZING TSUNG cesarzem Chin (do 827).</i>
825	<i>Księstwo Walii (do 1283), MERFYN PIEGATY pierwszym księciem (do 844). Bitwa pod Snowdon – zwycięstwo Wessex nad Mercją, podbój Kentu, Essex, Surrey i Sussex przez Wessex. LUDECA królem Mercji (do 827).</i>
826	<i>Chrzest HARALDA KŁAKA, duńskiego księcia Jutlandii z rąk LUDWIKA POBOŻNEGO. Ekspansja Saracenów (Arabów z Północnej Afryki) w Europie, podbój Krety.</i>
827	<i>PONTYFIKAT WALENTYNA.</i>
827 - 844	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA IV.</i>
827	<i>WĚN TSUNG cesarzem Chin (do 840). WIGLAF królem Mercji (do 829). Podbój Sycylii (bez większych miast) przez Saracenów.</i>
828	<i>Podbój Sardynii i Korsyki przez Saracenów.</i>
829 - 842	<i>PANOWANIE TEOFILA W BIZANCJUM.</i>
829	<i>Podbój Mercji przez Wessex (do 830), zjednoczenie Anglii przez Wessex, dynastia saska (do 1066), EGBERT pierwszym królem (do 839).</i>
830	<i>Wojna domowa w Królestwie Franków (LUDWIK I kontra trzej synowie: LOTAR I, LUDWIK, PEPIN) – (do 833). WIGLAF (po raz drugi) królem Mercji (do 840).</i>
831	<i>Założenie arcybiskupstwa misyjnego w Hamburgu dla Skandynawii. Zdobycie Palermo przez Saracenów. MAŁAMIR chanem Bułgarii (do 836).</i>
832	<i>ARMAH władcą Aksum (do 837).</i>
833	<i>NIMMYO cesarzem Japonii (do 850). NIALL CAILLE królem Irlandii (do 846). AL-MUTASIM kalifem bagdadzkim (do 842). Współrządy LOTARA I, PEPINA i LUDWIKA w Królestwie Franków (do 834). Dynastia Gerulfingów w Holandii (do 1299), GERULF I pierwszym hrabią (do 885).</i>
834	<i>LUDWIK I POBOŻNY (po raz drugi) królem Franków i cesarzem rzymskim (do 840). DŻAJAWARMAN III królem Khmerów (do 877). Coroczne najazdy Normanów na Królestwo Franków (do 892).</i>
836	<i>PRESJAN chanem Bułgarii (do 852).</i>
837	<i>DYGNAŻAN władcą Aksum (do 856).</i>
839	<i>Podbój pld-wsch. Irlandii przez Normanów. ETHELWULF królem</i>

	<i>Anglii (do 858).</i>
840	<i>Rządy Saracenów w Brindisi (do 870) i Tarencie (do 880). Zniszczenie Państwa Ujguryjskiego przez Imperium Kirgizów, ucieczka Ujgurów na południe. KAROL II ŁYSY królem Franków (do 877). LOTAR I królem Italii i cesarzem rzymskim (do 855). WU TSUNG cesarzem Chin (do 846). BERHTWULF królem Mercji (do 852). Księstwo Salerno w pld. Italii (do 1077).</i>
841	<i>Rządy Saracenów w Bari (do 871). Założenie Dublina przez Normanów. ETHELRED II królem Northumbrii (do 844).</i>
842 - 867	<i>PANOWANIE MICHAŁA III METYSTESA W BIZANCJUM.</i>
842	<i>AL-WATHIK kalifem bagdadzkim (do 847). Powstanie Królestwa Szkocji, KENNETH I pierwszym królem (do 858). Najazd Normanów na Londyn.</i>
843	<i>Zakończenie sporu o obrazy w Bizancjum, potępienie ruchu ikonoklastów na synodzie w Konstantynopolu, wzmożenie prześladowań Żydów. Zdobycie Mesyny przez Saracenów. <u>Traktat w Verdun: podział Królestwa Franków na Zachodniofrankijskie (KAROL II ŁYSY królem (do 877)), Wschodniofrankijskie (LUDWIK NIEMIECKI królem (do 876)) i Państwo LOTARA I (ziemie od Fryzji poprzez Lotaryngię, Burgundię po Italię).</u></i>
844 - 847	<i>PONTYFIKAT SERGIUSZA II.</i>
844	<i>Antypapież JAN w Rzymie. RHODRI I WIELKI księciem Walii (do 878). Krótkie rządy REDWULFA w Northumbrii, ETHELRED II (po raz drugi) królem (do 848). Złupienie Lizbony i Sewilli przez Normanów.</i>
845	<i>Złupienie Hamburga i Paryża przez Normanów. Śmierć MISŁAWA, TRPIMIR księciem Chorwacji (do 864).</i>
846	<i>Wylądowanie Saracenów koło Ostii (port rzymski) i nieudane oblężenie Rzymu. MAEL SECHNAILL I królem Irlandii (do 862). Współrządy ETHELREDA II i OSBERTA w Northumbrii (do 848). ROŚCISŁAW władcą Państwa Wielkomorawskiego (do 870). ŚUAN TSUNG cesarzem Chin (do 859). Założenie arcybiskupstwa misyjnego Brema-Hamburg dla Skandynawii.</i>
847 - 855	<i>PONTYFIKAT LEONA IV.</i>
847	<i>AL-MUTAWAKKIL kalifem bagdadzkim (do 861). Księstwo Błatneńskie w części Panonii (do 874).</i>
848	<i>OSBERT królem Northumbrii (do 866).</i>
849	<i>Nieudane oblężenie Rzymu przez Saracenów. Księstwo Spoleto w środkowej Italii (do 951).</i>
850	<i>Państwo Kucza Ujgurów w Azji Centralnej (do 1250). Imperium Ćolów w Indiach (do 1279), dynastia Widżajalaja (do 1279), WIDŻAJALAJA pierwszym władcą (do 871). MONTOKU cesarzem Japonii (do 858). Koronacja syna LOTARA I, LUDWIKA II na cesarza rzymskiego przez LEONA IV w Rzymie. Wzrost znaczenia Sunny wśród ludności arabskiej (zbiór opowiadań o życiu i czynach MAHOMETA), rozłam u muzułmanów na szyitów (zwolenników Koranu) i sunnitów (uznających Koran i Sunnę). SIEMOWIT księciem Polan (do ok. 890).</i>

852	<i>Złupienie Canterbury przez Normanów. BORYS I chanem Bułgarii (do 865), powiększenie terytorium państwa o Macedonię i część terenów serbskich (Prizren i Raszkę). BURGRED królem Mercji (do 874). MOHAMMAD I emirem kordobańskim (do 886).</i>
853	<i>Zarządzenie LEONA IV (utrzymywanie szkółek przy wszystkich parafiach).</i>
855 - 858	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA III.</i>
855	<i>Legenda o papieżu JOANNIE w Rzymie. Antypapież ANASTAZY w Rzymie. LUDWIK II królem Italii (do 875). Rządy KAROLA w Prowansji (do 863). Powstanie Królestwa Norwegii, Skjoldungowie (do 1047), HARALD I HAARFAGRE (PIĘKNOWŁOSY) pierwszym królem (do 930). Władza LOTARA II w Burgundii (do 869).</i>
856	<i>Legendarna data założenia Tuli, stolicy Państwa Tolteków w Meksyku, rządzonego teokratycznie. GYDAŻAN władcą Aksum (do 857).</i>
857	<i>JUDYTA władczynią Aksum (do 897).</i>
858 - 867	<i>PONTYFIKAT MIKOŁAJA I WIELKIEGO.</i>
858	<i>ETHELBALD królem Anglii (do 860). DONALD I królem Szkocji (do 862). SEIWA cesarzem Japonii (do 876).</i>
859	<i>Pierwsza wyprawa łupieżcza Normanów na Morzu Śródziemnym. I TSUNG cesarzem Chin (do 873).</i>
860	<i>ETHELBERT królem Anglii (do 866). Organizacja państwowa Waregów (Normanów) w Kijowie.</i>
861	<i>AL-MUNTASIR kalifem bagdadzkim (do 862). Konflikt MIKOŁAJA I WIELKIEGO z patriarchą Konstantynopola FOCJUSZEM (zakres wpływów wśród Słowian) – (do 867).</i>
862	<i>Założenie Nowogrodu Wielkiego przez Waregów, dynastia Rurykowiczów (do 1598), RURYK księciem (do 879). Państwo Safarydów w Chorasanie i Sistanie (do 900). AL-MUSTAIN kalifem bagdadzkim (do 866). AED FINDLIATH królem Irlandii (do 879). KONSTANTYN I królem Szkocji (do 876).</i>
863	<i>Początek misji KONSTANTYNA (CYRYLA) i METODEGO na Morawach (sprowadzeni przez ROŚCISŁAWA).</i>
864	<i>Chrzest BORYSA I (MICHAŁA), chana Bułgarii w obrządku wschodnim. Utworzenie Hrabstwa Flandrii (BALDWIN I) dla ochrony przed Normanami. Krótkie rządy ZDESŁAWA w Chorwacji, DOMAGOJ nowym księciem (do 876).</i>
865	<i>Chryścianizacja Bułgarii w obrządku wschodnim, BORYS I (MICHAŁ) carem Bułgarii (do 889).</i>
866	<i>Najazdy normańskie na Anglię, Mercję i Northumbrię (do 878). AL-MUTAZZ kalifem bagdadzkim (do 869). Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Waregów. ETHELRED I królem Anglii (do 871). Kurator FUJIWARA nad niepełnoletnim cesarzem w Japonii: okres Fujiwara (do 1160). ELLE królem Northumbrii (do 867). ALFONS III WIELKI królem Asturii (do 910), szczyt rozwoju państwa.</i>
867 - 872	<i>PONTYFIKAT HADRIANA II.</i>

867 - 886	<i>DYNASTIA MACEDOŃSKA (DO 1056). PANOWANIE BAZYLEGO I MACEDOŃCZYKA W BIZANCJUM.</i>
867	<i>Zamordowanie cesarza Bizancjum, MICHAŁA III. EGBERT I królem Northumbrii (do 873). Chrystianizacja Serbii w obrządku wschodnim. Powstanie Danelawu (krajów prawa duńskiego) przez Normanów (wsch. Mercja, wsch. Anglia, 3/4 Northumbrii) – (do 917). Sobór grecki w Konstantynopolu (potępienie papieża przez FOCJUSZA, odrzucenie papieskiego prymatu), I schizma focjańska (do 869).</i>
868	<i>Diamantowa Sutra w Chinach (najstarszy drukowany tekst na świecie). Najazd Saracenów na Dubrownik. Państwo Tulunidów w Barce, Egipcie, Palestynie i Syrii (do 905).</i>
869	<i>IV Sobór w Konstantynopolu (potępienie FOCJUSZA, uznanie roszczeń Rzymu, załagodzenie schizmy). AL-MUHTADI kalifem bagdadzkim (do 870).</i>
870	<i>Podbój Malty przez Saracenów. Traktat w Meersen: podział Lotaryngii pomiędzy wschodnich i zachodnich Franków, początek rozdrobnienia politycznego Italii. Detronizacja ROŚCISŁAWA na Morawach i wydanie go Niemcom, ŚWIĘTOPEŁK władcą Państwa Wielkomorawskiego (do 894). AL-MUTAMID kalifem bagdadzkim (do 892).</i>
871	<i>ADITJA władcą Imperium Cólów (do 907). ALFRED WIELKI królem Anglii (do 899).</i>
872 - 882	<i>PONTYFIKAT JANA VIII.</i>
872	<i>BORZYWOJ I księciem Czech (do 888).</i>
873	<i>SI TSUNG cesarzem Chin (do 888). RICSIGE królem Northumbrii (do 876).</i>
874	<i>Państwo Karmatydów w środkowej i pół-wsch. Arabii (do XIII w.). Podbój Księstwa Błatneńskiego przez Państwo Wielkomorawskie. CEOLWULF II królem Mercji (do 879).</i>
875	<i>Rozłam w środowisku rzymskim (opcja profrancuska, opcja proniemiecka). Początki zasiedlania Islandii przez niezadowolonych z powstania władzy centralnej w Norwegii. KAROL II ŁYSY królem Italii (do 877). Koronacja KAROLA II ŁYSEGO na cesarza rzymskiego przez JANA VIII w Rzymie.</i>
876	<i>ZDESŁAW (po raz drugi) księciem Chorwacji (do 879). EGBERT II królem Northumbrii (do 878). AED królem Szkocji (do 878). YOZEI cesarzem Japonii (do 884). Śmierć LUDWIK I NIEMIECKIEGO: podział w Królestwie Wschodniofrankijskim (rządy KARLOMANA w Bawarii (do 880), LUDWIK II MŁODSZEGO we Frankonii i Saksonii (do 882), KAROL III GRUBY królem wschodniofrankijskim (do 887)).</i>
877	<i>FOCJUSZ ponownie patriarchą Konstantynopola, II schizma focjańska (do 920). INDRAWARMAN I królem Khmerów (do 889). KARLOMAN królem Italii (do 879). LUDWIK II królem zachodniofrankijskim (do 879). Śmierć filozofa JANA SZKOTA ERIUGENY.</i>
878	<i>Słumienie powstania sekty paulicjanów w Bizancjum. Traktat w Wedmor (powstrzymanie Normanów od najazdów na Anglię).</i>

	<i>Zdobycie Syrakuz przez Saracenów. Napad księcia Spoleto, LAMBERTA na Rzym, ucieczka JANA VIII do Francji (do 879). EADWULF II królem Northumbrii (do 913). GIRIC królem Szkocji (do 889). ANARAWD księciem Walii (do 916).</i>
879	<i>Powrót JANA VIII do Rzymu. BRANIMIR księciem Chorwacji (do 892), chrystianizacja państwa w obrządku rzymskim. „Wielka Armia” – stała armia normañska na północy Francji (do 892). OLEG księciem nowogrodzkim (do 882). Współrzędy LUDWIKA III i KARLOMANA w Królestwie Zachodniofrankijskim (do 882). Królestwo Burgundii Dolnej (do 933). KAROL III GRUBY królem Italii (do 888). ETHELRED II królem Mercji (do 911). KRISZNA II władcą Państwa Rasztrakutów (do 914). FLANN SINNA królem Irlandii (do 916).</i>
880	<i>Obóz Saracenów w Garigliano (płd. Italia) – (do 915).</i>
881	<i>Koronacja KAROLA III GRUBEGO na cesarza rzymskiego przez JANA VIII w Rzymie.</i>
882 - 884	<i>PONTYFIKAT MARYNUSA I.</i>
882	<i>Zamordowanie JANA VIII w Rzymie. KARLOMAN królem zachodniofrankijskim (do 884). Zniszczenie cesarskich palatynatów Akwizgranu i Trewiru przez Normanów. Zdobycie Smoleńska, Lubecza i Kijowa przez Nowogród, utworzenie Rusi Kijowskiej, OLEG księciem kijowskim (do 913).</i>
884 - 885	<i>PONTYFIKAT HADRIANA III.</i>
884	<i>Zniszczenie klasztoru na Monte Cassino przez Saracenów. KAROL GRUBY królem zachodniofrankijskim (do 887). Królestwo Armenii (do 1045), Bagratydzi (do 1045), ASZOT I WIELKI pierwszym królem (do 890). KOKO cesarzem Japonii (do 887).</i>
885 - 891	<i>PONTYFIKAT STEFANA V.</i>
885	<i>Śmierć ERYKA VII EMUNDSSONA, BJÖRN STARY królem Szwecji (do 935). Bitwa pod Paryżem – zwycięstwo zachodnich Franków nad Normanami. Potępienie obrządku słowiańskiego w liturgii przez STEFANA V. GERULF II hrabią Holandii (do 916).</i>
IX - X WIEK 886 - 912	<i>PANOWANIE LEONA VI FILOZOFA (MĄDREGO) W BIZANCJUM.</i>
886	<i>AL-MUNDHIR emirem kordobańskim (do 888).</i>
887	<i>Detronizacja KAROLA III we Francji i w Niemczech. UDA cesarzem Japonii (do 897). ARNULF Z KARYNTII królem Niemiec (do 899). Ogłoszenie uaktualnionego zbioru ustaw z kodeksu JUSTYNIANA tzw. Basilika przez LEONA VI w Bizancjum (do 893).</i>
888	<i>Śmierć KAROLA III GRUBEGO: ostateczny rozpad Królestwa Franków na Niemcy, Francję i Italię. Rządy Saracenów we Fraxinentum (Garde-Freinet) w Burgundii Dolnej – (do 972). Królestwo Burgundii Górnej (do 933). Bitwa pod Montfaucon – zwycięstwo Francji nad Normanami. ODO królem Francji (do 898). BERENGAR I Z FRIULU królem Italii (do 924). Wypędzenie duchownych papieskich z Moraw. CZAO TSUNG cesarzem Chin (do 904). ABDULLAH emirem kordobańskim (do 912). Zjednoczenie</i>

	<i>Kartlii przez gruzińskie Królestwo Tao-Klardzetii, ADARNASE IV królem (do X w.).</i>
889	<i>Wyparcie Węgrów przez Pieczyngów znad Wołgi. Abdykacja BORYSA I i jego wstąpienie do klasztoru, WŁODZIMIERZ carem Bułgarii (do 893). JAŚOWARMAN I królem Khmerów (do 910). Współrządy BERENGARA I Z FRIULU i GWIDONA ZE SPOLETO w Italii (do 891). DONALD II królem Szkocji (do 900).</i>
890	<i>Czechy pod panowaniem Państwa Wielkomorawskiego (do 894). LESTEK księciem Polan (do ok. 930). SYMBAT MĘCZENNIK królem Armenii (do 914).</i>
891	<i>Koronacja na cesarza rzymskiego GWIDONA ZE SPOLETO przez STEFANA V w Rzymie. Bitwa pod Lovanium – zwycięstwo Niemiec nad Normanami.</i>
891 - 896	<i>PONTYFIKAT FORMOZUSA.</i>
891	<i>Powtórna koronacja GWIDONA (FORMOZUS). Współrządy BERENGARA I Z FRIULU, GWIDONA ZE SPOLETO i LAMBERTA w Italii (do 894). MUTIMIR księciem Chorwacji (do 910).</i>
892	<i>AL-MUTADID kalifem bagdadzkim (do 902). Koronacja na cesarza rzymskiego LAMBERTA przez FORMOZUSA w Rzymie. Koniec „Wielkiej Armii” Normanów w płn. Francji.</i>
893	<i>SYMEON I WIELKI carem Bułgarii (do 927), progresja granic państwa o część płn. Tracji, Macedonię Egejską, część Albanii i Serbię.</i>
894	<i>Wojna bizantyjsko-bułgarska (do 896). MOJMIR II władcą Państwa Wielkomorawskiego (do 907). SPITYGNIEW I księciem Czech (do 905). Współrządy BERENGARA I Z FRIULU, LAMBERTA, ARNULFA Z KARYNTII w Italii (do 899).</i>
895	<i>Węgrzy między Seretem a Dnieprem.</i>
896	<i>Koronacja na cesarza rzymskiego ARNULFA Z KARYNTII przez FORMOZUSA w Rzymie. Najazd węgierski na Panonię i Bułgarię, początek wypraw łupieżczych (do 955), powstanie Państwa Węgrów, dynastia Arpadów (do 1301), ARPAD księciem (do 907).</i>
896	<i>PONTYFIKAT BONIFACEGO VI.</i>
896 - 897	<i>PONTYFIKAT STEFANA VI.</i>
897	<i>DAIGO cesarzem Japonii (do 930). ANBESA UYDDYM władcą Aksum (do 917). Zamordowanie STEFANA VI w Rzymie (z powodu makabrycznego sądu nad zmarłym FORMOZUSEM).</i>
897	<i>PONTYFIKAT ROMANUSA.</i>
897	<i>PONTYFIKAT TEODORA II.</i>
898 - 900	<i>PONTYFIKAT JANA IX.</i>
898	<i>KAROL III PROSTY królem Francji (do 923).</i>
899	<i>EDWARD STARSZY królem Anglii (do 924). Wpływy kupców i wojowników u Tolteków. Osiedlenie się Normanów nad dolną Sekwaną. Najazdy Węgrów na Italię (do 954).</i>
IX - X WIEK	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA IV.</i>

900 - 903	
900	<i>Osiedlenie się Węgrów w Panonii i ich najazdy na Niemcy (do 955), izolacja Słowian południowych od zachodnich i wschodnich. Wyparcie Birmańczyków z Nanczao. Państwo Sagidów na terenie Kaukazu i Zakaukazia (do ok. 980). Państwo Samanidów w Choreźmie i Bucharze (do 1005). Skjoldungowie w Danii (do 1047), GORM STARY królem (do 936). Koronacja na cesarza rzymskiego LUDWIKA Z PROWANSJI przez BENEDYKTA IV w Rzymie, współrządy BERENGARA I Z FRIULU i LUDWIKA Z PROWANSJI w Italii (do 905). LUDWIK III DZIECIĘ królem Niemiec (do 911). KONSTANTYN II królem Szkocji (do 943).</i>
X WIEK 901	<i>Państwo Palidów na południowych wybrzeżach Morza Kaspijskiego (do ok. 1055). Królestwo Gruzji (do XV w.). Państwo Bakuba na terenie Konga (do 1910). Królestwo Monomotapa w Mozambiku (do XIX w.). Państwa Hausa, Kanem, Kano, Bornu w Nigerii (do XIII w.).</i>
902	<i>AL-MUKTAFI kalifem bagdadzkim (do 908). Zdobycie Taorminy (na Sycylii) przez Saracenów.</i>
903	<i>PONTYFIKAT LEONA V.</i>
903	<i>Antypapież CHRISTOFORUS (KRZYSZTOF) w Rzymie, osadzenie przez niego LEONA V w więzieniu.</i>
904 - 911	<i>PONTYFIKAT SERGIUSZA III.</i>
904	<i>AI TI cesarzem Chin (do 907). Wpływy Teofilaktów w Rzymie.</i>
905	<i>WRATYSŁAW I księciem Czech (do 921). Królestwo Nawarry (do 1610). Upadek Państwa Tulunidów w Barce, Egipcie, Palestynie i Syrii.</i>
907 - 960	<i><u>EPOKA PIĘCIU DYNASTII NA PÓŁNOCY I DZIESIĘCIU KRÓLESTW NA POŁUDNIU (CHINY).</u></i>
907	<i>Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Rusinów. ZOLTAN księciem Węgier (do 945). Wyprawa Saracenów na Bizancjum. Dynastia późna Liang w płd. Chinach (do 923), T'AI TSU cesarzem (do 926). Bitwa pod Dziewinem – zwycięstwo Węgrów, upadek Państwa Wielkomorawskiego. Dynastia Liao w płn. Chinach (do 1115), T'AI TSU cesarzem (do 912). PARANTAKA I władcą Imperium Cólów (do 955).</i>
908	<i>AL-MUKTADIR kalifem bagdadzkim (do 932).</i>
909	<i>Wyprawa Waregów na Morze Kaspijskie (do 910). Upadek Państwa Aglabidów, Kalifat Fatymidów w Egipcie, Syrii i Hidżazie (do 1171), AL-MAHDI kalifem (do 934).</i>
910	<i>Założenie klasztoru w Cluny. HARSZAWARMAN I królem Khmerów (do 922). TOMISŁAW I księciem Chorwacji (do 925).</i>
911 - 913	<i>PONTYFIKAT ANASTAZEGO III.</i>
911	<i>Wymarcie dynastii Karolingów w Niemczech, KONRAD I królem Niemiec (do 918). Wyprawa Rusinów na Bizancjum, podpisanie traktatu handlowego. ETHELFLED królem Mercji (do 918). Uznanie osiedlenia się Normanów (ROLF ROLLON) we Francji – Księstwo Normandii (do 1214).</i>

912 - 913	<i>PANOWANIE ALEKSANDRA W BIZANCJUM.</i>
912	<i>Chryścianizacja Księstwa Normandii w obrządku rzymskim, romanizacja państwa. ABD AR-RAHMAN III emirem kordobańskim (do 929). JING WANG królem płn. Chin (do 913).</i>
913 - 914	<i>PONTYFIKAT LANDO.</i>
913 - 920	<i>PANOWANIE KONSTANTYNA VII PORFIROGENETY W BIZANCJUM.</i>
913	<i>IGOR wielkim księciem kijowskim (do 945). ALDRED królem Northumbrii (do 927). MO TI cesarzem płn. Chin (do 923).</i>
914 - 928	<i>PONTYFIKAT JANA X.</i>
914	<i>ASZOT II ŻELAZNY królem Armenii (do 928). GAGIK I królem Waspurakanu (Armenii pld.) – (do 943). INDRA III władcą Państwa Rasztrakutów (do 927).</i>
915	<i>Bitwa pod Garigliano – zwycięstwo papieżstwa (JAN X) oraz wojsk Toskanii (ALBERYK, TEOFILAKT) nad Saracenami (VIII.). Koronacja BERENGARA I Z FRIULU na cesarza rzymskiego przez JANA X w Rzymie – sprzeciw TEOFILAKTA. Początek wyprawy badawczej arabskiego podróżnika AL-MASUDIEGO (Persja, Afganistan, Indie, Jawa, Chiny, Ocean Indyjski, Madagaskar, Zanzibar, Płw. Arabski, Palestyna, Azerbejdżan, Armenia, Mezopotamia, Azja Mniejsza, Syria, Egipt).</i>
916	<i>DIRK I hrabią Holandii (do 939). NIALL GLUNDUB królem Irlandii (do 919). IDWAL ŁYSY księciem Walii (do 942).</i>
917	<i>Podbój Danelawu przez Anglię. DYLNEAD władcą Aksum (do 927). Bitwa nad rzeką Acheloos (Aspropotamos) – zwycięstwo Bułgarii nad Bizancjum, obwołanie się przez SYMEONA I WIELKIEGO cesarzem Bułgarów i Romejów (Greków) – (do 927), niezależność cerkwi bułgarskiej od patriarchy Konstantynopola.</i>
918	<i>Wygaśnięcie dynastii Karolingów w Niemczech. Dynastia Wang w Korio (Korei) – (do 1392), TAEJO (WANG GON) królem (do 935). ELFWYN królową Mercji (do 919).</i>
919	<i>Początek chrystianizacji Czech w obrządku rzymskim. Dynastia saska w Niemczech (do 1024), HENRYK I królem Niemiec (do 936). Podbój Mercji przez Anglię. DONNCHAD DONN królem Irlandii (do 944). Państwo Kitanów w Mongolii (do 1125). Kegiong stolicą Państwa Korio w Korei.</i>
920 - 944	<i>WSPÓŁRZĄDY KONSTANTYNA VII PORFIROGENETY I ROMANA I LEKAPENA W BIZANCJUM.</i>
921	<i>WACŁAW I ŚWIĘTY księciem Czech (do 935).</i>
922	<i>Współrządy KAROLA III PROSTEGO i ROBERTA I we Francji (do 923). Współrządy BERENGARA I Z FRIULU i ROBERTA GÓRNOBURGUNDZKIEGO w Italii (do 924). IŠANAWARMAN II królem Khmerów (do 928).</i>
923	<i>RAUL BURGUNDZKI królem Francji (do 936). Dynastia późna T'ang w płn. Chinach (do 937), CZUANG TSUNG cesarzem (do 926).</i>
924	<i>RUDOLF GÓRNOBURGUNDZKI królem Italii (do 926). Najazd Węgrów na Francję, Burgundię, Emirat Kordobański i Leon.</i>

	<i>Zaprzestanie wypraw łupieżczych przez Księstwo Normandii. ATHELSTAN królem Anglii (do 939).</i>
925	<i>TOMISŁAW I królem Chorwacji (do 928), założenie arcybiskupstwa w Splicie. Uzyskanie Lotaryngii przez Niemcy. Królestwo Asturii – Królestwem Leonu (do 1037).</i>
926	<i>Obwarowanie granic wschodnich przez Niemcy, danina niemiecka dla Węgrów (do 933). MING TSUNG cesarzem płn. Chin (do 933). HUGON Z PROWANSJI królem Italii (do 948).</i>
927	<i>AMOGHAWARSZA II władcą Państwa Rasztrakutów (do 930). Dynastia Zague w Etiopii (do XIII w.), MERA TEKLE HAJMANOT cesarzem Etiopii (do 940). Podbój Northumbrii przez Anglię. TAI TSUNG cesarzem pld. Chin (do 947). PIOTR carem Bułgarii (do 969).</i>
928	<i>Pojmanie JANA X przez Toskańczyków (MAROZJA) i jego zabicie w więzieniu.</i>
928	<i>PONTYFIKAT LEONA VI.</i>
928 - 931	<i>PONTYFIKAT STEFANA VII.</i>
928	<i>Walki wewnętrzne w Chorwacji (do 935). ABAS królem Armenii (do 952). DŻAJAWARMAN IV królem Khmerów (do 941).</i>
929	<i>Przekształcenie Emiratu Kordobańskiego w kalifat (do 1031), ABD AR-RAHMAN III kalifem (do 961). Uznanie zwierzchnictwa Niemiec przez Czechy. Początek ekspansji niemieckiej przeciw Słowianom połabskim, walki z Wioletami. Państwo Hamdanidów w płn. części Mezopotamii (do 991).</i>
930	<i>Althing (zgromadzenie narodowe) na Islandii. SUZAKU cesarzem Japonii (do 946). SIEMOMYSŁ księciem Polan (do ok. 960). GOWINDA IV władcą Państwa Rasztrakutów (do 934). Abdykacja HARALDA I, ERYK I BLODØX (KRWAWEY) królem Norwegii (do 945).</i>
931 - 935	<i>PONTYFIKAT JANA XI.</i>
931	<i>Zamordowanie STEFANA VII w Rzymie (MAROZJA). Współrządy HUGONA Z PROWANSJI i LOTARA II ŚLEPEGO w Italii (do 948). Powstanie Hrabstwa Kastylii.</i>
932	<i>AL-KAHIR kalifem bagdadzkim (do 934). Rządy ALBERYKA II TOSKAŃSKIEGO w Państwie Kościelnym (do 954).</i>
933	<i>Ekspansja niemiecka przeciw Czechom. Zjednoczenie Górnej i Dolnej Burgundii (RUDOLF II); Królestwo Burgundii (Arelat) – (do 1033). MIN TI cesarzem płn. Chin (do 934). Bitwa nad rzeką Unstrutą (pod Riade lub pod Merseburgiem) – zwycięstwo Niemiec nad Węgrami (15.III.).</i>
934	<i>Najazd Węgrów na Bułgarię i Bizancjum. AR-RADI kalifem bagdadzkim (do 940). AL-KAIM kalifem fatymidzkim (do 946). FEI TI cesarzem płn. Chin (do 937). AMOGHAWARSZA III władcą Państwa Rasztrakutów (do 939). Narzucenie trybutu Danii przez Niemcy.</i>
935	<i>Zjednoczenie Korei przez Korio (podbój Silla), TAEJO pierwszym królem (do 943). OLAF II BJÖRNSSON królem Szwecji (do 950). Zamieszki w Rzymie (bunt ALBERYKA II, ucieczka HUGONA Z</i>

	<i>PROWANSJI, śmierć MAROZJI i JANA XI). Zamordowanie WACŁAWA I w Czechach, BOLESŁAW I księciem (do 967), zrzucenie zwierzchnictwa Niemiec przez Czechy. KRZESIMIR I królem Chorwacji (do 945).</i>
936 - 939	<i>PONTYFIKAT LEONA VII.</i>
936 - 973	<i>PANOWANIE OTTONA I WIELKIEGO W NIEMCZECH.</i>
936	<i>LUDWIK IV ZAMORSKI królem Francji (do 954). OTTON I WIELKI królem Niemiec (do 973). HARALD I SINOZĘBY królem Danii (do 986).</i>
937	<i>Dynastia późna Cz'in w płn. Chinach (do 947), KAO TSU cesarzem (do 942). Utworzenie Marchii GERONA i BILLUNGA na wschodnim brzegu Łaby przez Niemców.</i>
939 - 942	<i>PONTYFIKAT STEFANA VIII.</i>
939	<i>Królestwo Ngo Quyen w Wietnamie (do 1406), dynastia Ngo (do 965), NGO QUYEN królem (do 945). EDMUND I królem Anglii (do 946). Złamanie przewagi niemieckich książąt plemiennych przez OTTONA I WIELKIEGO. Opanowanie terenów wokół Yorku przez Normanów. DIRK II hrabią Holandii (do 988). KRISZNA III władcą Państwa Rasztrakutów (do 967).</i>
940	<i>SYBUHAJ DYLNED II cesarzem Etiopii (do 950). AL-MUTTAKI kalifem bagdadzkim (do 944).</i>
941	<i>HARSZAWARMAN II królem Khmerów (do 944). Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Rusinów.</i>
942 - 946	<i>PONTYFIKAT MARYNUSA II.</i>
942	<i>HYWEL I DOBRY księciem Walii (do 950). CZU TI cesarzem płn. Chin (do 947).</i>
943	<i>DERENIK-ASZOT królem Waspurakanu (Armenii pld.) – (do 958). MALCOLM I królem Szkocji (do 954). HYEJONG królem Korei (do 945).</i>
944 - 959	<i>PANOWANIE KONSTANTYNA VII PORFIROGENETY W BIZANCJUM.</i>
944	<i>Państwo Hamdanidów w Syrii (do 1003). AL-MUSTAKFI kalifem bagdadzkim (do 946). CONGALACH CNOGBA królem Irlandii (do 956). RADŻENDRAWARMAN królem Khmerów (do 968).</i>
945	<i>Traktat handlowy Rusi Kijowskiej z Bizancjum. Rządy wezyrów z rodu Bujjidów w Kalifacie Bagdadzkim (do 1055). Powstanie dużych związków plemiennych Turków (Oguzów) w Azji Centralnej. Walki Rusinów z Drewlanami, zamordowanie IGORA. OLGA wielką księżną kijowską (do 964). HAAKON I DOBRY królem Norwegii (do 960). FAJSZ księciem Węgier (do 950). MIROŚLAW królem Chorwacji (do 949). CHONGJONG królem Korei (do 949).</i>
946 - 955	<i>PONTYFIKAT AGAPITA II.</i>
946	<i>Opanowanie Northumbrii przez Normanów. AL-MANSUR kalifem fatymidzkim (do 952). EDRED królem Anglii (do 955). MURAKAMI cesarzem Japonii (do 967). AL-MUTI kalifem bagdadzkim (do 974).</i>
947	<i>Dynastia późna Han w płn. Chinach (do 951), KAO TSU cesarzem (do 949). SZY TSUNG cesarzem pld. Chin (do 951). HENRYK</i>

	<i>księciem Bawarii (do 955).</i>
948	<i>LOTAR II SLEPY królem Italii (do 950).</i>
949	<i>KWANGJONG królem Korei (do 975). MICHAŁ KRZESIMIR II królem Chorwacji (do 969). JIU TI cesarzem płn. Chin (do 951).</i>
950	<i>Powstanie sekty bogomilców w Bizancjum. Dominująca rola Bengalu w Indiach (DEWAPALA). Wyparcie Żydów z handlu dalekosiężnego w basenie Morza Śródziemnego przez Wenecję i Bizancjum. Ponowne zwierzchnictwo Niemiec nad Czechami. BERENGAR II Z IWREI królem Italii (do 961). ERYK VIII ZWYCIĘSKI królem Szwecji (do 995). MEJRARE cesarzem Etiopii (do 965). TOKSYS księciem Węgier (do 970). IAGO I księciem Walii (do 979).</i>
951	<i>Dynastia późna Czou w płn. Chinach (do 960), TAI TSU cesarzem (do 954). Zdobywanie Lombardii i środkowej Italii przez Niemcy, zwierzchność lenna OTTONA I WIELKIEGO nad królem Italii, BERENGAREM II Z IWREI. MU TSUNG cesarzem pld. Chin (do 969).</i>
952	<i>Współrządy BERENGARA II Z IWREI i ADALBERTA w Italii (do 961). AL-MUIZZ kalifem fatymidzkim (do 975). ASZOT III ŁASKAWY królem Armenii (do 977).</i>
954	<i>LOTAR królem Francji (do 986). Zobowiązanie elektorów papieskich do wyboru na następcę AGAPITA II, syna ALBERYKA II TOSKAŃSKIEGO – OKTAWIANA, śmierć ALBERYKA II. INDULF królem Szkocji (do 962). SZY TSUNG cesarzem płn. Chin (do 959).</i>
955 - 964	<i>PONTYFIKAT JANA XII.</i>
955	<i>Bitwa nad rzeką Lech (pod Augsburgiem) – zwycięstwo Niemiec nad Węgrami, zahamowanie ekspansji węgierskiej w Europie Zachodniej, zwycięskie walki Niemców ze Słowianami Połabskimi (NAKON, STOIGNIEW), hegemonia Niemiec w Europie (do 1198). Zdobywanie Buchary przez Turków (Oguzów) – (SELDŻUK), pierwsze pojawienie się Turków na obrzeżach starych centrów cywilizacji. Opanowanie Moraw i Słowacji przez Czechy. Chrzest wielkiej księżny kijowskiej OLGII w obrządku wschodnim w Konstantynopolu. EDWIN królem Anglii (do 959). GANDARADITJA władcą Imperium Cólów (do 957). HENRYK KLÓTNIK księciem Bawarii (do 976).</i>
956	<i>DOMNALL UA NEILE królem Irlandii (do 980).</i>
957	<i>Krótkie rządy ARINDŻAJI w Imperium Cólów, PARANTAKA II nowym władcą (do 973).</i>
958	<i>ABUSSAL-HAMAZASP królem Waspurakanu (Armenii pld.) – (do 968).</i>
959 - 963	<i>PANOWANIE ROMANA II W BIZANCJUM.</i>
959	<i>Najazd Węgrów na Bułgarię i Bizancjum. EDGAR I królem Anglii (do 975). KUNG TI cesarzem płn. Chin (do 960).</i>
X - XIII WIEK 960 - 1279	<i><u>DYNASTIA SUNG W CHINACH.</u> <u>JEDNOŚĆ PÓŁNOCY KRAJU, PODATKI W ZŁOCIE, WZROST GOSPODARCZY I DEMOGRAFICZNY.</u></i>
960	<i>Początki chrystianizacji Danii w obrządku rzymskim. Przejście Turków Seldżuckich (Oguzów) na islam. HARALD II GRAAFELL</i>

	<i>królem Norwegii (do 970). TAI TSU cesarzem Chin (do 976). Dynastia Piastów w Polsce (do 1370), MIESZKO I księciem (do 992), walki Polaków z Pomorzaniem (do 967).</i>
961	<i>Odzyskanie Krety i Cypru przez Bizancjum. Rozgromienie BERENGARA II Z IWREI przez Niemców, OTTON I WIELKI królem Italii (do 973). AL-HAKAM II kalifem kordobańskim (do 976). DAWID III KUROPALATES królem Tao-Klardzetii (do 1001).</i>
962	<i><u>Koronacja OTTONA I WIELKIEGO na cesarza rzymskiego przez JANA XII w Rzymie (2.II.), Święte Cesarstwo Narodu Niemieckiego (I Rzesza) – (do 1806), niemieckie panowanie w ptn. Italii (do 1183).</u> DUF królem Szkocji (do 966). MUSZEH królem Karsu (części Armenii ptn.) – (do 984).</i>
963 - 969	<i>PANOWANIE NICEFORA II FOKASA W BIZANCJUM.</i>
963	<i>Synod w Rzymie (wyklęcie i pozbawienie wszelkich praw JANA XII za niemoralne prowadzenie się) – (6.XII.), ucieczka JANA XII z Rzymu. Rządy arystokracji ziemskiej, feudalizacja w Bizancjum (do 969). Zajęcie Łużyc przez Marchię Wschodnią GERONA.</i>
963 - 965	<i>PONTYFIKAT LEONA VIII.</i>
964	<i>ŚWIATOSŁAW I wielkim księciem kijowskim (do 972). Powrót JANA XII do Rzymu, ucieczka LEONA VIII, represje wobec kardynałów i zwolenników obalonego papieża, nagła śmierć JANA XII.</i>
964	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA V.</i>
965 - 972	<i>PONTYFIKAT JANA XIII.</i>
965	<i>Najazd Wioletów na Polskę (do 967). Powstanie antypapieskie i antycesarskie w Rzymie (KRESCENCJUSZ), wtrącenie JANA XIII do więzienia, odsiecz wojsk cesarskich. Rozbicie Chanatu Chazarskiego przez Ruś Kijowską, izolacja Żydów na Rusi. Chrzest HARALDA I SINOZĘBEGO, króla Danii. Bezkrólewie w Wietnamie (do 968). HARBEJ HAREJENE MESKEL cesarzem Etiopii (do 973).</i>
966	<i>Ujarmienie Wiatyczów, Jasów i Kasogów przez Ruś Kijowską, wyprawa Rusinów na Bułgarów Wołżańskich. CULEN królem Szkocji (do 971). Chrzest MIESZKA I, chrystianizacja Polski w obrządku rzymskim.</i>
967	<i>Koronacja syna OTTONA I, OTTONA II na cesarza rzymskiego przez JANA XIII w Rzymie. Wyprawa Rusinów na Bułgarię. Atak Pieczyngów na Kijów. KHOTTIGA władcą Państwa Rasztrakutów (do 972). REIZEI cesarzem Japonii (do 969). BOLESŁAW II POBOŻNY księciem Czech (do 999).</i>
968	<i>Założenie arcybiskupstwa w Magdeburgu, biskupstwa misyjnego dla Polski w Gnieźnie. ASZOT-SAHAK królem Waspurakanu (Armenii pld.) – (do 990). Zjednoczenie Wietnamu, Dynastia Dinh (do 982). DŻAJAWARMAN V królem Khmerów (do 1001).</i>
969 - 976	<i>PANOWANIE JANA I TZIMISKESA W BIZANCJUM.</i>
969	<i>Zajęcie Egiptu przez Fatymidów. Podbój Bułgarii przez Ruś Kijowską, detronizacja cara PIOTRA, podział Bułgarii na Państwo Wschodniobułgarskie i Zachodniobułgarskie, ŚWIATOSŁAW I carem Państwa Wschodniobułgarskiego (do 971), BORYS II carem</i>

	<i>Państwa Zachodniobułgarskiego (do 971). Odzyskanie Limerick przez Irów. CZING TSUNG cesarzem pld. Chin (do 982). ENYU cesarzem Japonii (do 984). STEFAN DRŻISŁAW krolem Chorwacji (do 997).</i>
970	<i>Walki wewnętrzne na Węgrzech (do 972). HAAKON JARL królem Norwegii (do 995).</i>
971	<i>Uznanie tytułu cesarskiego OTTONA I WIELKIEGO przez Bizancjum. Walki wewnętrzne w Państwie Zachodniobułgarskim (do 976). Oblężenie wojsk ruskich w Dorystolon (Silistra) przez Bizancjum, zrzeczenie się zdobyczy bułgarskich przez Ruś Kijowską, podbój Państwa Wschodniobułgarskiego przez Bizancjum. Śmierć ŚWIATOSŁAWA I w bitwie z Pieczyngami. KENNETH II królem Szkocji (do 995).</i>
972	<i>Ślub OTTONA II z księżniczką bizantyjską TEOFANO. Bitwa pod Cedynią – zwycięstwo Polski nad Marchią Wschodnią HODONA (24.VI.). GEJZA księciem Węgier (do 997), początki chrystianizacji państwa w obrządku rzymskim. Walki o tron w Rusi Kijowskiej (JAROPEŁK – OLEG – WŁODZIMIERZ) – (do 980). KARKKA II władcą Państwa Rasztrakutów (do 973). Zdobycie Fraxinentum przez siły burgundzko-prowansalskie, koniec najazdów Saracenów, zakończenie procesu ustalania gwarancji bezpieczeństwa w Europie.</i>
973 - 974	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA VI.</i>
973	<i>Śmierć OTTONA I WIELKIEGO (7.V). OTTON II królem Niemiec i Italii (do 983). Upadek Państwa Rasztrakutów w Indiach, II Państwo Ćalukjów (do 1189), TAILA II pierwszym władcą (do 997). MENGYSNE JYBARYK cesarzem Etiopii (do 980). UTTAMAĆOLA władcą Imperium Ćolów (do 985).</i>
974 - 983	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA VII.</i>
974	<i>Zamordowanie BENEDYKTA VI (KRESCENCJUSZ), antypapież BONIFACY VII w Rzymie i jego ucieczka do Bizancjum wraz ze skarbcem papieskim. AT-TAI kalifem bagdadzkim (do 991).</i>
975	<i>EDWARD MĘCZENNIK królem Anglii (do 978). Odzyskanie większości Syrii z Antiochią przez Bizancjum. AL-AZIZ kalifem fatymidzkim (do 996). KYONGJONG królem Korei (do 981). Królestwo Gruzji (Kartlii) – (do 1801), BAGRAT III królem (do 1014).</i>
X - XI WIEK 976 - 1025	<i>PANOWANIE BAZYLEGO II BULGAROKTONOSA (BULGAROBÓJCZY) W BIZANCJUM.</i>
976	<i>Bunt możnych w Bizancjum (do 989). Oderwanie się od Bawarii – Karyntii i przyłączenie do niej Margrabstwa Werony, początki Austrii – dynastia Babenbergów (do 1246), LUITPOLD I margrabią Austrii (do 994). TAI TSUNG cesarzem Chin (do 997). Dynastia Komitopulów w Państwie Zachodniobułgarskim (do 1018), SAMUEL carem (do 1014). Pozbawienie HENRYKA KŁÓTNIKA władzy w Bawarii przez OTTONA II za bunt przeciw nowemu władcy Niemiec (do 985). HISZAM II kalifem kordobańskim (do 1009).</i>
977	<i>SYMBAT II ZDOBYWCA królem Armenii (do 989).</i>

978	<i>Zamordowanie EDWARDA w Corfe Castle, ETHELRED II BEZRADNY królem Anglii (do 1016). MAHIPALA władcą Bengaluru (do 1030).</i>
979	<i>HYWEL II księciem Walii (do 985).</i>
980	<i>Bitwa pod Tarq – zwycięstwo Irów nad Normanami. GURGEN I królem Lori (Armenii płn.) – (do 989). MAEL SECHNAILL II królem Irlandii (do 1002). WŁODZIMIERZ I WIELKI wielkim księciem kijowskim (do 1015). JYKEBKE YGZIY cesarzem Etiopii (do 990).</i>
981	<i>Opanowanie Grodów Czerwieńskich przez Ruś Kijowską. SONGJONG królem Korei (do 997).</i>
982	<i>Dynastia Tien Le w Wietnamie (do 1010). Wyprawa OTTONA II na pld. Italię, bitwa pod Cotrone – zwycięstwo Saracenów nad Niemcami. SZENG TSUNG cesarzem pld. Chin (do 1031).</i>
983 - 984	<i>PONTYFIKAT JANA XIV.</i>
983	<i>OTTON III królem Niemiec i Italii (do 1002), regencja (do 995). Wielkie powstanie Słowian Połabskich przeciw Niemcom.</i>
984	<i>Antypapież BONIFACY VII w Rzymie, zamordowanie JANA XIV, nagła śmierć BONIFACEGO VII. ABAS I królem Karsu (Armenii płn.) – (do 1029). KAZAN cesarzem Japonii (do 986).</i>
985 - 996	<i>PONTYFIKAT JANA XV.</i>
985	<i>HENRYK KŁÓTNIK księciem Bawarii (do 995). Wyprawa Rusinów na Bułgarów Wołżańskich. CADWALLON księciem Walii (do 986). RADŻARADŻA I WIELKI władcą Imperium Cólów (do 1014).</i>
986	<i>LUDWIK V LENIWIY królem Francji (do 987). Upadek teokracji w Państwie Tolteków w Meksyku. ICHIJO cesarzem Japonii (do 1011). Osiedlenie się Normanów w pld. Grenlandii (ERYK CZERWONY). MAREDUDD księciem Walii (do 999). SWEN I WIDŁOBRODY królem Danii (do 1014).</i>
987	<i>Wygaśnięcie zachodniofrankijskiej linii karolińskiej we Francji. Dynastia Kapetyngów we Francji (do 1328), HUGON KAPET królem (do 996), ostateczne ukształtowanie się państwa, rozrost terenów rolniczych, intensyfikacja rolnictwa, produkcja rolna dla rynku miejskiego.</i>
988	<i>ARNULF hrabią Holandii (do 993). Zdobycie Chersonezu (Krym) przez Ruś Kijowską, chrzest WŁODZIMIERZA I, chrystianizacja Rusi w obrządku wschodnim, utworzenie metropolii kijowskiej, ślub WŁODZIMIERZA I z siostrą cesarza Bizancjum – BAZYLEGO II, ANNĄ.</i>
989	<i>Rusini w bizantyjskiej gwardii przybocznej. DAWID BEZ ZIEMI królem Lori (Armenii płn.) – (do 1048). GAGIK I królem Armenii (do 1020).</i>
990	<i>Opanowanie Śląska i Ziemi Wiślan przez Polskę. Współrządy SENEKERIMA i GURGEN-CHACZIKA w Waspurakanie (Armenii pld.) – (do 1003). ZJENA PIETROS cesarzem Etiopii (do 996).</i>
991	<i>AL-KADIR kalifem bagdadzkim (do 1031).</i>
992	<i>Akt „Dagome Iudex” w Polsce, BOLESŁAW I CHROBRY księciem Polski (do 1025). Pierwszy układ handlowy między Bizancjum a Wenecją, rozwój Wenecji.</i>

993	<i>Założenie Delhi, nowe centrum płn. Indii. Pierwsza kanonizacja w Rzymie (ŚW. ULRYK). DIRK III hrabią Holandii (do 1039).</i>
994	<i>Najazdy Normanów na Anglię, obleganie Londynu. HENRYK I margrabią Austrii (do 1018).</i>
995	<i>OLAF I TRYGGVASON królem Norwegii (do 1000), chrystianizacja państwa w obrządku rzymskim. OLAF SKÖTKONUNG królem Szwecji (do 1020). Wyniszczenie rodu Sławnikowiców w Czechach (BOLESŁAW II). KONSTANTYN III królem Szkocji (do 997).</i>
996 - 999	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA V.</i>
996	<i>Dotarcie trzciny cukrowej z Egiptu przez Wenecję na Zachód. Przybycie WOJCIECHA, biskupa Pragi do Polski. Koronacja OTTONA III na cesarza rzymskiego przez GRZEGORZA V w Rzymie. ROBERT II POBOŻNY królem Francji (do 1031). BAHYR SEF cesarzem Etiopii (do 1010). AL-HAKIM kalifem fatymidzkim (do 1021).</i>
997	<i>Misja WOJCIECHA do Prusów i jego śmierć. CZÊN TSUNG cesarzem Chin (do 1022). Synod w Pawii. Antypapież JAN XVI w Rzymie (do 998). STEFAN I ŚWIĘTY księciem Węgier (do 1001). Zamach na KONSTANTYNA III, KENNETH III królem Szkocji (do 1005). SATJAŚRAJA władcą Państwa Čalukjów (do 1008). SWETOSŁAW SURONJA królem Chorwacji (do 1000). MOKCHONG królem Korei (do 1009).</i>
998	<i>Powrót OTTONA III i GRZEGORZA V do Rzymu, rozgromienie opozycji, śmierć JANA XVI i KRESCENCJUSZA. Zdobycie płn-zach. Indii przez wojska tureckie, Państwo Ghaznawidów od Morza Kaspijskiego po Pendżab z Lahorem jako centrum (do 1186), MAHMUD Z GHAZNI władcą (do 1030).</i>
X - XI WIEK 999 - 1003	<i>PONTYFIKAT SYLWESTRA II.</i>
999	<i>BOLESŁAW III RUDY (OKRUTNY) księciem Czech (do 1002). Kanonizacja WOJCIECHA, biskupa Pragi. CYNAN I księciem Walii (do 1005).</i>
1000	<i>Bitwa morska pod Svolder – zwycięstwo koalicji duńsko-szwedzkosłowiańskiej nad Norwegią, śmierć OLAF I TRYGGVASONA. Współrządy ERYKA JARLA i SWENA JARLA w Norwegii (do 1016). Zjazd gnieźnieński OTTONA III z BOLESŁAWEM I CHROBRYM (utworzenie biskupstw w Poznaniu, Kołobrzegu, Wrocławiu, Krakowie, arcybiskupstwo w Gnieźnie). Chrystianizacja Węgier w obrządku rzymskim. Ekspansja morska Wenecji na Adriatyku. Ludność: Europa – 40 mln, Chiny – 130 mln. Zasiedlenie Vinlandii (Labradoru) przez Normanów (LEIF ERICSSON). Budowa grobli na wybrzeżach Morza Północnego od Flandrii po Jutlandię osuszanie bagien (początkowo w Niderlandach). Zakaz wstępu dla Żydów w Skandynawii. SANCHE WIELKI królem Nawarry (do 1035). GOJISŁAW królem Chorwacji (do 1020).</i>
XI WIEK 1001	<i>Państwo Joruba w Nigerii (do 1914). STEFAN I ŚWIĘTY królem Węgier (do 1038), założenie arcybiskupstwa w Esztergomie (Ostrzyhomie). Państwo Mali (do 1630). UDAJADITJAWARMAN I królem Khmerów (do 1002).</i>

1002	<i>Masakra Duńczyków osiadłych w Anglii. HENRYK II królem Niemiec (do 1024), wojna polsko-niemiecka (do 1005). Wygnanie BOLESŁAWA III z Czech, WŁADYWÓJ księciem (do 1003). ARDUIN Z IWREI królem Italii (do 1004). Opanowanie Moraw i Słowacji przez Polskę (do 1031). BRIAN BORUMA królem Irlandii (do 1014). DŻAJAWIRAWARMAN królem Khmerów (do 1006), antykról ŚURJAWARMAN I (do 1006).</i>
1003	<i>PONTYFIKAT JANA XVII.</i>
1003	<i>Powrót BOLESŁAWA III do Czech i rozprawa z opozycją Wrzowców, wyprawa polska na Czechy – uwięzienie i oślepienie BOLESŁAWA III, BOLESŁAW I CHROBRY księciem Czech (do 1004). Opanowanie Siedmiogrodu przez Węgry. SENEKERIM królem Waspurakanu (Armenii płd.) – (do 1006).</i>
1004 - 1009	<i>PONTYFIKAT JANA XVIII.</i>
1004	<i>HENRYK królem Italii (do 1024). JAROMIR księciem Czech (do 1012).</i>
1005	<i>LLYWELYN I księciem Walii (do 1023). Pokój polsko-niemiecki w Poznaniu (Milsko i Łużyce przy Niemczech). Zamach na KENNETHA III, MALCOLM II królem Szkocji (do 1034).</i>
1006	<i>Założenie arcybiskupstwa w Kalocsy. ŚURJAWARMAN królem Khmerów (do 1050). Bezkrólewie w Waspurakanie (Armenii płd.) – (do 1027).</i>
1007	<i>Islamizacja Państwa Kanem w Nigerii. Wojna polsko-niemiecka (do 1013). Rozwój państw afrykańskich na południu Sahary (złoto, niewolnicy). Początek islamizacji Sudanu.</i>
1008	<i>Chryścianizacja Szwecji w obrządku rzymskim. WIKRAMADITJA V władcą Państwa Čalukjów (do 1015).</i>
1009 - 1012	<i>PONTYFIKAT SERGIUSZA IV.</i>
1009	<i>HYONJONG królem Korei (do 1031). Krótkie panowanie MOHAMMADA II w Kalifacie Kordobańskim, SULEJMAN kalifem (do 1010), wojna domowa (do 1031).</i>
1010	<i>TETTE UYDDYM TSER ASSEGGYD cesarzem Etiopii (do 1020). Dynastia Ly w Wietnamie (do 1225). HISZAM II (po raz drugi) kalifem kordobańskim (do 1013).</i>
1011	<i>SANJO cesarzem Japonii (do 1016).</i>
1012 - 1024	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA VIII.</i>
1012	<i>Antypapież GRZEGORZ w Rzymie. UDALRYK księciem Czech (do 1034). Założenie zakonu kamedułów.</i>
1013	<i>SULEJMAN (po raz drugi) kalifem kordobańskim (do 1016). Pokój polsko-niemiecki w Merseburgu (Milsko i Łużyce przy Polsce). Krótkie panowanie Duńczyków w Anglii.</i>
1014	<i>Bitwa pod Clontarf – zwycięstwo Irów nad Normanami, odzyskanie przez nich płd-wsch. Irlandii z Dublinem. Koronacja HENRYKA II na cesarza rzymskiego przez BENEDYKTA VIII w Rzymie (14.II.). HARALD II królem Danii (do 1018). RADŻENDRA I władcą Imperium Čolów (do 1044). GABRIEL RADOMIR carem Państwa Zachodniobułgarskiego (do 1015). MAEL SECHNAILL II (po raz drugi) królem Irlandii (do 1022). ETHELRED II BEZRADNY (po</i>

	<i>raz drugi) królem Anglii (do 1016). JERZY I królem Gruzji (do 1027).</i>
1015	<i>Wojna polsko-niemiecka (do 1018). Zamordowanie GABRIELA RADOMIRA, IWAN WŁADYSŁAW carem Państwa Zachodniobułgarskiego (do 1018). Pierwsze związki miast w Italii (Benewent). ŚWIĘTOPEŁK PRZEKŁĘTY wielkim księciem kijowskim (do 1019), wojna domowa na Rusi Kijowskiej (do 1019). Krótkie rządy AJJANY w Państwie Čalukjów, DŻAJASIMHA nowym władcą (do 1042).</i>
1016	<i>GO-ICHIJO cesarzem Japonii (do 1036). OLAF II HARALDSSON (ŚWIĘTY) królem Norwegii (do 1030). Najazd duński na Anglię, obalenie króla EDMUNDA IRONSIDE'A, dynastia duńska w Anglii (do 1042), KANUT II WIELKI królem (do 1035). ALI EN-NASIR kalifem kordobańskim (do 1017).</i>
1017	<i>Sojusz rusko-niemiecki (JAROSŁAW-HENRYK II). Krótkie panowanie ABD AR-RAHMANA IV AL-MORTADA w Kalifacie Kordobańskim, KASIM AL-MAMUN nowym kalifem (do 1021).</i>
1018	<i>Pokój polsko-niemiecki w Budziszynie (utrzymanie Miłska i Łużyc przez Polskę). Wyprawa kijowska BOLESŁAWA I CHROBREGO, przyłączenie Grodów Czerwieńskich do Polski. Podbój Państwa Zachodniobułgarskiego przez Bizancjum. ADALBERT margrabią Austrii (do 1055). KANUT II WIELKI królem Danii (do 1035). Zajęcie Salamanki przez Królestwo Leonu.</i>
1019	<i>JAROSŁAW MĄDRY wielkim księciem kijowskim (do 1054), wojna domowa z księciem tmutarakańskim MŚCISŁAWEM (do 1026). Wyprawa duńska na Słowian Połabskich (do 1020).</i>
1020	<i>AKOTIET DŻAN SYJUM cesarzem Etiopii (do 1040). ANUND JAKUB królem Szwecji (do 1050). JAN SYMBAT III królem Armenii (do 1041). Zajęcie Korsyki przez Pizę, wyparcie Saracenów z wysp śródziemnomorskich i płd. Italii (do 1090). KRZESIMIR III królem Chorwacji (do 1030).</i>
1021	<i>AZ-ZAHIR kalifem fatymidzkim (do 1035). Współrządy JANA SYMBATA III i ASZOTA IV WALECZNEGO w Armenii (do 1040). YAHYA AL-MUTADI kalifem kordobańskim (do 1022).</i>
1022	<i>Założenie arcybiskupstwa w Dubrowniku. Synod w Pawii (walka ze świętokupstwem i rozwiązłością duchownych, zamiysł wprowadzenia celibatu kapłanów). Bezkrólewie w Irlandii (do 1072). Zajęcie Sardynii przez Pizę. Wyprawa duńska na Słowian Połabskich. ŻEN TSUNG cesarzem Chin (do 1063). KASIM AL-MAMUN (po raz drugi) kalifem kordobańskim (do 1023).</i>
1023	<i>Krótką władzą ABD AR-RAHMANA V w Kalifacie Kordobańskim, MOHAMMAD III AL-MUSTAKFI nowym kalifem (do 1024). IAGO II księciem Walii (do 1039).</i>
1024 - 1032	<i>PONTYFIKAT JANA XIX.</i>
1024	<i>Dynastia salicka w Niemczech (do 1106), KONRAD II królem (do 1039). YAHYA AL-MUTALI (po raz drugi) kalifem kordobańskim (do 1026). Rozbicie polityczne Italii (do 1802).</i>
1025 – 1028	<i>PANOWANIE KONSTANTYNA VIII W BIZANCJUM.</i>

1025	<i>BOLESŁAW I CHROBRY królem Polski i jego rychła śmierć, MIESZKO II królem (do 1032). Opanowanie Szlezwiku przez Danię.</i>
1026	<i>HISZAM III kalifem kordobańskim (do 1031).</i>
1027	<i>Przylączenie Trydentu do Bawarii. Koronacja KONRADA II na cesarza rzymskiego przez JANA XIX w Rzymie. Przymierze duńsko-niemieckie. BAGRAT IV królem Gruzji (do 1072). DAWID Z SIWASU królem Waspurakanu (Armenii pld.) – (do 1037).</i>
1028 - 1034	<i>PANOWANIE ROMANA III ARGYROSA W BIZANCJUM.</i>
1028	<i>Wyprawa polska na Saksonię. Opanowanie Norwegii i części Szwecji przez Danię.</i>
1029	<i>GAGIK ABAS II królem Karsu (Armenii pñ.) – (do 1064). Zdobyćcie Merwu przez Turków Seldżuckich.</i>
1030	<i>Początek włoskiej rekonkwisty, Normanowie pod Neapolem, ekspansja przeciw Saracenom i Bizancjum. Wojna domowa w Norwegii: bitwa pod Stiklestad – śmierć OLAFI II HARALDSSONA (ŚWIĘTEGO), SWEN KNUTSSON nowym królem (do 1035). STEFAN królem Chorwacji (do 1058). NAJAPALA władcą Bengalu (do 1040). MASUD władcą Państwa Ghaznawidów (do 1041).</i>
1031	<i>Atak Niemiec i Rusi Kijowskiej na Polskę, zajęcie Łużyc i Miłska przez Niemcy, Grodów Czerwieńskich przez Ruś, Moraw przez Czechy, Słowacji przez Węgry, ucieczka MIESZKA II do Czech, BEZPRYM księciem Polski (do 1032). HENRYK I królem Francji (do 1060). Rozpad Kalifatu Kordobańskiego na 31 części (do 1086), dominująca rola Emiratu Grenady (rządy Zirydów do 1086). AL-KAIM kalifem bagdadzkim (do 1075). TOKCHONG królem Korei (do 1034). SING TSUNG cesarzem pld. Chin (do 1055).</i>
1032 - 1044	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA IX.</i>
1032	<i>Hrabstwo Sabaudii w Italii (do 1416). Zamordowanie BEZPRYMA. Wydanie przez Wielką Radę w Wenecji zakazu wybierania swego następcy przez dożów. Zjazd w Merseburgu (podział Polski między MIESZKA II, OTTONA i DYTRYKA, rezygnacja MIESZKA II z korony królewskiej).</i>
1033	<i>Włączenie Królestwa Burgundii do Niemiec (do 1378).</i>
1034 - 1041	<i>PANOWANIE MICHAŁA IV PAFLAGOŃCZYKA W BIZANCJUM.</i>
1034	<i>Hrabstwo Barcelony w Hiszpanii (do 1137). KAZIMIERZ I ODNOWICIEL księciem Polski (do 1058), powstanie ludowe w kraju (do 1039). Krótkie rządy JAROMIRA (po raz drugi) w Czechach, BRZETYŚLAW I księciem (do 1055). CHONGJONG królem Korei (do 1046). DUNCAN I królem Szkocji (do 1040).</i>
1035	<i>Panowanie duńskie w Norwegii: MAGNUS I DOBRY królem (do 1047). HAROLD I królem Anglii (do 1040). HARDEKANUT królem Danii (do 1042). Królestwo Kastylji w Hiszpanii (do 1037), dynastia Jimenez (do 1126), FERDYNAND I WIELKI królem (do 1037). Królestwo Aragonii w Hiszpanii (do 1479), dynastia Jimenez (do 1162), RAMIRO I królem (do 1063). Początki Serbii: księstwo Zety w Kosowie (do 1100). AL-MUSTANSIR kalifem fatymidzkim (do 1094).</i>

1036	<i>GO-SUZAKU cesarzem Japonii (do 1045). Rozbicie Pieczyngów przez Ruś Kijowską.</i>
1037	<i>Królestwo Leonu i Kastylii (do 1065), FERDYNAND I WIELKI królem (do 1065). Wygnanie KAZIMIERZA I z Polski, Państwo MIECŁAWA na Mazowszu (do 1047). ABUSAL Z SIWASU królem Waspurakanu (Armenii płd.) – (do 1080). Śmierć AWICENNY – filozofa i lekarza arabskiego.</i>
1038	<i>Państwo Si-Sia Tangutów w płn. Chinach (do 1209), pierwsze osłabienie cesarstwa z powodu secesji. PIOTR ORSEOLO królem Węgier (do 1041).</i>
1039	<i>Najazd czeski na Polskę, zajęcie Śląska (do 1050). Powrót KAZIMIERZA I do Polski. DIRK IV hrabią Holandii (do 1049). GRUFFYDD I księciem Walii (do 1063). HENRYK III królem Niemiec (do 1056).</i>
1040	<i>Zamordowanie DUNCANA I, MAKRET królem Szkocji (do 1057). Podbój Chorasanu w Iranie przez Turków Seldżuckich. BEYMNET GYRMA SYJUM cesarzem Etiopii (do 1060). HARDEKANUT królem Anglii (do 1042). Założenie arcybiskupstwa w Dublinie.</i>
1041 - 1042	<i>PANOWANIE MICHAŁA V KALAPHATESA W BIZANCJUM.</i>
1041	<i>Boczna linia Turków Seldżuckich w Kermanie w Azji Mniejszej (do 1186). GAGIK II królem Armenii (do 1045). SAMUEL ABA królem Węgier (do 1044). MAUDUD władcą Państwa Ghaznawidów (do 1050).</i>
1042	<i>WSPÓŁRZĄDY ZOE I TEODORY W BIZANCJUM.</i>
1042 - 1055	<i>PANOWANIE KONSTANTYNA IX MONOMACHA W BIZANCJUM.</i>
1042	<i>Zdobycie znacznych obszarów Persji przez Turków Seldżuckich. Koniec panowania duńskiego w Anglii, EDWARD WYZNAWCA królem (do 1066). Początki Almorawidów w Afryce Północnej. SOMEŚWARA I władcą Państwa Čalukjów (do 1068). MAGNUS I DOBRY królem Danii (do 1047). Wyprawa niemiecka na Węgry.</i>
1043	<i>Nieudane oblężenie Konstantynopola przez Rusinów. Likwidacja ostatnich posiadłości bizantyjskich w Italii przez Normanów, Królestwo Neapolu (do 1500), WILHELM I ŻELAZNE RAMIĘ pierwszym władcą (do 1046).</i>
1044	<i>Pierwsze państwo birmańskie – Królestwo Pagan (do 1287), ANAWRATHA pierwszym królem (do 1077). PIOTR ORSEOLO (po raz drugi) królem Węgier (do 1046). Obalenie BENEDYKTA IX w Rzymie przez stronnictwo Krescencjuszów (nieobyczajność). GOTSZALK księciem Obodrzyców (Meklemburgia) – (do 1066), zjednoczenie ziem i szerzenie chrześcijaństwa. RADŻADHIRADŻA I władcą Imperium Čolów (do 1054). Wyprawa niemiecka na Węgry.</i>
1045	<i>PONTYFIKAT SYLWESTRA III.</i>
1045 - 1046	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA VI.</i>
1045	<i>Antypapież BENEDYKT IX (po raz drugi) w Rzymie, sprzedanie tiary papieskiej GRZEGORZOWI VI za 1000 funtów srebra. Pataria w Mediolanie: konflikty społeczne i reforma kościelna. GO-REIZEI cesarzem Japonii (do 1068). Podbój Armenii przez Bizancjum.</i>

1046	<i>Bunt pogański VATY na Węgrzech. DROGON królem Neapolu (do 1051). MUNJONG królem Korei (do 1083). Traktat handlowy Rusi Kijowskiej z Bizancjum. Synod w Sutri (złożenie z urzędu BENEDYKTA IX, SYLWESTRA III i GRZEGORZA VI, wybranie KLEMENSA II na papieża, początek ery cesaropapizmu).</i>
1046 - 1047	<i>PONTYFIKAT KLEMENSA II.</i>
1046	<i>Śmierć RAULA GLABERA – kronikarza francuskiego. Koronacja HENRYKA III na cesarza rzymskiego przez KLEMENSA II w Rzymie (25.XII.).</i>
1047	<i>Antypapież BENEDYKT IX (po raz trzeci) w Rzymie (do 1048). Dynastia Ulfingów w Norwegii (do 1319), HARALD III HAARDRAADE (SROGI) królem (do 1066). Likwidacja Państwa MIECŁAWA na Mazowszu przez Polskę. Dynastia Estridsenów w Danii (do 1448), SWEN II królem (do 1076). ANDRZEJ I królem Węgier (do 1060).</i>
1048	<i>PONTYFIKAT DAMAZEGO II.</i>
1048	<i>GURGEN II królem Lori (Armenii płn.) – (do 1089). Zajęcie Oslo przez HARALDA III HAARDRAADE.</i>
1049 - 1054	<i>PONTYFIKAT LEONA IX.</i>
1049	<i>FLORIS I hrabią Holandii (do 1061).</i>
1050	<i>UDAJADITJAWARMAN II królem Khmerów (do 1066). EMUND SLEMME królem Szwecji (do 1060). Wojna polsko-czeska (zajęcie Śląska przez Polskę).</i>
1051	<i>Niszcząca wyprawa Arabów (BENI HILAL) przez Afrykę Północną. HUMFRYD królem Neapolu (do 1057). Zdobycie Isfahanu przez Turków Seldżuckich. Wyprawa niemiecka na Węgry.</i>
1052	<i>Założenie arcybiskupstwa w Siponto (Manfredonii) – (płd. Italia).</i>
1053	<i>Bitwa pod Civitate – zwycięstwo Normanów nad siłami papieskimi (18.VI.), LEON IX w niewoli (do 1054). Benewent posiadłością Państwa Kościelnego.</i>
1054	<i>Śmierć JAROSŁAWA MĄDREGO, zasada senioratu na Rusi, IZASŁAW I wielkim księciem kijowskim (do 1068). RADŻENDRA II władcą Imperium Cólów (do 1064). <u>Wielka schizma między Rzymem (kardynał HUMBERT) a Konstantynopolem (patriarcha CERULARIUSZ), celibat w Kościele rzymskim.</u></i>
1055 - 1056	<i>PANOWANIE TEODORY (PO RAZ DRUGI) W BIZANCJUM.</i>
1055 - 1057	<i>PONTYFIKAT WIKTORA II.</i>
1055	<i>Zdobycie Bagdadu oraz terenów od Morza Kaspijskiego do Zatoki Perskiej przez Turków Seldżuckich, Państwo Wielkich Seldżuków (do 1092), TOGRUŁ-BEG sultanem (do 1063). Pojawienie się Polowców na Rusi. ERNEST DZIELNY margrabią Austrii (do 1075). SPITYGNIEW II księciem Czech (do 1061). TAO TSUNG cesarzem płd. Chin (do 1101).</i>
1056 - 1057	<i>CESARZE Z RÓŻNYCH RODÓW (DO 1059). PANOWANIE MICHAŁA VI STRATIOTIKOSA W BIZANCJUM.</i>
1056	<i>HENRYK IV królem Niemiec (do 1106). Zwycięstwo Wioletów nad Sasami w bitwie pod Pryzławą. Rozruchy w Mediolanie (do 1059).</i>

1057 - 1058	<i>PONTYFIKAT STEFANA IX.</i>
1057 - 1059	<i>PANOWANIE IZAAKA I KOMNENA W BIZANCJUM.</i>
1057	<i>ROBERT GUISCARD królem Neapolu (do 1085). Zamordowanie MAKBETA w Szkocji, LULACH królem (do 1058). Najazdy Węgrów i Połowców na Bizancjum (do 1059). Wojna domowa w Państwie Wioletów (Meklemburgia), przyłączenie ziem Czerezpienian i Chyżan do Księstwa Obodrzyców (GOTSZALK).</i>
1058	<i>Antypapież BENEDYKT X w Rzymie. BOLESŁAW II ŚMIAŁY (SZCZODRY) księciem Polski (do 1076). PIOTR KRZESIMIR IV królem Chorwacji (do 1075). Zamach na króla Szkocji, LULACHA, MALCOLM III CANMORE królem Szkocji (do 1093).</i>
1059 - 1061	<i>PONTYFIKAT MIKOŁAJA II.</i>
1059 - 1067	<i>DYNASTIA DUKASÓW (DO 1081). PANOWANIE KONSTANTYNA X DUKASA W BIZANCJUM.</i>
1059	<i>Abdykacja IZAAKA I w Bizancjum. Układ papiesko-normański w Melfi (Normanowie wasalami papieżstwa, otrzymanie w lenno Apulii i Kalabrii, a także Sycylii w jarzmie Saracenów). Założenie arcybiskupstwa w Trani (płd. Italia). Synod na Lateranie (reformacja kościelna – wybór papieża przez Kolegium Kardynalskie), sprzeciw biskupów niemieckich w Wormacji.</i>
1060	<i>STENKIL RAGNALDSSON królem Szwecji (do 1066). FILIP I królem Francji (do 1108). BELA I królem Węgier (do 1063), bunt pogański JANOSA na Węgrzech (do 1063). JYMRYHANE KRYSZTOS cesarzem Etiopii (do 1100). Zdobycie Reggio przez Normanów. Wyprawa niemiecka na Węgry.</i>
1061 - 1073	<i>PONTYFIKAT ALEKSANDRA II.</i>
1061	<i>Antypapież HONORIUSZ II w Rzymie. Zdobycie Mesyny przez Normanów, Królestwo Sycylii (do 1154), ROGER I królem (do 1101). Kalifat Almorawidów na terenie Maghrebu i Trypolitanii (do 1147), JUSUF IBN TASZFIN pierwszym władcą (do 1109). WRATYSŁAW II księciem Czech (do 1085). DIRK V hrabią Holandii (do 1091).</i>
1062	<i>Założenie Marrakeszu w Maroku (JUSUF IBN TASZFIN).</i>
1063	<i>Zdobycie Gaety i Tarentu przez Normanów. Zamordowanie RAMIRO I przez muzułmanów, SANCHE I RAMIREZ królem Aragonii (do 1094). SALOMON królem Węgier (do 1074). DEHEUBARTH księciem Walii (do 1081). JING TSUNG cesarzem Chin (do 1067). Pierwsza bazylika Św. Marka w Wenecji. AŁP ARSLAN sułtanem Seldżuków (do 1072).</i>
1064	<i>WIRARADŽENDRA władcą Imperium Cólów (do 1070). NIZAM AL-MULK wielkim wezyrem Seldżuków (do 1092). Rekonkwista iberyjska (do 1492), dojście oddziałów chrześcijańskich do rzeki Ebro, błogosławieństwo papieża ALEKSANDRA II i odpust w związku z krucjatą przeciw Maurom (dziesięcina krucjatowa).</i>
1065	<i>Podbój Karsu (Armenii płn.) przez Bizancjum. Rozłączenie się Królestwa Kastylii i Leonu (do 1072). SANCHE II MOCNY królem Kastylii (do 1072).</i>

1066	<p>Wojna domowa w Szwecji (do 1080). Pogrom Żydów w Grenadzie. HARSZAWARMAN III królem Khmerów (do 1080). Najazd Norwegów na Anglię, bitwa pod Stamford Bridge – zwycięstwo Anglii nad Norwegią, śmierć HARALDA III, MAGNUS II HARALDSSON królem Norwegii (do 1069). Rozruchy w Mediolanie (do 1067). Zniszczenie Haithabu przez Obodrzyców. <u>Najazd Normanów na Anglię, bitwa pod Hastings – zwycięstwo Normanów nad Anglią (14.X.), śmierć HAROLDA II, krótkie rządy EDGARA II w Anglii, dynastia normańska w Anglii (do 1154), WILHELM I ZDOBYWCA królem (do 1087).</u> Walki wewnętrzne w księstwie Obodrzyców, rządy w ręku KRUTA (do 1093), ucieczka HENRYKA do Danii.</p>
1067	<p>SZÊN TSUNG cesarzem Chin (do 1085). HENRYK księciem Obodrzyców (do 1127).</p>
1068 - 1071	<p>PANOWANIE ROMANA IV DIOGENESA DUKASA W BIZANCJUM.</p>
1068	<p>Najazd Połowców na Ruś, obalenie IZASŁAWA, WSIESŁAW BRIACZYŚŁAWOWICZ wielkim księciem kijowskim (do 1069). GO-SANJO cesarzem Japonii (do 1073). SOMEŚWARA II władcą Państwa Čalukjów (do 1076).</p>
1069	<p>Wyprawa kijowska BOLESŁAWA II ŚMIĄŁEGO, obalenie ŚWIATOSŁAWA II, IZASŁAW I (po raz drugi) wielkim księciem kijowskim (do 1073), przyłączenie Grodów Czerwieńskich do Polski. OLAF III KYRRE królem Norwegii (do 1093). Reformy kanclerza WANG AN-SZY w Chinach (do 1076).</p>
1070	<p>Powstanie zakonu joannitów w Jerozolimie. Krótkie rządy ADHIRADŻENDRY w Imperium Čolów, KULOTTUNGA I nowym władcą (do 1122). Zmuszenie do ustąpienia arcybiskupa Mediolanu (oskarżenie o symonię).</p>
1071 - 1078	<p>PANOWANIE MICHAŁA VII DUKASA W BIZANCJUM.</p>
1071	<p>Bitwa pod Mantzikertem – zwycięstwo Turków Seldżuckich nad Bizancjum, zajęcie Karsu, Armenii i Anatolii przez Seldżuków. Zdobywanie Bari i Brindisi przez Normanów.</p>
1072	<p>Uznanie zwierzchności Anglii przez Szkocję. Zdobywanie Palermo przez Normanów. TAIRRDELBACH I królem Irlandii (do 1086). MALIK SZAH sułtanem Seldżuków (do 1092). Ponowne połączenie się Leonu i Kastylii w jedno królestwo (do 1157), ALFONS VI MĘŻNY królem (do 1109). JERZY II królem Gruzji (do 1089).</p>
1073 - 1085	<p>PONTYFIKAT GRZEGORZA VII.</p>
1073	<p>Wygnanie IZASŁAWA I, ŚWIATOSŁAW II (po raz drugi) wielkim księciem kijowskim (do 1076). Przywileje dla Żydów w Wormacji (HENRYK IV). Wielkie powstanie Sasów w Niemczech (do 1075). OLEG ŚWIĘTOSŁAWOWICZ księciem włodzimiersko-wołyńskim (do 1076). SHIRAKAWA cesarzem Japonii (do 1087).</p>
1074	<p>GEJZA I królem Węgier (do 1077). Synod w Rzymie (surowe kary za naruszanie celibatu przez duchowieństwo i kupowanie urzędów kościelnych, zakaz przyjmowania przez lud sakramentów od księży żonatych lub przekupnych).</p>

1075	<i>Założenie klasztoru w Molesmes (Francja). Powstanie Anglosasów w Anglii. Dyktat papieski – „Dictatus papae” GRZEGORZA VII (podstawa nowego kościelnego zbioru praw – wykładnia polityki Kurii rzymskiej). DYMISTR ZWONIMIR królem Chorwacji (do 1088). Synod w Rzymie (zakaz udzielania inwestytury oraz przyjmowania przez kler godności kościelnych z rąk świeckich), protest cesarza HENRYKA IV, rzucenie klątwy na władcę przez GRZEGORZA VII, spór o inwestyturę między cesarstwem a papieżem (do 1122). LUITPOLD II PIĘKNY margrabią Austrii (do 1095). AL-MUKTADI kalifem bagdadzkim (do 1094). Bitwa nad rzeką Unstrutą (pod Homburgiem) – zwycięstwo Niemiec (HENRYK IV) nad książętami saskimi (9.VI.).</i>
1076	<i>HARALD III królem Danii (do 1080). Zdobywanie Ghany przez Kalifów Almorawidów. BOLESŁAW II ŚMIAŁY (SZCZODRY) królem Polski (do 1079), wyprawa na Ruś – IZASŁAW I (po raz trzeci) wielkim księciem kijowskim (do 1078). WIKRAMADITJA VI władcą Państwa Čalukjów (do 1126).</i>
1077	<i>Pokuta HENRYKA IV w Canossie (25-27.I.). Antykról RUDOLF SZWABSKI w Niemczech (do 1080). Zdobywanie Syrii i Jerozolimy przez Turków Seldżuckich, zaburzenie ruchu pielgrzymkowego, seldżucki Sultanat Ikonion w Anatolii (do 1308). Zdobywanie Salerno przez Normanów. WŁADYSŁAW I ŚWIĘTY królem Węgier (do 1095). Wojna domowa w Niemczech (do 1080).</i>
1078 - 1081	<i>PANOWANIE NICEFORA III BOTANIATESA DUKASA W BIZANCJUM.</i>
1078	<i>WSIEWOŁOD I wielkim księciem kijowskim (do 1093). Boczna linia Turków Seldżuckich w Syrii (do 1117).</i>
1079	<i>Sprawa biskupa krakowskiego STANISŁAWA w Polsce, wygnanie BOLESŁAWA II z kraju, WŁADYSŁAW I HERMAN księciem Polski (do 1102).</i>
1080	<i>Powstanie sekty asasynów w twierdzy Alamut (na płn. od Teheranu). Podbój Waspurakanu (Armenii pld.) przez Turków Seldżuckich. Baronat Małej Armenii w Cylicji (do 1196), dynastia Rubenidów (do 1252), RUBEN I pierwszym baronem (do 1095). Spadek wartości złotego solida w Bizancjum. SWEN BLOT królem Szwecji (do 1083). Antypapież KLEMENS III w Brescii (do 1083), klątwa GRZEGORZA VII na HENRYKA IV. KANUT IV ŚWIĘTY królem Danii (do 1086). DŻAJAWARMAN VI królem Khmerów (do 1107). Bitwa pod Hohenmölsen – zwycięstwo wojsk HENRYKA IV, śmierć jego oponenta – RUDOLFA SZWABSKIEGO.</i>
XI - XII WIEK 1081 - 1118	<i>DYNASTIA KOMNENÓW (DO 1185). PANOWANIE ALEKSEGO II KOMNENA W BIZANCJUM.</i>
1081	<i>Antykról HERMAN VON SALM w Niemczech (do 1088). Wyprawa niemiecka (HENRYK IV) na Italię (do 1084). GRUFFYDD II księciem Walii (do 1137).</i>
1082	<i>Układ handlowy Bizancjum z Wenecją.</i>
1083	<i>OLEG ŚWIĘTOSŁAWOWICZ księciem tmutarakańskim na Rusi (do 1094). Zdobywanie Rzymu przez HENRYKA IV, nieudane oblężenie Zamku Św. Anioła (twierdzy GRZEGORZA VII), antypapież</i>

	<i>KLEMENS III w Rzymie (do 1084). INGE I STARSZY królem Szwecji (do 1111). Krótkie rządy SUNJONGA w Korei, SONJONG nowym królem (do 1094).</i>
1084	<i>Koronacja HENRYKA IV na cesarza rzymskiego przez antypapieża KLEMENSA III w Rzymie, odsiecz normańska (ROBERT GUISCARD) dla GRZEGORZA VII, usunięcie KLEMENSA III i HENRYKA IV z Italii. Założenie zakonu kartuzów (BRUNON Z KOLONII).</i>
1085	<i>Zdobycie Antiochii przez Turków Seldżuckich, wezwanie Bizancjum do Zachodu o pomoc. Dotarcie wojsk leońsko-kastylijskich do linii Tagu, zdobycie Toledo. CZÉ TSUNG cesarzem Chin (do 1100). ROGER BORSAT królem Neapolu (do 1111). WRATYSŁAW II królem Czech (do 1092). Śmierć GRZEGORZA VII w Salerno (25.V.). Bunt floty w Danii podczas przygotowań do wyprawy na Anglię. Antypapież KLEMENS III (po raz drugi) w Rzymie (do 1086).</i>
1086 - 1087	<i>PONTYFIKAT WIKTORA II.</i>
1086	<i>Powstanie możnych w Jutlandii, zabicie KANUTA IV, OLAF królem Danii (do 1095). Interwencja Almorawidów w Hiszpanii, bitwa pod Zallaką – zatrzymanie rekonkwisty. Przysięga lenników Korony Angielskiej w Salisbury, wprowadzenie katastru ogólnokrajowego w Anglii (Domesday Book – Księga Dnia Sądu Ostatecznego). MUIRCHERTACH II królem Irlandii (do 1119).</i>
1087	<i>HORIKAWA cesarzem Japonii (do 1107). WILHELM II RUDY królem Anglii (do 1100). Synod duchowieństwa w Benewencie (potępienie świeckiej inwestytury duchowieństwa przez papieża WIKTORA II).</i>
1088 - 1099	<i>PONTYFIKAT URBANA II.</i>
1088	<i>STEFAN II królem Chorwacji (do 1090). Zdobycie Syrakuz przez Normanów. Założenie arcybiskupstwa w Toledo. Opanowanie całości Maghrebu przez Almorawidów.</i>
1089	<i>Podbój Lori (Armenii płn.) i podporządkowanie Transoksanii przez Turków Seldżuckich. DAWID IV BUDOWNICZY (ODNOWICIEL) królem Gruzji (do 1125). Antypapież KLEMENS III (po raz trzeci) w Rzymie (do 1093).</i>
1090	<i>Zdobycie Malty przez Normanów. Walki wewnętrzne w Chorwacji (do 1093). Podporządkowanie arabskiej Hiszpanii przez Almorawidów. Antykról KONRAD w Niemczech (do 1101).</i>
1091	<i>Opanowanie całej Sycylii przez Normanów. FLORIS II GRUBY hrabią Holandii (do 1121). Założenie arcybiskupstwa w Tarragonie.</i>
1092	<i>Zamordowanie wezyra NIZAMA AL-MULKA przez Asasynów, kryzys w Państwie Wielkich Seldżuków. Założenie arcybiskupstwa w Pizie. Krótkie rządy KONRADA I w Czechach, BRZETYSŁAW II nowym księciem (do 1100).</i>
1093	<i>Brugia biskupstwem i rezydencją hrabiów Flandrii. HENRYK IV w niewoli w Weronie (do 1097). ANZELM Z AOSTY arcybiskupem Canterbury. Bunt przeciw wielmoży SIECIECHOWI w Polsce. Zamordowanie KRUTA, księcia Obodryców, rządy HENRYKA, syna GOTSZALKA. MAGNUS III BERRFØTT królem Norwegii</i>

	<i>(do 1103). ŚWIĘTOPEŁK II MICHAŁ wielkim księciem kijowskim (do 1113). PIOTR królem Chorwacji (do 1097). Zamach na króla Szkocji, MALCOLMA III CANMORE. DONALD III królem Szkocji (do 1094).</i>
1094	<i>AL-MUSTAZHIR kalifem bagdadzkim (do 1118). Krótkie rządy DUNCANA II w Szkocji, DONALD III (po raz drugi) królem (do 1097). PIOTR I królem Aragonii (do 1104). AL-MUSTALI kalifem fatymidzkim (do 1101). HONJONG królem Korei (do 1095). OLEG ŚWIĘTOSŁAWOWICZ księciem czernihowskim (do 1096).</i>
1095	<i>KOLOMAN I UCZONY królem Węgier (do 1102). ERYK I królem Danii (do 1103). Synod w Clermont-Ferrand (wezwanie URBANA II do wyzwolenia Jerozolimy spod władzy Turków Seldżuckich) – (X.), wyprawa chłopska (do 1096). KONSTANTYN I baronem Małej Armenii (do 1100). SUKCHONG królem Korei (do 1105). LUITPOLD III POBOŻNY (ŚWIĘTY) margrabią Austrii (do 1136).</i>
1096 - 1099	<u><i>I WYPRAWA KRZYŻOWA.</i></u>
1096	<i>Dynastia Seldżuków w Emiracie Mosulu (do 1127). <u>Wyprawa chłopska: pogromy Żydów w miastach nad Renem, splądrowanie Bałkanów i jej rozbięcie przez Turków Seldżuckich w Azji Mniejszej. Pogrom Żydów w Kolonii (30.V.).</u></i>
1097	<i><u>Bitwa pod Dorylajonem (Eskişehir) – zwycięstwo krzyżowców nad Turkami Seldżuckimi.</u> Podział Polski między ZBIGNIEWA a BOLESŁAWA, władza zwierzchnia dla WŁADYSŁAWA I. EDGAR królem Szkocji (do 1107). Hrabstwo Portugalii (do 1139), HENRYK pierwszym hrabią (do 1112). Walki wewnętrzne w Chorwacji (do 1102). Zjazd książąt ruskich w Lubeczu (obalenie zasady senioratu), OLEG ŚWIĘTOSŁAWOWICZ księciem nowogrodzko-siewierskim (do 1115), linia ruskich książąt Olegowiczów (do XIII w.). Wyodrębnienie się Rusi Halickiej (WOŁODAR, WASYLKO).</i>
1098	<i><u>Państwa krzyżowców: Hrabstwo Edessy (do 1144) – BALDWIN LOTARYŃSKI hrabią (do 1118), Księstwo Antiochii (do 1268).</u> Założenie klasztoru w Citeaux. Dynastia Artukidów w tureckiej prowincji Diyarbakir: w Amidzie (do 1232).</i>
1099	<i><u>Zdobycie Jerozolimy przez krzyżowców (15.VII.), pogromy ludności muzułmańskiej i żydowskiej, Królestwo Jerozolimskie na terenie Palestyny (do 1187) – GOTFRYD Z BOUILLON obrońcą grodu świętego (advocatus Sancti Sepulchri) – (do 1100).</u></i>
XI - XII WIEK 1099 - 1118	<i>PONTYFIKAT PASCHALISA II.</i>
1100	<i>Antypapież TEODORYK w Rzymie. Początek budowy murów w Zimbabwie. Wynalazek kompasu magnetycznego. Powstawanie pierwszych gett dla Żydów w Europie (do 1200). BALDWIN I królem jerozolimskim (do 1118). Zamordowanie WILHELMA II w Anglii (2.VIII.). HENRYK I BOLLINGBROOKE królem Anglii (do 1135). HUI TSUNG cesarzem Chin (do 1126). TOROS I baronem Małej Armenii (do 1129). GEBRE MARJAM cesarzem Etiopii (do 1140). Zamordowanie BRZETYŚLAWA II w Czechach. BORZYWOJ II księciem Czech (do 1107).</i>

XII WIEK 1101	<i>Kanonizacja KANUTA IV w Danii. Bunt baronów w Anglii (do 1102). ROGER II królem Sycylii (do 1127). Sułtanat Kilwy w Tanganice i na Zanzibarze (do XVI w.). T' IEN TSO TI cesarzem pld. Chin (do 1115). AL-AMIR kalifem fatymidzkim (do 1130).</i>
1102	<i>Kłątwa PASCHALISA II na HENRYKA IV. Antypapież ALBERT w Rzymie. Unia personalna Węgier z Chorwacją (do 1918), KOLOMAN I królem Węgier i Chorwacji (do 1116). Współrządy ZBIGNIEWA i BOLESŁAWA w Polsce (do 1106).</i>
1103	<i>Współrządy OLAF A IV MAGNUSSONA, SIGURDA I JORSALFARE i EYSTEINA I MAGNUSSONA w Norwegii (do 1115).</i>
1104	<i>ALFONS I WOJOWNICZY (WALECZNY) królem Aragonii (do 1134). Założenie arcybiskupstw w Bradze i Lundzie. NIELS królem Danii (do 1134). Dynastia Artukidów w tureckiej prowincji Diyarbakir: w Mardin i Mayyafarakin (do 1408).</i>
1105	<i>Zmuszenie HENRYKA IV do abdykacji w Niemczech. Antypapież SYLWESTER IV w Rzymie. YEJONG królem Korei (do 1122).</i>
1106	<i>Konflikt PASCHALISA II z Francją. Wojna domowa w Polsce (do 1107), wygnanie ZBIGNIEWA, BOLESŁAW III KRZYWOUSTY księciem Polski (do 1138). HENRYK V królem Niemiec (do 1125). Włączenie Normandii do Anglii.</i>
1107	<i>ŚWIĘTOPEŁK księciem Czech (do 1109). TOBA cesarzem Japonii (do 1123). Konkordat westminsterski (kompromis pomiędzy papieżem a Anglią). DHARAWIDRAWARMAN I królem Khmerów (do 1113). ALEKSANDER I królem Szkocji (do 1124).</i>
1108	<i>LUDWIK VI GRUBY królem Francji (do 1137).</i>
1109	<i>Krótkie rządy WŁADYSŁAWA II i BORZYWOJA II (po raz drugi) w Czechach, WŁADYSŁAW II (po raz drugi) księciem (do 1117). Nieudane wyprawy niemieckie na Polskę i Węgry, polska obrona Głogowa i Wrocławia. Państwo krzyżowców: Hrabstwo Trypolisu (do 1289). URRAKA królową Kastylii i Leonu (do 1126).</i>
1110	<i>Dynastia Hojsalów w Państwie Majsur w Indiach (do 1326), WISZNUWARDHANA pierwszym władcą.</i>
1111	<i>Rozbicie Polowców przez Ruś Kijowską. Koronacja HENRYKA V na cesarza rzymskiego przez PASCHALISA II (pod presją) w Rzymie. Współrządy FILIPA i INGE II MŁODSZEGO w Szwecji (do 1118). WILHELM II królem Neapolu (do 1127).</i>
1112	<i>ALFONS I ZDOBYWCA hrabią Portugalii (do 1139).</i>
1113	<i>Zajęcie obszaru nadnoteckiego przez Polskę. Królestwo Man w Szkocji (do 1266). SURJAWARMAN II królem Khmerów (do 1150). WŁODZIMIERZ II MONOMACH wielkim księciem kijowskim (do 1125).</i>
1115	<i>Dynastia Kiu w pld. Chinach (do 1234), TAI TSU cesarzem Dżurdzeńów (Kiu) – (do 1123). Założenie klasztoru w Clairvaux. Republika Modeny w Italii (do 1288). Współrządy EYSTEINA I MAGNUSSONA i SIGURDA I JORSALFARE w Norwegii (do 1123).</i>
1116	<i>STEFAN II królem Węgier i Chorwacji (do 1131).</i>
1117	<i>Autonomia Mediolanu w Italii (konsulowie jako miejscy urzędnicy wybieralni). „Powieść minionych lat” w Rosji. BORZYWOJ II (po</i>

	<i>raz trzeci) księciem Czech (do 1120). Państwo Kediri na Jawie (do 1222).</i>
1118 - 1119	<i>PONTYFIKAT GELAZEGO II.</i>
1118 - 1143	<i>PANOWANIE JANA II KOMNENA W BIZANCJUM.</i>
1118	<i>BALDWIN II królem jerozolimskim (do 1131). Powstanie zakonu templariuszy w Palestynie. AL-MUSTARSZID kalifem bagdadzkim (do 1135). INGE II MŁODSZY królem Szwecji (do 1125). Boczna linia Turków Seldżuckich w Iraku (do 1194). SANDŻAR sułtanem Seldżuków (do 1157). Antypapież GRZEGORZ VIII w Rzymie, rozruchy (do 1119), powtórna koronacja HENRYKA V na cesarza rzymskiego (poprzednia unieważniona – PASCHALIS II) przez GRZEGORZA VIII.</i>
1119 - 1124	<i>PONTYFIKAT KALIKSTA II.</i>
1119	<i>Republika Lukki w Italii (do 1799). Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Polskę. DOMNALL UA LOCHLAINN królem Irlandii (do 1121). Bitwa pod Aleppo – zwycięstwo Turków Seldżuckich nad krzyżowcami.</i>
1120	<i>Powstanie zakonu lazarystów w Palestynie. Założenie zakonu premonstratensów we Francji (NORBERT Z GENNEP). WŁADYSŁAW I (po raz trzeci) księciem Czech (do 1125).</i>
1121	<i>DIRK VI hrabią Holandii (do 1157). TAIRRDELBACH II królem Irlandii (do 1156).</i>
1122	<i>„Sic et non” PIERRE’A ABELARDA – podstawowe dzieło scholastyki. WIKRAMAĆOLA władcą Imperium Cólów (do 1135). INJONG królem Korei (do 1146). <u>Konkordat w Wormacji między HENRYKIEM V a KALIKSTEM II (zrzeczenie się przez cesarza inwestytury przez pierścień i pastorał, zatrzymanie przez niego przywileju nadawania wybranym elektom przez duchowieństwo prawa do korzystania z dóbr przyznanych w charakterze lenna, wybór biskupa przez kolegium złożone z członków kapituły katedralnej) – (23.IX.). Zjazd książąt Rzeszy w Bambergu (zgoda i ratyfikacja konkordatu z Wormacji).</u></i>
1123	<i>Opanowanie Pomorza Zachodniego z Rugią przez Polskę. Zdobyte Chotanu w Chinach przez Dżurdzeńów. TAI TSUNG cesarzem Kiu (do 1135). SUTOKU cesarzem Japonii (do 1142). I Sobór na Lateranie (zatwierdzenie konkordatu wormackiego, nieważność małżeństw księży w zachodnim chrześcijaństwie – dzieci z tych związków nieślubne). SIGURD I JORSALFARE królem Norwegii (do 1130).</i>
1124 - 1130	<i>PONTYFIKAT HONORIUSZA II.</i>
1124	<i>Antypapież CELESTYN II w Rzymie. DAWID I ŚWIĘTY królem Szkocji (do 1153).</i>
1125	<i>SOBIESŁAW I księciem Czech (do 1140). Współrządy INGE II MŁODSZEGO i RAGNWALDA KNAPHÖRDE w Szwecji (do 1130). JERZY I DOŁGORUKI księciem włodzimierskim (do 1157). MŚCISŁAW I wielkim księciem kijowskim (do 1132). LOTAR III Z SUPPLINGBURGA królem Niemiec (do 1137). DEMETRIUSZ królem Gruzji (do 1156).</i>

1126	<i>CZIN TSUNG cesarzem Chin (do 1127). SOMEŚWARA III władcą Państwa Čalukjów (do 1138). Dynastia burgundzka w Kastylii (do 1366), ALFONS VII DOBRY królem Kastylii (do 1157).</i>
1127	<i>Zdobycie płn. Chin przez Dżurdzeńów. Rządy dynastii Sung na południu Chin (do 1279), KAO TSUNG cesarzem (do 1162). Zjednoczenie Neapolu i Sycylii, ROGER II królem (do 1154). Dynastia perskich Zengidów w Emiracie Mosulu (do 1233).</i>
1128	<i>Wojna Imperium Khmerów z Annamem. IWAN księciem halickim (do 1141).</i>
1129	<i>LEON I baronem Małej Armenii (do 1137). Szeryf przedstawicielem Korony Angielskiej w hrabstwach. Zamordowanie RAJMUNDA, hrabiego Trypolisu przez asasynów.</i>
1130 - 1143	<i>PONTYFIKAT INNOCENTEGO II.</i>
1130	<i>Schizma w Kościele Rzymskim – antypapież ANAKLET II w Rzymie (do 1138). Zakaz udzielania wszelkiej lekarskiej praktyki przez klasztory. RAGNWALD KNAPHÖRDE królem Szwecji (do 1132). AL-HAFIZ kalifem fatymidzkim (do 1149). ABD EL-MUMIN władcą Almohadów w Afryce Płn. (do 1163). Współrządy HARALDA IV GILLE i MAGNUSA IV ŚLEPEGO w Norwegii (do 1135). NIKLOT księciem Obodrzyców (do 1160).</i>
1131	<i>BELA II ŚLEPY królem Węgier i Chorwacji (do 1141). Uznanie zwierzchności LOTARA III przez Obodrzyców. FULKON królem jerozolimskim (do 1143).</i>
1132	<i>JAROPEŁK II wielkim księciem kijowskim (do 1139). Dynastia Swerkerydów i Erykidów w Szwecji (do 1250), SWERKER I KOLSSON królem (do 1155). Wojna Imperium Khmerów z Chinami i Czampa. Apogeum rozbitcia dzielnicowego na Rusi Kijowskiej.</i>
1133	<i>Koronacja LOTARA III na cesarza rzymskiego przez papieża INNOCENTEGO II w Rzymie.</i>
1134	<i>Początek niemieckiej kolonizacji wschodniej: zróżnicowanie Niemiec na obszary na wschód i zachód od Łaby. RAMIRO II MNICH królem Aragonii (do 1137). Przejściowa regencja MAGNUSA i HARALDA w Danii, ERYK II królem (do 1137).</i>
1135	<i>STEFAN Z BLOIS królem Anglii (do 1154). HARALD IV GILLE królem Norwegii (do 1136). KULOTTUNGA II władcą Imperium Čolów (do 1150). SI TSUNG cesarzem Kiu (do 1150). Zjazd w Merseburgu (BOLESŁAW III lennikiem LOTARA III z Pomorza Zachodniego). AR-RASZID kalifem bagdadzkim (do 1136).</i>
1136	<i>Republika Nowogrodzka na Rusi (do 1478). Bitwa pod Konghelle – zwycięstwo Norwegii nad Słowianami. LUITPOLD IV SZCZODRY margrabią Austrii (do 1141). Współrządy SIGURDA II MUNN i INGE II KROKRYGGA w Norwegii (do 1142). AL-MUKTAFI kalifem bagdadzkim (do 1160).</i>
1137	<i>PETRONELA królową Aragonii (do 1162), zajęcie Hrabstwa Barcelony przez Aragonię. LUDWIK VII MŁODY królem Francji (do 1180). ERYK III królem Danii (do 1147). Regencja w Małej Armenii (do 1145). OWAIN księciem Walii (do 1170).</i>
1138	<i>DŻAGADEKAMALLA władcą Państwa Čalukjów (do 1151). Początek rozbitcia dzielnicowego w Polsce, WŁADYSŁAW II</i>

	<i>WYGNANIEC</i> zwierzchnim księciem Polski (do 1146). Dynastia Hohenstaufów w Niemczech (do 1254), KONRAD III królem Niemiec (do 1152). Antypapież WIKTOR IV w Rzymie.
1139	<i>II Sobór na Lateranie</i> (potępienie schizmy ANAKLETA II, uściślenie zakazu świętokupstwa, odrzucenie nauki ARNOLDA Z BRESCII jako heretyckiej). Bitwa pod Ourique – zwycięstwo Portugalii nad Arabami. Królestwo Portugalii (do 1910), ALFONS I ZDOBYWCA królem (do 1185). Krótkie rządy WIACZESŁAWA w Kijowie, WSIEWOŁOD II OLEGOWICZ wielkim księciem (do 1146).
1140	WŁADYSŁAW II księciem Czech (do 1142). GEBRE MESKEL LALIBELA cesarzem Etiopii (do 1180).
1141	Wojna domowa w Polsce (do 1146). WŁODZIMIERZ księciem halickim (do 1152). HENRYK II JASOMIRGOTT (TAK MI BÓG) margrabią Austrii (do 1156). GEJZA II królem Węgier i Chorwacji (do 1161).
1142	Współrządy SIGURDA II MUNN, INGE I KROKRYGGA i EYSTEINA II HARALDSSONA w Norwegii (do 1155). Powstanie Księstwa Saskiego w Niemczech, HENRYK LEW księciem (do 1180). KONOE cesarzem Japonii (do 1155). Krótkie rządy KONRADA II ZNOJEMSKIEGO w Czechach, WŁADYSŁAW II (po raz drugi) księciem (do 1158). Śmierć PIERRE'A ABELARDA – filozofa i teologa francuskiego.
1143 - 1144	PONTYFIKAT CELESTYNA II.
1143 - 1180	PANOWANIE MANUELA I KOMNENA W BIZANCJUM.
1143	HENRYK JASOMIRGOTT księciem Bawarii (do 1156). Uznanie sekty bogomilców (katarów) za heretyków na Zachodzie. Rewolucja antypapieska w Rzymie (ARNOLD Z BRESCII) – (do 1154). BALDWIN III królem jerozolimskim (do 1162). Ogłoszenie się lennem papieskim przez Portugalie.
1144 - 1145	PONTYFIKAT LUCJUSZA II.
1144	Podbój Hrabstwa Edessy przez Turków Seldżuckich.
1145 - 1153	PONTYFIKAT EUGENIUSZA III.
1145	Podporządkowanie Czampa przez Imperium Khmerów. Tunis pod rządami Normanów (do 1160). TOROS II baronem Małej Armenii (do 1169). Biskupstwo katarów w Albi (albigensi). Założenie arcybiskupstwa w Zadarze.
1146	Wygnanie WŁADYSŁAWA II z Polski, nieudana wyprawa niemiecka na Polskę, BOLESŁAW IV KĘDZIERZAWY zwierzchnim księciem (do 1173). Krótkie rządy IGORA II w Kijowie, IZASŁAW II wielkim księciem (do 1154). UIJONG królem Korei (do 1170).
1147 - 1149	II WYPRAWA KRZYŻOWA (KONRAD III, LUDWIK VII MŁODY).
1147	Założenie Moskwy (JERZY DOŁGORUKI). Republika Sieny w Italii (do 1555). SWEN II królem Danii (do 1157). Zdobycie Lizbony przez Portugalie. Nieudana wyprawa niemiecka przeciw Słowianom Połabskim (Obodrzycom). Upadek Kalifatu Almorawidów w Maghrebie, zdobycie Marrakeszu przez Almohadów, Kalifat Almohadów w Maghrebie, Trypolitanii i Hiszpanii (ABD EL-

	<i>MUMIN) – (do 1269). Bitwa pod Damaszkiem – zwycięstwo Turków Seldżuckich nad krzyżowcami.</i>
1148	<i>Suza pod rządami Normanów (do 1160).</i>
1149	<i>Interwencja Almohadów w Hiszpanii – zatrzymanie rekonkwisty. Zwierzchnictwo Wielkiego Księstwa Włodzimierskiego nad Kijowem. AZ-ZAFIR kalifem fatymidzkim (do 1154).</i>
1150	<i>Utworzenie uniwersytetu w Paryżu. HAI-LING WANG królem Kiu (do 1161). RADŻARADŻA II władcą Imperium Cólów (do 1173). DHARAWIDRAWARMAN I królem Khmerów (do 1160). Królestwo Arakan w zach. Birmie (do 1785).</i>
1151	<i>TAILA III władcą Państwa Čalukjów (do 1163).</i>
1152	<i>FRYDERYK I BARBAROSSA (RUDOBRODY) królem Niemiec (do 1190). JAROSŁAW OŚMIOMYSŁ księciem halickim (do 1187). Rozszerzenie posiadłości angielskich we Francji o Poitou, Bretanię, Gaskonię, Gujennę, Anjou, Maine i Turenję.</i>
1153	<i>Układ niemiecko-papieski w Konstancji (umożliwienie objęcia rządów w Rzymie przez EUGENIUSZA III). Bona pod rządami Normanów (do 1160). MALCOLM IV królem Szkocji (do 1165). Założenie arcybiskupstwa w Trondheim.</i>
1153 - 1154	<i>PONTYFIKAT ANASTAZEGO IV.</i>
1154 - 1159	<i>PONTYFIKAT HADRIANA IV.</i>
1154	<i>AL-FAIZ kalifem fatymidzkim (do 1160). Dynastia Plantagenetów w Anglii (do 1485), HENRYK II królem (do 1189). WILHELM I ZŁY królem Neapolu i Sycylii (do 1166). IZASŁAW III wielkim księciem kijowskim (do 1155). Ogłoszenie zarządzenia nakazującego miastom lombardzkim zwrot regaliów i rezygnację z samorządu oraz złożenia hołdu lennego – FRYDERYK I na Polach Ronkalskich k/Piacenzy.</i>
1155	<i>Opanowanie twierdzy Damietty przez Normanów. Koronacja FRYDERYKA I na cesarza rzymskiego przez HADRIANA IV w Rzymie. Kara interdyktu na Rzym, likwidacja rewolty miejskiej – stracenie ARNOLDA Z BRESCII. JERZY DOŁGORUKI wielkim księciem kijowskim (do 1157). GO-SHIRAKAWA cesarzem Japonii (do 1158). ERYK IX ŚWIĘTY królem Szwecji (do 1160). Współrządy INGE I KROKRYGGA i EYSTEINA III HARALDSSONA w Norwegii (do 1157).</i>
1156	<i>Przekształcenie Austrii w dziedziczne księstwo Rzeszy za cenę zrzeczenia się przez HENRYKA II JASOMIRGOTTA – Bawarii, HENRYK II księciem Austrii (do 1177), HENRYK LEW księciem Bawarii (do 1180). MUIRCHELTACH III królem Irlandii (do 1166). Krótkie panowanie DAWIDA V, JERZY III królem Gruzji (do 1184). RAINALD Z DASSEL kanclerzem Niemiec (do 1167), nasilenie walki z papieżem.</i>
1157	<i>Powstanie Słowian Połabskich przeciw Niemcom. Wyprawa niemiecka na Polskę (hołd lenny księcia Polski, BOLESŁAWA IV w Krzyszkowie). Pierwsze przywileje kolońskich kupców w Londynie: początki Hanzy. Konflikt cesarsko-papieski (do 1177). Opanowanie Saragossy i Tortosy przez Aragonię. Zajęcie terenów nad dolnym Tagiem przez Portugalie. INGE I KROKRYGG królem Norwegii</i>

	<i>(do 1161). Rozłączenie się Królestwa Leonu i Kastylii (do 1230), SANCHO III UPRAGNIONY królem Kastylii (do 1158). ANDRZEJ BOGOLUBSKI wielkim księciem włodzimierskim (do 1174). IZASŁAW III (po raz drugi) wielkim księciem kijowskim (do 1158). WALDEMAR I WIELKI królem Danii (do 1182). Powstanie Marchii Brandenburskiej we wsch. Niemczech, dynastia Askańczyków (do 1320), ALBRECHT NIEDŹWIEDŹ pierwszym margrabią (do 1170). FLORIS III hrabią Holandii (do 1190).</i>
1158	<i>Powstanie zakonu kalatrawensów w Hiszpanii. NIJO cesarzem Japonii (do 1165). WŁADYSŁAW II królem Czech (do 1172). MŚCISŁAW II CHROBRY wielkim księciem kijowskim (do 1159). ALFONS VIII WIELKI (SZLACHETNY) królem Kastylii (do 1214). Wpływy biskupa Roskilde, ABSALONA w Danii (do 1201). Opanowanie części ziem wieleckich przez Niemców (HENRYK LEW). Wyprawa angielska na Walię.</i>
1159 - 1181	<i>PONTYFIKAT ALEKSANDRA III.</i>
1159	<i>Schizma w Kościele Rzymskim (do 1179) – antypapież WIKTOR V w pñ. Italii (do 1164). Założenie Lubeki. Likwidacja obowiązku powszechnej służby wojskowej w Anglii – podatek tarczowe. ROŚCISŁAW wielkim księciem kijowskim (do 1161).</i>
1160	<i>Hrabstwo Nassau w Niemczech (do 1806). AL-ADID kalifem fatymidzkim (do 1171). AL-MUSTANDŹID kalifem bagdadzkim (do 1170). MAGNUS HENRIKSSON królem Szwecji (do 1161). JAŚOWARMAN II królem Khmerów (do 1165). Wyprawa niemiecka (HENRYK LEW) przeciw Obodrzycom (do 1163). Założenie Singapuru – kontrola nad cieśniną Malakka (do 1365). Powstanie Księstwa Meklemburgii w Niemczech.</i>
1161	<i>Powstanie Stowarzyszenia kupców Cesarstwa Rzymskiego na Gotlandii (pod przewodnictwem Lubeki). Duński hołd lenny dla Niemiec. STEFAN III królem Węgier i Chorwacji (do 1162). Krótkie rządy IZASŁAWA III (po raz trzeci) w Kijowie, ROŚCISŁAW (po raz drugi) wielkim księciem (do 1167). KAROL VII SWERKERSSON królem Szwecji (do 1167). SZY TSUNG cesarzem Kiu (do 1189). Współrządy HAAKONA II HERDEBREIDA i MAGNUSA V ERLINGSSONA w Norwegii (do 1162).</i>
1162	<i>Powstanie zakonu Evora/Aviz w Portugalii. MAGNUS V ERLINGSSON królem Norwegii (do 1184). AMALRYK I królem jerozolimskim (do 1174). SIAO TSUNG cesarzem Chin (do 1189). Dynastia barcelońska w Aragonii (do 1410), ALFONS II królem (do 1190). WŁADYSŁAW II królem Węgier i Chorwacji (do 1163).</i>
1163	<i>Podbój ziem Obodrzyców przez Niemcy. Wyprawa niemiecko-czeska na Węgry. STEFAN IV królem Węgier i Chorwacji (do 1164). Rządy Kalaćurich w Państwie Čalukjów (do 1183).</i>
1164	<i>Utworzenie zakonu Santiago w Hiszpanii. Powstanie Słowian Połabskich przeciw Niemcom. Antypapież PASCHALIS III w pñ. Italii (do 1168). Clarendońskie konstytucje w Anglii (ograniczenie przywilejów Kościoła; poddanie duchowieństwa sądownictwu świeckiemu, zniesienie zwolnień podatkowych kleru) – (do 1171). Założenie arcybiskupstwa w Uppsali.</i>

1165	<i>STEFAN III (po raz drugi) królem Węgier i Chorwacji (do 1172). TRIBHUWANADITJAWARMAN królem Khmerów (do 1177). WILHELM LEW królem Szkocji (do 1214). ROKUJO cesarzem Japonii (do 1168). Kanonizacja KAROLA WIELKIEGO przez PASCHALISA III (nie uznana przez Kościół katolicki).</i>
1166	<i>Zasada „Homagium ligium” w Anglii (przysięga wasalów wobec Korony ma pierwszeństwo wobec przysięgi wasalom koronnym). Powtórna koronacja FRYDERYKA I na cesarza rzymskiego przez PASCHALISA III w Rzymie. WILHELM II DOBRY królem Neapolu i Sycylii (do 1189). RUAIDRI królem Irlandii (do 1186).</i>
1167	<i>Utworzenie Ligi Lombardzkiej w celu obrony miast Italii przed FRYDERYKIEM I. Założenie uniwersytetu w Oxfordzie. Sobór katarów w Tuluzie z biskupem misyjnym bogomilców. Dynastia Nemaniciów w Serbii (do 1371), STEFAN NEMANIA wielkim żupanem (do 1196). MŚCISŁAW II CHROBRY (po raz drugi) wielkim księciem kijowskim (do 1169). KANUT ERIKSSON królem Szwecji (do 1196).</i>
1168	<i>Antypapież KALIKST III w płn. Italii (do 1178). Upadek Państwa Tolteków w Meksyku, panowanie Chichimeków. Bitwa morska pod Arkoną – zwycięstwo Danii nad Słowianami Połabskimi, zholdowanie Rugii przez Danię. TAKAKURA cesarzem Japonii (do 1180).</i>
1169	<i>MLEH baronem Małej Armenii (do 1175). GLEB wielkim księciem kijowskim (do 1171).</i>
1170	<i>AL-MUSTADI kalifem bagdadzkim (do 1180). CYNAN II księciem Walii (do 1174). MYONGJONG królem Korei (do 1197). Zabójstwo abp. Canterbury, THOMASA BECKETA (z inicjatywy HENRYKA II) – (29.XII). Powstanie świeckiego stowarzyszenia waldensów w Lyonie (PIERRE VALDO).</i>
1171	<i>Podbój Kijowa przez Wielkie Księstwo Włodzimierskie. Odwołanie clarendońskich konstytucji przez HENRYKA II w Anglii. Podbój płn. Irlandii przez Anglię. Upadek Kalifatu Fatymidów w Egipcie, Sułtanat Ajjubidów w Egipcie, Syrii i Hidżazie (do 1250), SALAH AD-DIN sułtanem (do 1193). Państwo Ak-Kojunlu w Kurdystanie (do ok.1515). Utworzenie stałej chińskiej strażnicy wojskowej na Tajwanie.</i>
1172	<i>Opanowanie muzułmańskiej Hiszpanii przez Almohadów. BELA III królem Węgier i Chorwacji (do 1196). Zniesienie przez Wielką Radę zgromadzenia narodowego w Wenecji, decyzje rady – ustawami. Zwycięskie walki Serbów z Bizancjum. Współrządy WŁADYSŁAWA II i FRYDERYKA w Czechach (do 1173).</i>
1173	<i>Wojny francusko-angielskie (do 1189). SOBIESŁAW II księciem Czech (do 1179). Założenie uniwersytetu w Salerno. RADŻADHIRADŻA II władcą Imperium Cólów (do 1182). MIESZKO III STARY zwierzchnim księciem Polski (do 1177).</i>
1174	<i>Zamordowanie ANDRZEJA BOGOLUBSKIEGO, MICHAŁ wielkim księciem włodzimierskim (do 1176), wojna domowa w Rusi Włodzimiersko-Suzdalskiej (do 1176). BALDWIN IV królem jerozolimskim (do 1185). Współrządy DAWIDA II, RHODRIEGO II i GRUFFYDDA III w Walii (do 1194).</i>

1175	<i>RUBEN II baronem Małej Armenii (do 1187). Uzyskanie przez Anglię zwierzchnictwa nad Szkocją. Doktryna religijna HONENA w Japonii, początki amidyizmu.</i>
1176	<i>Bitwa pod Myriokefalonem – zwycięstwo Turków Seldżuckich nad Bizancjum. Bitwa pod Legnano – zwycięstwo Ligi Lombardzkiej nad FRYDERYKIEM I, uznanie autonomii miast włoskich za formalne uznanie jego zwierzchnictwa (29.V.). Powstanie chłopskie w Korei (do 1178). WSIEWOŁOD II DUŻE GNIAZDO wielkim księciem włodzimierskim (do 1212).</i>
1177	<i>Układ papiesko-cesarski w Wenecji (uznanie suwerenności papieża w Kościele, rezygnacja z popierania antypapieża, potwierdzenie integralności Państwa Kościelnego). Bezkrólowie w Imperium Khmerów (do 1181). KAZIMIERZ II SPRAWIEDLIWY zwierzchnim księciem Polski (do 1194). LUITPOLD V księciem Austrii (do 1194). Powstanie zakonu Św. Juliana w Hiszpanii.</i>
1178	<i>IGOR ŚWIĘTOSŁAWOWICZ księciem Nowogrodu Siewierskiego (do 1202). Rezygnacja antypapieża KALIKSTA III z władzy. Współrządy JERZEGO III i TAMARY WIELKIEJ w Gruzji (do 1184).</i>
1179	<i>FRYDERYK (po raz drugi) księciem Czech (do 1189). III Sobór na Lateranie (wybór papieża przez 2/3 głosów kardynalskich, kanonizacja EDWARDA WYZNAWCY, THOMASA BECKETA i BERNARDA Z CLAIRVAUX). Antypapież INNOCENTY III w Italii.</i>
1180 - 1183	<i>PANOWANIE ALEKSEGO II KOMNENA W BIZANCJUM.</i>
1180	<i>Zjazd książąt polskich w Łęczycy (obalenie zasady senioratu, uprzywilejowanie Kościoła). Początki wpływów bogomilców w Bośni. AN-NASIR kalifem bagdadzkim (do 1225). Upadek władzy HENRYKA LWA w Saksonii i Bawarii wskutek zatargu z BARBAROSSĄ – początek politycznego rozdrobnienia Niemiec. Założenie uniwersytetu w Bolonii. FILIP II AUGUST królem Francji (do 1223). ANTOKU cesarzem Japonii (do 1185). Dynastia Askańczyków w księstwie Lauenburg (do 1689) i księstwie Anhalt (do 1918). NEAKRYTO LOAB cesarzem Etiopii (do 1220).</i>
1181 - 1185	<i>PONTYFIKAT LUCJUSZA III.</i>
1181	<i>Represje wobec Żydów we Francji (zamknięcie paryskiego jeshibotu). Uzależnienie Pomorza Zachodniego przez Niemcy. DŻAJAWARMAN VII królem Khmerów (do 1218).</i>
1182	<i>KANUT VI królem Danii (do 1202). KULOTTUNGA III władcą Imperium Cólów (do 1218).</i>
1183 - 1185	<i>PANOWANIE ANDRONIKA I KOMNENA W BIZANCJUM.</i>
1183	<i>Rządy terroru w Bizancjum (do 1185). Pokój w Konstancji (koniec niemieckiej władzy w Italii, autonomia dla miast Lombardii i Toskanii). SOMEŚWARA IV władcą Państwa Cálukjów (do 1189). Zwycięskie walki Serbów z Bizancjum. Zamach stanu w Japonii, rozbicie w bitwie wojsk rodu Taira przez wodza YORITOMO MINAMOTO.</i>
1184	<i>Spotkanie LUCJUSZA III z cesarzem FRYDERYKIEM I w Weronie (omówienie kroków wobec herezji waldensów i albigensów).</i>

	<i>SWERRE SIGURDSSON</i> królem Norwegii (do 1202). <i>TAMARA WIELKA</i> królową Gruzji (do 1185).
1185 - 1187	<i>PONTYFIKAT URBANA III.</i>
1185 - 1195	<i>DYNASTIA ANGELOSÓW (DO 1204).</i> <i>PANOWANIE IZAAKA II ANGELOSA W BIZANCJUM.</i>
1185	<i>Zamordowanie ANDRONIKA II w Bizancjum. Nieudana wyprawa IGORA ŚWIĘTOSŁAWOWICZA na Połowców. Powstanie Bułgarów przeciw Bizancjum (do 1187). Okres Kamakura (Minamoto) w Japonii (do 1333), GO-TOBA cesarzem (do 1198), Kamakura stolicą państwa (do 1338). SANCHO I królem Portugalii (do 1211). Krótkie panowanie BALDWINA V w Jerozolimie, rządy GWIDONA DE LUSIGNANA i SYBILLI (do 1187). Zhołdowanie Pomorza Zachodniego przez Danię. Współrządy TAMARY WIELKIEJ i JERZEGO BOGOLUBSKIEGO w Gruzji (do 1187).</i>
1186	<i>Podbój całej Irlandii przez Anglię. Najazd turecki na Indie: podbój Państwa Ghaznawidów (MOHAMMAD GHORI). Opozycyjna konfederacja Radżputów w Indiach centralnych. Śmierć IBN TUFAJLA – filozofa arabskiego.</i>
1187	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA VIII.</i>
1187 - 1191	<i>PONTYFIKAT KLEMENSA III.</i>
1187	<i><u>Bitwa pod Hittin – zwycięstwo Ajjubidów nad wojskami krzyżowców. Zdobycie Jerozolimy przez SALAH AD-DINA (2.X.).</u> LEON II baronem Małej Armenii (do 1196). Walki wewnętrzne na Rusi Halickiej (do 1199). II Państwo Bułgarskie (do 1396), dynastia Asenowiczów (do 1277), ASEN I carem (do 1196). TAMARA WIELKA królową Gruzji (do 1189).</i>
1188	<i>Pierwsze stany (kortezy) w Królestwie Leonu (przyznanie pieniędzy na rekonkwistę).</i>
1189 - 1192	<i>III WYPRAWA KRZYŻOWA (FRYDERYK I, FILIP II AUGUST, RYSZARD I LWIE SERCE, JACQUES DE VITRY).</i>
1189	<i>Masakra Żydów w Londynie (30.IX.). Upadek II Państwa Ćalukjów w Indiach. RYSZARD I LWIE SERCE królem Anglii (do 1199). KONRAD OTTO księciem Czech (do 1191). Rozłączenie Neapolu i Sycylii (do 1194), HENRYK królem Neapolu (do 1194), TANKRED królem Sycylii (do 1194). CZANG TSUNG cesarzem Kiu (do 1208). KUANG TSUNG cesarzem Chin (do 1194). Współrządy TAMARY WIELKIEJ i DAWIDA SOSLANA w Gruzji (do 1207).</i>
1190	<i>Utonięcie cesarza FRYDERYKA I BARBAROSSY w rzece Salef (Azja Mniejsza). Samobójstwo Żydów w Yorku (17.III.). HENRYK VI królem Niemiec (do 1197). Oficjalne uznanie niepodległości Serbii przez Bizancjum. Oblężenie Akki przez krzyżowców (do 1191). Powstanie zakonu rycerzy teutońskich (krzyżackich) w Palestynie. DIRK VII hrabią Holandii (do 1203). PIOTR II królem Aragonii (do 1213), rządy regencyjne (do 1196).</i>
1191 - 1198	<i>PONTYFIKAT CELESTYNA III.</i>
1191	<i>WACŁAW II księciem Czech (do 1192). Koronacja HENRYKA VI na cesarza rzymskiego przez CELESTYNA III w Rzymie. Zdobycie Akki</i>

	<i>przez krzyżowców.</i>
1192	<i>Zamach na słynnego krzyżowca KONRADA Z MONTFERRATU w Tyrze (asasyni) – (28.IV.). ENRICO DANDOLO dożą Wenecji (do 1205). Bitwa pod Delhi – zwycięstwo Turków (MOHAMMAD GHORI) nad Radżputami. PRZEMYSŁAW OTTOKAR I księciem Czech (do 1193). Zdobywanie Cypru przez krzyżowców, Królestwo Cypru (do 1489), dynastia Lusignanów (do 1267), GWIDON władca (do 1194). Zmuszenie cesarza Japonii, GO-TOBY, do nadania tytułu szoguna (faktyczna władza) dla MINAMOTO, szogunat w Japonii (do 1867).</i>
1193	<i>Powstanie chłopskie w Korei (do 1194). Niewola RYSZARDA I LWIE SERCE u HENRYKA VI (zmuszenie króla Anglii do hołdu). HENRYK BRZETYSŁAW księciem Czech (do 1197). Śmierć SALAH AD-DINA.</i>
1194	<i>Krótkie rządy WILHELMA na Sycylii, dynastia Hohenstaufów w Neapolu i Sycylii (do 1265), HENRYK królem (do 1197). Stłumienie buntu brata JANA przez RYSZARDA I LWIE SERCE w Anglii. Cypr i Mała Armenia lennami niemieckimi (do 1197). AMALRYK królem Cypru (do 1205). Współrządy MIESZKA III STAREGO (po raz drugi) i LESZKA BIAŁEGO w Polsce (do 1202). FRYDERYK I księciem Austrii (do 1198). NING TSUNG cesarzem Chin (do 1224). Początek potęgi miasta-państwa Mayapan w Państwie Majów. Współrządy RHODRIEGO II, GRUFFYDDA III i LLYWELYNĄ II WIELKIEGO w Walii (do 1195).</i>
XII - XIII WIEK 1195 - 1203	<i>PANOWANIE ALEKSEGO III ANGELOSA W BIZANCJUM.</i>
1195	<i>Bitwa pod Alarcos – zwycięstwo Almohadów nad Nawarrą. Wojna domowa w Polsce. Danina Bizancjum dla Niemiec. Sułnat Marynidów w Maroku (do 1471), ABD AL-MALIK I sułtanem (do 1217). Współrządy GRUFFYDDA III i LLYWELYNĄ II WIELKIEGO w Walii (do 1200). Rozkwit Majsuru w Indiach za panowania władcy WIRABALLALI, rozszerzenie granic.</i>
1196	<i>Zamordowanie cara Bułgarii, ASENA I. PIOTR nowym carem Bułgarii (do 1197). EMERYK królem Węgier i Chorwacji (do 1204). SWERKER II KARLSSON królem Szwecji (do 1208). STEFAN I ŚWIĘTY księciem Serbii (do 1217). LEON III baronem Małej Armenii (do 1198). Dynastia Este w Ferrarze (do 1598).</i>
1197	<i>Krótkie rządy WŁADYSŁAWA III HENRYKA w Czechach, PRZEMYSŁAW OTTOKAR I (po raz drugi) księciem (do 1198). SINJONG królem Korei (do 1204). KALOJAN carem Bułgarii (do 1207). FRYDERYK I królem Neapolu i Sycylii (do 1250).</i>
XII - XIII WIEK 1198 - 1216	<i>PONTYFIKAT INNOCENTEGO III.</i>
1198	<i>Królestwo Małej Armenii w Cylicji (do 1375), LEON I królem (do 1219). Przekształcenie Zakonu Krzyżackiego w zakon rycerski – HEINRICH WALPOT wielkim mistrzem (do 1200). PRZEMYSŁAW OTTOKAR I królem Czech (do 1230). Spór o tron niemiecki między Hohenstaufami a Welfami, FILIP SZWABSKI królem (do 1208),</i>

	<i>antykról OTTON IV WELF (do 1208). LUITPOLD VI SŁAWNY księciem Austrii (do 1230). Działalność wizjonera JOACHIMA DA FIORE w Italii (do 1202). IGOR ŚWIĘTOSŁAWOWICZ księciem czernihowskim (do 1202). TSUCHIMIKADO cesarzem Japonii (do 1210). Śmierć AWERROESA – filozofa, prawnika, matematyka i lekarza arabskiego.</i>
1199	<i>ALBERT VON BUXHÖVDEN biskupem Inflanct (do 1229). ROMAN księciem halicko-włodzimierskim (do 1201). JAN BEZ ZIEMI królem Anglii (do 1216).</i>
1200	<i>Założenie Cuzco nad jeziorem Titicaca – początki Państwa Inków w Peru. Odlewnictwo żelaza w Europie. LLYWELYN II WIELKI księciem Walii (do 1240). OTTO VON KERPEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1208). Wzrost morskiej potęgi Republiki Wenecji (monopolizacja handlu między Europą a Bizancjum).</i>
XIII WIEK 1201	<i>Państwo Kituwara w Ugandzie (do XVII w.). Liczne państwa feudalne w środkowej Arabii (do XVIII w.). Dynastia Malla w Nepalu (do 1769). Założenie Rygi. Zdobycie Kijowa przez wojska Rusi Halickiej, ROMAN wielkim księciem halicko-włodzimierskim (do 1205).</i>
1202 - 1205	<i>IV WYPRAWA KRZYŻOWA (BONIFACY DI MONFERRATO, INNOCENTY III).</i>
1202	<i>Założenie Państwa Zakonu Kawalerów Mieczowych w Inflanctach (do 1561) przez VON BUXHÖVDENA. Odzyskanie Bretanii przez Francję. Zniszczenie centrum buddyzmu w Bengalu przez Turków (MOHAMMAD GHORI), ucieczka mnichów do Tybetu i Nepalu. Krótkie rządy WŁADYSŁAWA III LASKONOGIEGO w Polsce, LESZEK BIAŁY (po raz drugi) zwierzchnim księciem Polski (do 1210). HAAKON III SWERRESSON królem Norwegii (do 1204). Uznanie niepodległości Bułgarii przez Bizancjum. WALDEMAR II królem Danii (do 1241).</i>
1203	<i>WILHELM I hrabią Holandii (do 1222). Opanowanie Konstantynopola przez krzyżowców, obalenie ALEKSEGO III.</i>
1203 - 1204	<i>PANOWANIE IZAAKA II ANGELOSA (PO RAZ DRUGI) I ALEKSEGO IV ANGELOSA W BIZANCJUM.</i>
1204	<i>PANOWANIE ALEKSEGO V MURZUFLOSA W BIZANCJUM.</i>
1204	<i>Odzyskanie Turenie i Normandii przez Francję. Splądrowanie Konstantynopola przez krzyżowców, obalenie ALEKSEGO V, utworzenie Cesarstwa Łacińskiego (do 1261), BALDWIN I FLANDRYJSKI pierwszym cesarzem (do 1206). Cesarstwo Nicei (do 1261), Cesarstwo Trapezuntu (do 1461) i Despotat Epiru (do 1430) jako pozostałości po Bizancjum. HUIJANG królem Korei (do 1211). INGE II BAARDSSON królem Norwegii (do 1217). WŁADYSŁAW III królem Węgier i Chorwacji (do 1205). WINNE VON ROHRBACH mistrzem inflanckim (do 1209). Śmierć MAJMONIDESA – filozofa arabskiego.</i>
1204 - 1222	<i>DYNASTIA LASKARYSÓW (DO 1261). PANOWANIE TEODORA I LASKARYSA W CESARSTWIE NICEI.</i>
1205	<i>Założenie uniwersytetu w Vicenzie. HUGO I królem Cypru (do 1218). Zależność Republiki Dubrownika od Wenecji (do 1358).</i>

	<i>ANDRZEJ II królem Węgier i Chorwacji (do 1235). Bitwa pod Zawichostem – zwycięstwo Polski nad Rusinami, śmierć ROMANA – walki wewnętrzne na Rusi Halickiej (do 1214).</i>
1206 - 1227	<i>PANOWANIE CZYNGIS-CHANA W MONGOLII.</i>
1206	<i>Zamordowanie MOHAMMADA GHORIEGO w Indiach przez asasynów, powstanie Sułtanatu Delhijskiego (do 1526), dynastia Muizzi (do 1290), AJBAK pierwszym sułtanem (do 1210). Odzyskanie Maine i Anjou przez Francję. <u>Zjednoczenie plemion mongolskich przez CZYNGIS-CHANA.</u> Bitwa pod Adrianopolem – zwycięstwo Bułgarii nad łacinnikami, BALDWIN I w niewoli. HENRYK cesarzem łacińskim (do 1216).</i>
1207	<i>Wyprawa mongolska na Chiny. Zamordowanie cara Bułgarii, KALOJANA podczas oblężenia Salonik. BORIL carem Bułgarii (do 1218). Pobyt japońskiego reformatora religijnego, HONENA na wygnaniu (do 1211). Współrządy TAMARY WIELKIEJ i JERZEGO IV LASZY w Gruzji (do 1213).</i>
1208	<i>Założenie uniwersytetu w Palencji (Hiszpania). Podbój Państwa Si-Sia Tangutów w Chinach przez Mongołów. Zamordowanie FILIPA SZWABSKIEGO. OTTON IV WELF królem Niemiec (do 1218). ERYK I KNUTSSON królem Szwecji (do 1216). HENRYK VON TUNNA wielkim mistrzem krzyżackim (do 1209). WEI-SZAO WANG królem Kiu (do 1213).</i>
1209	<i>Koronacja OTTONA IV WELFA na cesarza rzymskiego przez INNOCENTEGO III w Rzymie. Krucjaty przeciw albigensom we Francji (do 1229). HERMAN VON SALZA wielkim mistrzem krzyżackim (do 1239). SCHENK VON WINTERSTAEDT mistrzem inflanckim (do 1236). Założenie uniwersytetów w Cambridge i Walencji.</i>
1210	<i>Powstanie zakonu franciszkanów (ŚW. FRANCISZEK Z ASYŻU). MIESZKO IV PŁATONOGI zwierzchnim księciem Polski (do 1211). JUNTOKU cesarzem Japonii (do 1221). ARAM SZAH sułtanem delhijskim (do 1211).</i>
1211	<i>Uznanie Sułtanatu Delhijskiego przez kalifa bagdadzkiego. Zakon Krzyżacki w Siedmiogrodzie (do 1225). Opanowanie Eubei przez Wenecję. Wyprawa mongolska na Chiny. LESZEK BIAŁY (po raz trzeci) zwierzchnim księciem Polski (do 1227). ALFONS II GRUBY królem Portugalii (do 1223). Zjazd książąt Rzeszy w Norymberdze (ogłoszenie FRYDERYKA II HOHENSTAUF A królem Niemiec (rządził do 1245)). ILTUTMISZ sułtanem delhijskim (do 1236). KANGJONG królem Korei (do 1213).</i>
1212	<i>Wojna domowa na Rusi Włodzimierskiej (do 1218), JERZY II wielkim księciem (do 1216). Bitwa pod Las Navas de Tolosa – zwycięstwo Kastylii, Aragonii i Nawarry nad Almohadami. Powstanie Liwów w Inflantach. Ekspansja Państwa Mali w Afryce. Krucjata dzieci z Nadrenii i Francji do Ziemi Świętej. Opanowanie Krety przez Wenecję. Złota bulla FRYDERYKA II dla Czech (ograniczenie zależności od Rzeszy). Założenie zakonu klarysek (franciszkański zakon żeński).</i>
1213	<i>Bitwa pod Muret – zwycięstwo Anglii nad albigensami, śmierć</i>

	<i>PIOTRA II, króla Aragonii. JAKUB I ZDOBYWCA królem Aragonii (do 1276). ŚUAN TSUNG cesarzem Kiu (do 1224). KOJONG królem Korei (do 1259). JERZY IV LASZA królem Gruzji (do 1222).</i>
1214	<i><u>Bitwa pod Bouvines – zwycięstwo Francji nad siłami angielsko-niemiecko (OTTON IV)-flandryjskimi (27.VII.), Francja mocarstwem europejskim.</u> Bunt baronów w Anglii (do 1215). ALEKSANDER II królem Szkocji (do 1249). HENRYK I królem Kastylii (do 1217). KOLOMAN królem halickim (do 1216).</i>
1215	<i>IV Sobór na Lateranie (uchwalenie 70 kanonów nowego ustawodawstwa kościelnego, potępienie doktryn religijnych albigensów i waldensów, heretyków walczących o prawo dla ubogich, uściślenie obowiązku zachowania celibatu kapłańskiego, spowiedź dla wiernych u własnego proboszcza, obowiązki zachowania tajemnicy spowiedzi przez kapłanów, przyjmowanie komunii co najmniej raz w roku, podatek na wyprawy krzyżowe (1/20 rocznego dochodu) dla papieża, odrębny strój dla Żydów – zakaz wychodzenia na ulicę w okresie Wielkiego Tygodnia, zwyczaj tworzenia gett dla ludności żydowskiej). Wyprawa mongolska na Chiny: zdobycie Pekinu, upadek Państwa Cin. Magna Charta Libertatum (Wielka Karta Swobód) w Anglii – ograniczenie władzy króla. Założenie uniwersytetu w Arezzo (Italia). Pierwszy konflikt między gwelfami (papistami) a gibelinami (zwolennikami cesarza) we Florencji. Ustanowienie Świętej Inkwizycji przez papieństwo (wiodąca rola dominikanów).</i>
1216 - 1227	<i>PONTYFIKAT HONORIUSZA III.</i>
1216	<i>Założenie zakonu dominikanów (DOMINIK GUZMAN). Wyprawa ruska (MŚCISŁAW UDAŁY) na Halicz, ucieczka KOLOMANA na Węgry. KONSTANTYN wielkim księciem włodzimierskim (do 1218). JAN I SWERKERSSON królem Szwecji (do 1222). HENRYK III królem Anglii (do 1272).</i>
1217 - 1221	<i>V WYPRAWA KRZYŻOWA (ANDRZEJ II, LUITPOLD VI).</i>
1217	<i>Specjalne oznakowanie dla Żydów we Francji. Koronacja PIOTRA DE COURTENAY na cesarza łacińskiego przez HONORIUSZA III w Rzymie i jego krótkie panowanie, JOLANTA cesarzową (do 1219). ALFONS IX królem Kastylii (do 1230). STEFAN I ŚWIĘTY królem Serbii (do 1228). HAAKON IV HAAKONSSON królem Norwegii (do 1263). OSMAN I sultanem Marynidów (do 1240).</i>
1218	<i>Podbój Państwa Kara Kitajów przez Mongołów. IWAN ASEN II carem Bułgarii (do 1241). JERZY II (po raz drugi) wielkim księciem włodzimierskim (do 1238). HENRYK I królem Cypru (do 1253). INDRAWARMAN II królem Khmerów (do 1243). RADŻARADŻA III władcą Imperium Cólów (do 1260).</i>
1219	<i>Wyprawa mongolska na Chiwę i Bucharę. Podbój płn. Estonii przez Danię. Regencja KONONA DE BÉTHUNE w Cesarstwie Łacińskim (do 1220). IZABELA królową Małej Armenii (do 1252). KOLOMAN (po raz drugi) królem halickim (do 1221).</i>
1220	<i>Regencja JANA COLONNY w Cesarstwie Łacińskim. Zdobycie Buchary i Samarkandy przez Mongołów. JYTBAREK cesarzem Etiopii (do 1270). Uzyskanie przez duchownych książąt Rzeszy praw</i>

	<i>królewskich w zakresie wolności podatkowej i celnej w obrębie ich dóbr. Koronacja FRYDERYKA II HOHENSTAUF A na cesarza rzymskiego przez HONORIUSZA III w Rzymie.</i>
1221	<i>Wyprawa mongolska na Chorasán i Indie, uzależnienie Państwa Chorezm-szaha przez Mongołów. Ucieczka Turkmenów (Osmanów) przed nawałą mongolską z Azji Centralnej do Azji Mniejszej. ROBERT DE COURTENAY cesarzem łacińskim (do 1228). Współrządy IZABELI i FILIPA w Małej Armenii (do 1225). Krótkie rządy CHUKYO w Japonii, GO-HORIKAWA nowym cesarzem (do 1232). Walki wewnętrzne na Rusi Halickiej (do 1238), uwięzienie KOLOMANA przez MŚCISŁAWA UDAŁEGO.</i>
1222 - 1254	<i>PANOWANIE JANA III DUKASA WATATZESA LASKARYSA W CESARSTWIE NICEI.</i>
1222	<i>Wyprawa polska na Prusów. Złota Bulla ANDRZEJA II (przywileje dla szlachty na Węgrzech). RAJMUND VII hrabią Tuluzy (do 1249). ERYK XI ERIKSSON królem Szwecji (do 1250). FLORIS IV hrabią Holandii (do 1234). RUSUDAN królową Gruzji (do 1245).</i>
1223	<i>Najazd mongolski na Ruś: bitwa nad rzeką Kałką – zwycięstwo Mongołów nad siłami rusko-połowieckimi (31.V.), zniszczenie Sudaku – posiadłości genueńskiej na Krymie, bitwa pod Suwarem – podbój Bułgarii Wołżańskiej przez Mongołów. Powstanie Estów w Inflantach. Niewola WALDEMARA II, króla Danii w Schwerinie (do 1225). SANCHO II CAPELO królem Portugalii (do 1248). LUDWIK VIII LEW królem Francji (do 1226).</i>
1224	<i>Założenie uniwersytetu w Neapolu. Kryzys państwowy Kalifatu Almohadów (do 1269). AI TSUNG cesarzem Kiu (do 1234). LI TSUNG cesarzem Chin (do 1264).</i>
1225	<i>Wyprawa polska na Prusów. Wygonienie Zakonu Krzyżackiego z Siedmiogrodu przez ANDRZEJA II. Założenie uniwersytetu w Padwie. Uwolnienie WALDEMARA II ze Schwerinu za cenę zrzeczenia się przez Danię posiadłości nadbałtyckich. Dynastia Tran w Wietnamie (do 1400). AZ-ZAHIR kalifem bagdadzkim (do 1226).</i>
1226	<i>Przywilej FRYDERYKA II dla Zakonu Krzyżackiego w Rimini (gwarancja statusu państwowego na terenach podbitych). Sprowadzenie Zakonu Krzyżackiego do Polski przez księcia mazowieckiego KONRADA, załatwienie na ich rzecz darowizny Ziemi Chełmińskiej (do 1230). Powstanie Tangutów w Chinach – wyprawa mongolska. LUDWIK IX ŚWIĘTY królem Francji (do 1270), regencja BLANKI KASTYLSKIEJ (do 1236). Dynastia Hetumidów w Małej Armenii (do 1342), współrządy IZABELI i HETUMA I WIELKIEGO (do 1252). AL-MUSTANSIR kalifem bagdadzkim (do 1242).</i>
1227 - 1241	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA IX.</i>
1227	<i>Objęcie osobistych rządów przez HENRYKA II w Anglii. Bitwa pod Bornhöved – zwycięstwo księząt i miast północnoniemieckich nad Danią, ostateczna utrata posiadłości nadbałtyckich (bez Rugii) przez Danię. Śmierć CZYNGIS-CHANA, walki wewnętrzne w Mongolii (do 1229), podział państwa na Wielki Chanat Mongolski, Złotą Ordę (do 1407) i Ułus Czagataja (do 1338), BATU chanem</i>

	<i>Złotej Ordy (do 1255), CZAGATAJ chanem Ułusu (do 1242). Konflikt papiesko-cesarski (do 1245). Zamordowanie LESZKA BIAŁEGO – zwierzchniego księcia Polski.</i>
1228 - 1229	<i>VI WYPRAWA KRZYŻOWA (FRYDERYK II).</i>
1228	<i>Układ FRYDERYKA II z Ajjubidami (uzyskanie Jerozolimy dla krzyżowców, podział miast świętych z dostępem dla wszystkich). Sultanat Tunisu (Hafsydów) – (do 1574). Założenie uniwersytetu w Vercelli (Italia). Zdobycie Meridy przez Kastylię. Regencja MARIII w Cesarstwie Łacińskim (do 1231). WŁADYSŁAW III LASKONOGI (po raz drugi) zwierzchnim księciem Polski. STEFAN RADOSŁAW królem Serbii (do 1234). Kanonizacja FRANCISZKA Z ASYŻU przez GRZEGORZA IX.</i>
1229	<i>Założenie uniwersytetu w Tuluzie. Koniec wojen z albigensami: inkorporacja Prowansji do Francji. UGEDEJ wielkim chanem Mongolii (do 1241). Zjednoczenie Wołynia (DANIEL). Opanowanie Majorki przez Aragonię. Ślub córki hr. Tuluzy, RAJMUNDA VII z bratem LUDWIKA IX. KONRAD I MAZOWIECKI zwierzchnim księciem Polski (do 1231).</i>
1230	<i>Zjednoczenie Kastylii i Leonu, FERDYNAND III ŚWIĘTY królem (do 1252). Bitwa pod Kłopotnicą – zwycięstwo Bułgarii nad Epiem i Salonikami, przyłączenie Tracji, Macedonii i Albanii do Bułgarii. Utworzenie uniwersytetu w Salamance. WACŁAW I królem Czech (do 1253). FRYDERYK II BITNY księciem Austrii (do 1246). Układ handlowy Lubeki z Hamburgiem. Układ pokojowy między papieżem GRZEGORZEM IX a FRYDERYKIEM II w San Germano (zdjęcie klątwy z cesarza i przyznanie pełni praw zwierzchnich na Sycylii).</i>
1231	<i>JAN DE BRIENNE cesarzem łacińskim (do 1237). Zwierzchnictwo Mongołów nad Koreą (do 1368). HENRYK I BRODATY zwierzchnim księciem Polski (do 1232). Zależność Pomorza Zach. od Brandenburgii.</i>
1232	<i>Statut FRYDERYKA II (uzyskanie autonomii przez świeckich książąt w Rzeszy). Dynastia Nasrydów w Emiracie Grenady (do 1492). SHIJO cesarzem Japonii (do 1242). Krótkie rządy KONRADA I MAZOWIECKIEGO (po raz drugi) w Polsce, HENRYK I BRODATY (po raz drugi) zwierzchnim księciem (do 1238). Antykról HENRYK w Niemczech (do 1235). Kanonizacja ŚW. ANTONIEGO Z PADWY.</i>
1233	<i>Arcybiskupstwo w Haliczu (do 1414).</i>
1234	<i>Opanowanie Minorki przez Aragonię. Upadek cesarza MO TI, podbój Państwa Dżurdzeńów (Kiu) przez Mongołów. WILHELM II hrabią Holandii (do 1256). Krucjata arcybiskupa Bremy przeciw zbuntowanym chłopom. STEFAN WŁADYSŁAW królem Serbii (do 1243). Kanonizacja ŚW. DOMINIKA GUZMANA.</i>
1235	<i>Podbój Armenii przez Mongołów (do 1243). BELA IV królem Węgier (do 1270), zaprzestanie oddzielnych koronacji na króla Chorwacji. Opanowanie Ibizy i Formentery przez Aragonię. Reaktywowanie patriarchatu bułgarskiego. Powstanie Księstwa Brunszwiku w Niemczech. Kanonizacja ŚW. ELŻBIETY Z TURYNII.</i>
1236	<i>Bitwa pod Szawlami – zwycięstwo Nowogrodu nad Zakonem Inflanckim. Wyprawa mongolska (BATU) na Europę Wschodnią</i>

	<i>(do 1241). Zdobycie Kordoby przez Kastylię. Podbój Sycuanu przez Mongołów. ALEKSANDER NEWSKI księciem nowogrodzkim (do 1252). Ponowne opanowanie płn. Estonii przez Danię. Krótkie rządy FIRUZA I w Delhi, RADIJJA nowym sultanem (do 1240).</i>
1237	<i>Regencja ANSEAU DE CAYEUX w Cesarstwie Łacińskim (do 1238). Połączenie Zakonu Krzyżackiego z Zakonem Inflanckim. Zniszczenie Riazania przez Mongołów. HERMAN BALK mistrzem inflanckim (do 1239). Bitwa pod Cortenuova – zwycięstwo FRYDERYKA II nad koalicją miast lombardzkich (przywrócenie władzy Niemiec nad płn. Italią). Bitwa pod Drohiczynem – zwycięstwo wojsk halickich (DANIEL) nad Zakonem Krzyżackim.</i>
1238	<i>JAROSŁAW II wielkim księciem włodzimierskim (do 1246). Zdobycie Walencji przez Aragonię. HENRYK II POBOŻNY zwierzchnim księciem Polski (do 1241). Regencja NARJOTA DE TOUCY w Cesarstwie Łacińskim (do 1240). Bitwy pod Władymirem, Kozielskiem i nad rzeką Sitą (śmierć JERZEGO II) – zwycięstwa Mongołów nad Rusinami, zniszczenie Władymira, Jarosławla, Torzoka, Kozielska, Moskwy, Rostowa, Tweru przez Mongołów. Nieudany zamach na króla Anglii, HENRYKA III w Oxfordshire (9.IX.). DANIEL księciem halickim (do 1255).</i>
1239	<i>KONRAD VON THÜRINGEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1240). Zjednoczenie Kijowa z księstwem halicko-wołyńskim.</i>
1240	<i>Zniszczenie Perejasławia i Kijowa przez Mongołów: uzależnienie Rusi (do 1480). Wyodrębnienie się Litwy od Rusi, MENDOG wielkim księciem (do 1253). Bitwa nad rzeką Newą – zwycięstwo Nowogrodu (ALEKSANDER NEWSKI) nad Szwecją. GERARD VON MALBERG wielkim mistrzem krzyżackim (do 1244). ANDRZEJ VON VELVEN mistrzem inflanckim (do 1241). MOHAMMAD I sultanem Marynidów (do 1244). DAWID II księciem Walii (do 1246). BAHRAM sultanem Delhi (do 1242). Ukazanie się cz.1 „Roman de la Rose” we Francji (GUILLAUME DE LORRIS). BALDWIN II cesarzem łacińskim (do 1261).</i>
1241	<i>PONTYFIKAT CELESTYNA IV.</i>
1241	<i>ERYK IV PORADLNY królem Danii (do 1250), kodyfikacja prawa (Jyske lov). Chaos w Rzymie (do 1243). <u>Porozumienie handlowe między Lubeką a Hamburgiem – powstanie Hanzy</u>. Najazd mongolski na Polskę i Węgry: bitwy pod Chmielnikiem (18.III.), Legnicą (śmierć HENRYKA II POBOŻNEGO w walce) – (9.IV.) i na Polach Mohi (11.IV.) – zwycięstwa Mongołów, zniszczenie Budy, Pesztu, Sandomierza, Wrocławia, Krakowa, Ostrzyhomia, Peksu przez Mongołów, zastosowanie pierwszej prymitywnej broni palnej (Mongołowie), śmierć UGEDEJA w Mongolii – wycofanie się sił najeźdźców w głąb Azji, walki wewnętrzne w kraju (do 1246). KONRAD I MAZOWIECKI (po raz trzeci) zwierzchnim księciem Polski (do 1243). KOLOMAN ASEN carem Bułgarii (do 1246).</i>
1242	<i>Bitwa na lodach jeziora Czudzkiego – zwycięstwo Nowogrodu (ALEKSANDER NEWSKI) nad Zakonem Inflanckim. Antykrzyżackie powstanie Prusów. Sardynia we władzy Hohenstaufów (do 1265). Wojny francusko-angielskie (do 1259). AL-MUSTASIM kalifem bagdadzkim (do 1258). DYTRYK VON GRÜNNINGEN mistrzem</i>

	<i>inflanckim (do 1245). MASUD sultanem Delhi (do 1246). GO-SAGA cesarzem Japonii (do 1246). KARA HÜLAGÜ chanem Ułusu Czagataja (do 1246).</i>
1243 - 1254	<i>PONTYFIKAT INNOCENTEGO IV.</i>
1243	<i>Bitwa pod Kösedag – zwycięstwo Mongołów nad Turkami Seldżuckimi, Sultanat Ikonion zależny od Mongołów (do 1295). Zajęcie Murcji przez Kastylię. BOLESŁAW V WSTYDLIWI zwierzchnim księciem Polski (do 1279). Zasiadanie Armenii przez Turkmenów (Osmanów) – (do 1386). STEFAN UROSZ I królem Serbii (do 1276). DŻAJAWARMAN VIII królem Khmerów (do 1295).</i>
1244	<i>Zdobycie Jerozolimy przez Turkmenów (Osmanów) dla Ajjubidów. Nieudana wyprawa litewska na Zakon Inflancki. HENRYK VON HOHENLOHE wielkim mistrzem krzyżackim (do 1249). ABU BAKR sultanem Marynidów (do 1258).</i>
1245	<i>HENRYK VON HEIMBURG mistrzem inflanckim (do 1246). I Sobór w Lyonie (klątwa na FRYDERYKA II jako cesarza rzymskiego, króla Niemiec, Neapolu i Sycylii oraz jego detronizacja, sprawa najazdów mongolskich, aprobowanie metod inkwizycji, szerokie kompetencje dla papieża w dziedzinie prawa kościelnego). Misja papieska (franciszkanin GIOVANNI DA PIAN CARPINO) do Chin. Regencja w Gruzji (do 1249).</i>
1246	<i>Antykról HENRYK RASPE w Niemczech (do 1247). GÜJÜK wielkim chanem Mongolii (do 1248). Walki wewnętrzne w Austrii (do 1251). Utworzenie uniwersytetu w Sienie. Wyodrębnienie się Tweru z Rusi. Niepowodzenie misji papieskiej w Mongolii (sojusz antyislamski). JESÜ MÖNGKE chanem Ułusu Czagataja (do 1252). MICHAŁ ASEN carem Bułgarii (do 1257). ŚWIATOSŁAW wielkim księciem włodzimierskim (do 1247). LLYWELYN III OSTATNI księciem Walii (do 1282). MAHMUD I sultanem Delhi (do 1266). GO-FUKAKUSA cesarzem Japonii (do 1260).</i>
1247	<i>ANDRZEJ II wielkim księciem włodzimierskim (do 1252). Antykról WILHELM HOLENDERSKI w Niemczech (do 1256).</i>
1248 - 1254	<i>VII WYPRAWA KRZYŻOWA (LUDWIK IX ŚWIĘTY).</i>
1248	<i>Spalenie wszystkich rękopisów hebrajskich w Paryżu. Zdobycie Sewilli przez Kastylię, założenie arcybiskupstwa. Regencja BLANKI KASTYLSKIEJ we Francji (do 1252). Republika Parmy w Italii (do 1521). Utworzenie uniwersytetu w Piacenzie. ALFONS III ODNOWICIEL królem Portugalii (do 1279), zdobycie Algarve. ANDRZEJ VON STEYER mistrzem inflanckim (do 1253). Walki wewnętrzne w Mongolii (do 1251).</i>
1249	<i>GÜNTHER VON WÜLLERSLEBEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1252). Podbój Finlandii przez Szwecję (chrystianizacja w obrządku rzymskim, kolonizacja). ALEKSANDER III królem Szkocji (do 1286). Twierdza Damietta we władzy krzyżowców (do 1251). Podział Gruzji na wschodnią (DAWID ULU (MŁODSZY) królem do 1270) i zachodnią (DAWID NARIN (STARSZY) królem do 1293).</i>
1250	<i>Zdobycie Lagos przez Portugalie. Założenie Sztokholmu przez niemieckich kupców. Opanowanie Kadyksu przez Kastylię. Dynastia Folkungów w Szwecji (do 1363), WALDEMAR BIRGERSSON</i>

	<i>królem (do 1275). Upadek Ajjubidów, Sultanat Mameluków w Egipcie, Syrii i Hidżazie (do 1517), dynastia Bahrytów (do 1381), BAJBARS pierwszym sultanem (do 1277). Królestwo Sukhothaj na terenie Syjamu (do XIV w.), RAMA KAMHENG pierwszym władcą. ABEL królem Danii (do 1252). Śmierć FRYDERYKA II (13.XII.). KONRAD IV królem Niemiec, Neapolu i Sycylii (do 1254).</i>
1251	<i>Chrzest MENDOGA, wielkiego księcia Litwy. Panowanie czeskie w Austrii (do 1276), PRZEMYSŁAW OTTOKAR II księciem (do 1276). JESŮ MÖNGKE wielkim chanem Mongolii (do 1259).</i>
1252	<i>Wznowienie bicia monet we Florencji (floreny). Bulla papieska „Ad extirpendum” (inkwizycja przeciw heretykom prowadzona przy użyciu tortur). Rewolucja antypapieska w Rzymie (do 1258). Kantor Hanzy w Brugii (do 1546). ALEKSANDER NEWSKI wielkim księciem włodzimierskim (do 1263). Zamordowanie króla Danii, ABLA. KRZYSZTOF I królem Danii (do 1259). POPPO VON OSTERNA wielkim mistrzem krzyżackim (do 1256). Misja francuska franciszkanina, WILLEMA DE RUYSBROECKA (RUBRUKA) do Karakorum na dwór wielkiego chana, podróż przez Konstantynopol, Krym, płd. Ural, Kirgistan, Dżungarię i pustynię Gobi (do 1255). ALFONS X MĄDRY królem Kastylii i Leonu (do 1284). Krótkie rządy KARA HÜLAGÜ (po raz drugi) w Ułusie Czagataja, ORKYNA CHATUN nowym chanem (do 1261). HETUM I WIELKI królem Małej Armenii (do 1270).</i>
1253	<i>Podbój Jünnanu przez Mongołów. Kanonizacja ŚW. STANISŁAWA, biskupa krakowskiego. PRZEMYSŁAW OTTOKAR II królem Czech (do 1278). MENDOG królem Litwy (do 1263). Opanowanie Ziemi Lubuskiej przez Brandenburgię. ANNO VON SANGERSHAUSEN mistrzem inflanckim (do 1256). HUGO II królem Cypru (do 1267). Układ czesko-węgierski (Austria dla Czech, Styria dla Węgier).</i>
1254 - 1258	<i>PANOWANIE TEODORA II LASKARYSA W CESARSTWIE NICEI.</i>
1254 - 1261	<i>PONTYFIKAT ALEKSANDRA IV.</i>
1254	<i>Śmierć KONRADA IV, Wielkie Bezkrólewie w Niemczech (do 1273). MANFRED królem Neapolu i Sycylii (do 1265). Reorganizacja administracji królewskiej we Francji. Powstanie uniwersytetu w Sewilli. Powstanie Związku Miast Reńskich pod egidą Moguncji.</i>
1255	<i>SARTAK chanem Złotej Ordy (do 1256). DANIEL królem halickim (do 1264). Wyprawa Krzyżaków i OTTOKARA II na Prusów. Założenie Królewca.</i>
1256	<i>Spotkanie ALEKSANDER IV – ALBERT WIELKI w Anagni. Konflikt Templariuszy i Krzyżaków z Joannitami w Palestynie (do 1261). Zdobycie Persji przez Mongołów, likwidacja sekty asasynów, Chanat Hulagidów (do 1295), KARA HÜLAGÜ pierwszym chanem (do 1265). Wojna stuletnia między Wenecją a Genuą (do 1381). ULAGCZY chanem Złotej Ordy (do 1257). FLORIS V hrabią Holandii (do 1296). Reorganizacja administracji królewskiej we Francji. ANNO VON SANGERSHAUSEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1273).</i>
1257	<i>BERKE chanem Złotej Ordy (do 1267). KONSTANTYN ASEN TICH carem Bułgarii (do 1277). Antykról RYSZARD KORNWALIJSKI</i>

	<i>w Niemczech (do 1272). BURHARD VON HORNHAUSEN mistrzem inflanckim (do 1260). ALFONS X MĄDRY królem-elektem Niemiec (do 1273).</i>
1258 - 1259	<i>PANOWANIE JANA IV LASKARYSA W CESARSTWIE NICEI.</i>
1258	<i>Zdobycie i zniszczenie Bagdadu przez Mongołów, zamordowanie kalifa AL-MUSTASIMA – upadek Kalifatu Bagdadzkiego. Klęska głodu w Italii. „Prowizje oksfordzkie” w Anglii (opozycja szlachty wobec wojen – ograniczenie władzy królewskiej). Traktat francusko-aragoński w sprawie Prowansji i Langwedocji. UMAR sułtanem Marynidów (do 1259).</i>
1259 - 1261	<i>WSPÓŁRZĄDY JANA IV LASKARYSA I MICHAŁA VIII PALEOLOGA W CESARSTWIE NICEI.</i>
1259	<i>Nagła śmierć KRZYSZTOFA I, króla Danii (podejrzenie otrucia) – (29.V.). Epidemia w Italii. Najazd tatarski (NOGAJ) na Polskę. ERYK V królem Danii (do 1286). WONJONG królem Korei (do 1274). JAKUB sułtanem Marynidów (do 1286). Pokój francusko-angielski (Gujenna w ręku Anglików jako lenno Francji).</i>
1260	<i>Zerwanie MENDOGA z chrześcijaństwem. Antykrzyżackie powstanie Prusów (do 1274). Opanowanie Styrii przez Czechy w wyniku wygranej wojny z Węgrami. Bitwa nad jeziorem Durbe – zwycięstwo Żmudzian nad Zakonem Krzyżackim. Ruch biczowników w Perugii. Nacisk perskich Mongołów na płn. Indie. Oderwanie się Złotej Ordy od Mongolii. Założenie szkoły talmudycznej w Akrze (RABBI JEHIEL). Bitwa pod Ajn Dżalut (Nazaretem) – zwycięstwo Mameluków nad Mongołami. RADŻENDRA III władcą Imperium Cólów (do 1279). KAMEYAMA cesarzem Japonii (do 1274). KUBILAJ wielkim chanem Mongolii (do 1294).</i>
1261 - 1264	<i>PONTYFIKAT URBANA IV.</i>
1261 - 1282	<i>DYNASTIA PALEOLOGÓW (DO 1453). PANOWANIE MICHAŁA VIII PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1261	<i>Wypędzenie łacinników z Konstantynopola – restauracja Cesarstwa Bizantyjskiego (MICHAŁ VIII). Sojusz Złotej Ordy i Mameluków przeciw perskim Mongołom (Hulagidom). Kampanie mameluckie przeciw krzyżowcom (do 1291). Przyłączenie Grenlandii do Norwegii. WERNER VON BREITHAUSEN mistrzem inflanckim (do 1263). ALUGU chanem Ułusu Czagataja (do 1266).</i>
1262	<i>Najazd litewski na Polskę. Włączenie Islandii w skład Norwegii. Królestwo Majorki na Balearach (do 1344). Powstanie zwolenników Laskarysów w Bitynii (Bizancjum).</i>
1263	<i>Jednolity system monetarny we Francji. Zamordowanie MENDOGA, TROJDEN wielkim księciem Litwy (do 1281). KONRAD VON MANDERN mistrzem inflanckim (do 1266). MAGNUS VI LAGABØTER (PRAWODAWCA) królem Norwegii (do 1280).</i>
1264	<i>Wprowadzenie święta Bożego Ciała przez URBANA IV. PRZEMYSŁAW OTTOKAR II wikariuszem króla RYSZARDA KORNWALIJSKIEGO w Rzeszy (do 1278). Przeniesienie stolicy Mongolii z Karakorum do Pekinu (KUBILAJ). Powstanie Maurów w Kastylii i Aragonii, przerwa w rekonkwizie (do 1482). „Wojna baronów” (SZYMON Z MONTFORTU) w Anglii przeciw królowi</i>

	<i>(do 1265), bitwa pod Lewes – zwycięstwo baronów, HENRYK III w niewoli. LEW DANIŁOWICZ księciem halickim (do 1301). TU TSUNG cesarzem Chin (do 1274). JAROSŁAW III wielkim księciem włodzimierskim (do 1271). Landgrafstwo Hesji w Niemczech (do 1567).</i>
1265 - 1268	<i>PONTYFIKAT KLEMENSA IV.</i>
1265	<i>Dynastia Anjou w Neapolu (do 1442) i Sycylii (do 1282), KAROL I ANJOU królem Neapolu (do 1285) i Sycylii (do 1282). Bitwa pod Benewentem – zwycięstwo KAROLA ANJOU nad Niemcami, śmierć MANFREDA (26.II.). Ponowne opanowanie Sardynii przez Pizę (do 1324). Zwołanie zgromadzenia stanów w Londynie (początek parlamentu), bitwa pod Evesham – zwycięstwo następcy tronu – EDWARDA nad baronami, śmierć SZYMONA Z MONTFORTU. Walki polsko-brandenburskie o Santok i Drezdenko (do 1278). ABAKA chanem Hulagidów (do 1282).</i>
1266	<i>Opanowanie Kaffy na Krymie przez Genuę. Podbój Królestwa Man przez Szkocję. Pojawienie się w obiegu dukata weneckiego. OTTO VON LUTTERBERG mistrzem inflanckim (do 1270). BALBAN sułtanem Delhi (do 1287). Krótkie rządy MUBARAKA SZAHA w Ułusie Czagataja, BARAK nowym chanem (do 1271).</i>
1267	<i>Eliminacja KONRADYNA (ostatniego spadkobiercy Hohenstaufów) w Neapolu. MÖNGKE TEMÜR chanem Złotej Ordy (do 1280). Dynastia antiocheńska-Lusignan na Cyprze (do 1489), HUGO III królem (do 1284).</i>
1268	<i>Podbój Księstwa Antiochii przez Mameluków. Wakans tronu papieskiego (do 1271).</i>
1269	<i>Opanowanie Karyntii i Krainy przez Czechy. Upadek Kalifatu Almohadów w Magrebie, Sułtanat Tlemsen w Algierii (do 1519).</i>
1270	<i>VIII WYPRAWA KRZYŻOWA (LUDWIK IX ŚWIĘTY).</i>
1270	<i>Opanowanie Krainy przez Czechy. Śmierć LUDWIKA IX w Tunisie, FILIP III ŚMIAŁY królem Francji (do 1285). Dynastia salomońska w Etiopii (do 1975), JYKUNO AMLAK cesarzem (do 1285). STEFAN V królem Węgier (do 1272). LEON II królem Małej Armenii (do 1289). Zamach na seniora Toronu i Tyru, FILIPA Z MONTFORT (asasyn). WALTER VON NORTECK mistrzem inflanckim (do 1273).</i>
1271 - 1276	<i>PONTYFIKAT GRZEGORZA X.</i>
1271	<i>Podróż MARCO POLO do Chin (do 1295). WASYL wielkim księciem włodzimierskim (do 1277). NEGÜBEJ chanem Ułusu Czagataja (do 1272). Włączenie Hrabstwa Tuluzy do Francji. DEMETRIUSZ II OFIARNY królem wsch. Gruzji (do 1289).</i>
1272	<i>Sojusz Złotej Ordy z Bizancjum przeciw perskim Mongolom (Hulagidów). BUKA TEMÜR chanem Ułusu Czagataja (do 1291). Lwów stolicą Rusi Halickiej. EDWARD I królem Anglii (do 1307). WŁADYSŁAW IV KUMAN królem Węgier (do 1290). Nieudany zamach na następcę tronu Anglii, EDWARDA w Tyrze (asasyn).</i>
1273	<i>RUDOLF I HABSBUURG królem (do 1291). Panujący z różnych dynastii w Niemczech (do 1438), ERNEST VON RASSBURG</i>

	<i>mistrzem inflanckim (do 1279). HARTMAN VON HELDRUNGEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1282).</i>
1274	<i>Nieudana wyprawa mongolska na Japonię. II Sobór w Lyonie (formalna unia Kościoła Rzymskiego ze Wschodnim, ograniczenie kumulacji i dochodów kościelnych, uznanie RUDOLFA I za króla Niemiec, zebranie konklawe najpóźniej 10. dnia po pogrzebie, delegacja chana Złotej Ordy na obradach soboru – nieudany plan stworzenia wspólnej ligi antytureckiej). CHUNGNYOL WANG królem Korei (do 1308). Spór świecko-kościelny we Wrocławiu (HENRYK IV PROBUS – bp TOMASZ II) – (do 1287). GO-UDA cesarzem Japonii (do 1287). KUNG TI cesarzem Chin (do 1276). Śmierć ŚW. BONAVENTURY – filozofa i teologa franciszkańskiego, ŚW. TOMASZA Z AKWINU – filozofa i teologa dominikańskiego.</i>
1275	<i>MAGNUS I LADULÅS królem Szwecji (do 1290).</i>
1276	<i>PONTYFIKAT INNOCENTEGO V.</i>
1276	<i>PONTYFIKAT HADRIANA V.</i>
1276 - 1277	<i>PONTYFIKAT JANA XXI.</i>
1276	<i>Wyodrębnienie się Księstwa Moskiewskiego z Rusi, DANIEL księciem (do 1303). Utworzenie uniwersytetów w Reggio di Calabria i Reggio nell'Emilia. Walki niemiecko-czeskie, dynastia Habsburgów w Austrii (do 1918), RUDOLF I księciem Austrii (do 1282). STEFAN DRAGUTIN królem Serbii (do 1282). PIOTR III WIELKI królem Aragonii (do 1285). TUAN TSUNG cesarzem Chin (do 1278). Wprowadzenie jednolitego prawodawstwa w Norwegii.</i>
1277 - 1280	<i>PONTYFIKAT MIKOŁAJA III.</i>
1277	<i>Powstanie ludowe w Bułgarii (do 1280), IWAJŁO carem (do 1279). Nieudana wyprawa mongolska do Azji Mniejszej. DYMISTR I wielkim księciem włodzimierskim (do 1282). Wyprawa morską NICOLO SPINOLI z Genui do Flandrii.</i>
1278	<i>Bitwa pod Durnkrüt (Suchymi Krutami) – zwycięstwo Habsburgów nad Czechami, śmierć OTTOKARA II – ostateczna utrata Austrii, Styrii, Karyntii i Krainy przez Czechy. WACŁAW II królem Czech (do 1305). Powstanie mongolskie przeciw KUBILAJOWI. TI PING cesarzem Chin (do 1279). Wyprawa tatarska (NOGAJ) na Bułgarię, Macedonię i Trację.</i>
XIII - XIV WIEK 1279 - 1368	<i><u>DYNASTIA JÜAN (MONGOLSKA) W CHINACH.</u></i>
1279	<i>Uzależnienie Chin przez Mongolię – KUBILAJ (SZY TSU) wielkim chanem chińskim (do 1294). Upadek Imperium Cólów w Indiach. DIONIZY I ROLNIK królem Portugalii (do 1325). LESZEK CZARNY zwierzchnim księciem Polski (do 1288). KONRAD VON FEUCHTWANGEN mistrzem inflanckim (do 1281). Dynastia Asenowiczów w Bułgarii (do 1280), IWAN ASEN III carem (do 1280).</i>
1280	<i>Dynastia Terterowiczów w Bułgarii (do 1292), JERZY I TERTER carem (do 1292). Reforma kalendarza w Chinach. Pierwsze powstania rzemieślników we Flandrii. TÖDE MÖNGKE chanem</i>

	<i>Złotej Ordy (do 1287). Sultanat Turków Osmańskich (Turcji) w Azji Mniejszej (do 1922), OSMAN I sultanem (do 1324), Söğüt stolicą (do 1326). ERYK II MAGNUSSON królem Norwegii (do 1299). Ukazanie się cz.2 „Roman de la Rose” we Francji (JEAN DE MEUNG). Śmierć ALBERTA WIELKIEGO – teologa i filozofa niemieckiego.</i>
1281 - 1285	<i>PONTYFIKAT MARCINA IV.</i>
1281	<i>Nieudana wyprawa mongolska na Japonię (boski wiatr – kamikaze) PUKUWER wielkim księciem Litwy (do 1294). WILLEKIN VON ENDORP mistrzem inflanckim (do 1287).</i>
XIII - XIV WIEK 1282 - 1328	<i>PANOWANIE ANDRONIKA II PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1282	<i>Republika Florencji w Italii (do 1532). Najazd litewski i jaćwięski na Polskę. Traktat Lubeka-Ryga-Visby – powstanie Hanzy. STEFAN UROSZ II MILUTIN królem Serbii (do 1321). DAWID III księciem Walii (do 1283). Nieszpory sycylijskie – antyfrancuskie powstanie na Sycylii, panowanie aragońskie na Sycylii i Malcie (do 1504), PIOTR I królem (do 1285). ANDRZEJ III wielkim księciem włodzimierskim (do 1283). BURCHARD VON SCHWANDEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1290). Współrządy ALBRECHTA I i RUDOLFA II w Austrii (do 1283). TEGÜDER chanem Hulagidów (do 1284).</i>
1283	<i>Podbój Walii przez Anglię. Całkowite opanowanie ziem Prusów przez Zakon Krzyżacki. DYMISTR I (po raz drugi) wielkim księciem włodzimierskim (do 1294). ALBRECHT I księciem Austrii (do 1298). Utworzenie Konfederacji Rostockiej w płn. Niemczech.</i>
1284	<i>Nieudana wyprawa mongolska na Wietnam. Bitwa morska pod Neapolem – zwycięstwo Aragonii nad flotą Neapolu i Sycylii. Księstwo Finlandii pod zwierzchnictwem Szwecji (do 1809). Pojawienie się w obiegu dukata genueńskiego. SANCHO IV MĘŻNY królem Kastylji (do 1295). JAN I królem Cypru (do 1285). ARGUN chanem Hulagidów (do 1291).</i>
1285 - 1287	<i>PONTYFIKAT HONORIUSZA IV.</i>
1285	<i>Opanowanie Korsyki przez Genuę. KAROL II KULAWY królem Neapolu (do 1309). Panowanie francuskie w Nawarrze (do 1328). FILIP IV PIĘKNY królem Francji (do 1314). ALFONS III królem Aragonii (do 1291). HENRYK II królem Cypru (do 1306). JAGBY'A TSYJON cesarzem Etiopii (do 1294). Reforma kalendarza w Chinach i Mongolii. Wyprawa tatarska (NOGAJ) na Węgry.</i>
1286	<i>JUSUF sultanem Marynidów (do 1307). Wynalazek okularów (Italia). Najazd mongolski na Polskę (do 1287). MAŁGORZATA królową Szkocji (do 1290). Zamordowanie ERYKA V, króla Danii (22.XI.). ERYK VI królem Danii (do 1319). JAKUB królem Sycylii (do 1296).</i>
1287	<i>Podbój płn. Birmy przez Mongołów. TÖLE BUKA chanem Złotej Ordy (do 1291). FUSHIMI cesarzem Japonii (do 1298). Założenie Akademii Cesarskiej w Pekinie. KAJKUBAZ sultanem Delhi (do 1290).</i>

1288 - 1292	PONTYFIKAT MIKOŁAJA IV.
1288	<i>KUNO VON HAZZIGENSTEIN</i> mistrzem inflanckim (do 1290). <i>HENRYK IV PROBUS (PRAWY)</i> zwierzchnim księciem Polski (do 1290). Hrabstwo Modeny w Italii (do 1306), dynastia Este (do 1797).
1289	Podbój Hrabstwa Trypolisu przez Mameluków. <i>HETUM II</i> królem Małej Armenii (do 1297). <i>WACHTANG II</i> królem Gruzji (do 1292).
1290	Założenie uniwersytetu w Lizbonie. Wygnanie Żydów z Anglii. Bezkrólewie w Szkocji (do 1292). Krótkie rządy <i>KAJUMARSA</i> w Delhi, dynastia Chaldzi (do 1320), <i>FIRUZ II</i> nowym sułtanem (do 1296). <i>ANDRZEJ III</i> królem Węgier (do 1301). <i>PRZEMYSŁ II</i> zwierzchnim księciem Polski (do 1295). <i>BIRGER MAGNUSSON</i> królem Szwecji (do 1318). <i>HOLTE VON HOHENBACH</i> mistrzem inflanckim (do 1293).
1291	Opanowanie Krakowa przez Czechy (<i>WACŁAW II</i>), panowanie czeskie w Polsce (do 1306). <u>Upadek Akki – ostatniego bastionu krzyżowców w Palestynie wobec ataku Mameluków, koniec ery wypraw krzyżowych.</u> Nieudana wyprawa braci <i>VIVALDI</i> do Indii. Misja papieska (franciszkanin <i>GIOVANNI DA MONTE CORVINO</i>) do Chin. <u>Powstanie Związku Wieczystego kantonów Uri, Schwyz i Unterwalden – początki Związku Szwajcarskiego (VIII.).</u> <i>TOKTE</i> chanem Złotej Ordy (do 1312). <i>DUWA</i> chanem Ułusu Czagataja (do 1306). <i>JAKUB II</i> królem Aragonii (do 1327). <i>KONRAD VON FEUCHTWANGEN</i> wielkim mistrzem krzyżackim (do 1296). <i>GAJCHATU</i> chanem Hulagidów (do 1295).
1292	Wakans na tronie papieskim (do 1294). <i>SMILEC</i> carem Bułgarii (do 1298). <i>ADOLF NASSAU</i> królem Niemiec (do 1298). <i>JAN</i> królem Szkocji (do 1296).
1293	Nieudana wyprawa mongolska na Jawę. Współrządy <i>HETUMA II</i> i <i>TOROSA</i> w Małej Armenii (do 1295). Cesarstwo Madjapachit (<i>WIDJAJA</i>) na terenach Indonezji i Płw. Malajskiego (do 1520). <i>DAWID VIII</i> królem Gruzji (do 1311).
1294	PONTYFIKAT CELESTYNA V.
XIII - XIV WIEK 1294 - 1303	PONTYFIKAT BONIFACEGO VIII.
1294	Podniesienie podatków i objęcie nimi kleru we Francji. Panowanie <i>BAHYRA</i> , <i>HYZBE</i> , <i>KYDME ASSEGGYDÓW</i> i <i>TSYNFE ARYDA</i> w Etiopii (do 1299). <i>WITENES</i> wielkim księciem Litwy (do 1315). <i>ANDRZEJ III</i> (po raz drugi) wielkim księciem włodzimierskim (do 1304). <i>TEMÜR</i> wielkim chanem Mongolii i Chin (do 1307). Włączenie Tajwanu w obszar jurysdykcji chińskiej.
1295	Przymierze francusko-szkockie przeciw Anglii. Przejście perskich Mongołów na islam: Ilchanat Hulagidów (do 1343), krótkie rządy <i>BAJDU</i> , <i>GAZAN</i> nowym ilchanem (do 1304). <i>HENRYK VON DINKELAGHE</i> mistrzem inflanckim (do 1296). <i>FERDYNAND IV POZWANY</i> królem Kastylii (do 1312). <i>PRZEMYSŁ II</i> królem Polski (do 1296). <i>INDRAWARMAN III</i> królem Khmerów (do 1307).
1296	<i>BRUNO</i> mistrzem inflanckim (do 1298). Zamordowanie

	<i>PRZEMYSŁA II w Rogoźnie (inspiracja brandenburska) – (8.II.), rządy WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA w Wielkopolsce (do 1300). Bulla papieska „Clerici laicos” (protest przeciwko polityce fiskalnej Francji). FRYDERYK II królem Sycylii (do 1337). Bezkrólewie w Szkocji (do 1306). JAN I hrabią Holandii (do 1299). Współrządy HETUMA II i SYMBATA w Małej Armenii (do 1297). Krótkie rządy IBRAHIMA I w Delhi, MOHAMMAD I nowym sułtanem (do 1316).</i>
1297	<i>Bankructwa wielkich bankierów w Sienie (do 1308), ogólny kryzys finansowy w Italii. SYMBAT królem Małej Armenii (do 1298). Wprowadzenie Złotej Księgi i uchwała zastrzegająca wysokie urzędy dla arystokracji w Wenecji. GOTFRYD VON HOHENLOHE wielkim mistrzem krzyżackim (do 1303). Kanonizacja LUDWIKA IX we Francji. Wyprawa tatarska (NOGAJ) na tereny Polski i Litwy. Współrządy JANA V i DAWIDA VIII w Gruzji (do 1298).</i>
1298	<i>GOTFRYD VON ROGGE mistrzem inflanckim (do 1307). Pierwsze stałe połączenie morskie: Genua-Brugia-Londyn. ALBRECHT I HABSBURG królem Niemiec (do 1308). KONSTANTYN I królem Małej Armenii (do 1307). RASZID AD-DIN wielkim wezyrem Hulagidów (do 1318). Współrządy LEOPOLDA I i FRYDERYKA III PIĘKNEGO w Austrii (do 1326). GO-FUSHIMI cesarzem Japonii (do 1301). Współrządy DAWIDA VIII i WACHTANGA III w Gruzji (do 1308).</i>
1299	<i>Dynastia z Avesnes w Holandii (do 1354), JAN II hrabią (do 1304). CZAKA carem Bułgarii. HAAKON V MAGNUSSON królem Norwegii (do 1319). Krótkie rządy ŻANA ASSEGGYDA w Etiopii, UDDYM ARYD nowym cesarzem (do 1314).</i>
1300	<i>Ludność: Chiny – 200 mln, Europa – 80 mln, Francja – ok. 20 mln. Utworzenie uniwersytetu w Leridzie. Ogólne pogorszenie się klimatu w Europie. Kodyfikacja prawa górniczego w Czechach. Pojawienie się Azteków w centralnym Meksyku. Rozwój cywilizacji Inków w Peru: wydobywanie srebra, złota, tkactwo, prowadzenie rejestrów za pomocą quipu, obróbka metali, chirurgia, a także budownictwo. Pojawienie się broni palnej na polach bitewnych Europy (do 1400). Opanowanie Wielkopolski przez Czechy, WACŁAW II królem Polski (do 1305). Uroczysty jubileusz narodzin JEZUSA CHRYSZTUSA w Rzymie (2 mln pielgrzymów). Dynastia Terterowiczów w Bułgarii (do 1323), TEODOR SWETOSŁAW carem Bułgarii (do 1322). Przyłączenie Kołomyi, Możajska i Perejasława Zaleskiego do Księstwa Moskiewskiego (do 1303).</i>
XIV WIEK 1301	<i>Bulla papieska „Ausculat filii” (wezwanie króla Francji FILIPA IV PIĘKNEGO do opamiętania i zagrożenie mu ekskomuniką). Umocnienie wpływów Czech na Śląsku. Panowanie czeskie na Węgrzech (do 1305), WACŁAW królem (do 1305). GO-NIJO cesarzem Japonii (do 1308). LEON III królem Małej Armenii (do 1307).</i>
1302	<i>Bitwa („złoty ostróg”) pod Kortrijk – zwycięstwo mieszczan flandryjskich nad Francją (11.VII.). Bulla papieska „Unam Sanctam” (sformułowanie doktryny papizmu), Stany Generalne we Francji: protest FILIPA IV i wstrzymanie wywozu złota do skarbnicy papieskiej.</i>

1303	<i>Założenie uniwersytetu w Awinionie i Rzymie. Powstanie chłopskie DOLCINA w płn. Italii (do 1307). Odparcie ataków mongolskich na płn-zach. Indie (do 1306). JERZY księciem moskiewskim (do 1325). Nieudany zamach na papieża BONIFACEGO VIII w Anagni. ZYGFRYD VON FEUCHTWANGEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1311).</i>
1303 - 1304	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA XI.</i>
1304	<i>WILHELM III DOBRY hrabią Holandii (do 1337). OLDŻEJTŪ ilchanem Hulagidów (do 1316). Zmuszenie WACŁAWA do opuszczenia Węgier.</i>
1305 - 1314	<i>PONTYFIKAT KLEMENSA V.</i>
1305	<i>Wycofanie się Mongołów z Birmy. Powrót WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA do Polski. MICHAŁ II ŚWIĘTY wielkim księciem włodzimierskim (do 1318). Dynastia Wittelsbachów na Węgrzech (do 1308), OTTO WITTELSBACH królem (do 1308). WACŁAW III królem Czech i Polski (do 1306).</i>
1306	<i>Zamordowanie WACŁAWA III w Ołomuńcu (4.VIII.), dynastia Habsburgów w Czechach (do 1307), RUDOLF I królem (do 1307). Republika Modeny w Italii (do 1336). Pierwsze wygnanie Żydów z Francji. Założenie uniwersytetu w Coimbrze. WŁADYSŁAW ŁOKIETEK zwierzchnim księciem Polski (do 1320). ROBERT I królem Szkocji (do 1329). KÖNCZEK chanem Ułusu Czagataja (do 1308). AMALRYK rządcą Cypru (do 1310).</i>
1307	<i>Powstanie ludowe (DOLCINO) w Piemontie i zach. Lombardii. KANKAN MUSA I królem Mali (do 1332) i jego pielgrzymka do Mekki. HENRYK KARYNCKI królem Czech (do 1310). EDWARD II królem Anglii (do 1327). GERARD VON JORKE mistrzem inflanckim (do 1322). KAJSZAN wielkim chanem Mongolii i Chin (do 1311). INDRADŻAJAWARMAN królem Khmerów (do 1327). AMIR sultanem Marynidów (do 1308).</i>
1308	<i>Zamordowanie ALBRECHTA I. HENRYK VII LUKSEMBURSKI królem Niemiec (do 1313). Najazd Brandenburgii na Pomorze Gdańskie, wyparcie najeźdźców przez Zakon Krzyżacki i opanowanie przez nich tego terytorium. HAMAZONO cesarzem Japonii (do 1318). Dynastia Anjou na Węgrzech (do 1387), KAROL ROBERT królem (do 1342). CHUNGSON WANG królem Korei (do 1313). SULEJMAN sultanem Marynidów (do 1310). TALIKU chanem Ułusu Czagataja (do 1309). OKIN królem Małej Armenii (do 1320).</i>
1309	<i>Założenie uniwersytetu w Orleanie. Przeniesienie siedziby kurii papieskiej z Rzymu do Awinionu (KLEMENS V), „niewola awiniońska” papieża (do 1376). Krótkie rządy KEBEKA w Ułusie Czagataja, ESEN BUKA nowym chanem (do 1318). ROBERT królem Neapolu (do 1343). Zdobywanie wyspy Rodos przez zakon joannitów (pobyt na wyspie do 1522).</i>
1310	<i>OSMAN II sultanem Marynidów (do 1331). Dynastia Luksemburgów w Czechach (do 1437), JAN LUKSEMBURSKI królem (do 1346), orędzie gwarantujące przywileje stanowe. Wyprawa dominikanów (ETIENNE RAYMOND, GUILLAUME ADAM) z Etiopii w głąb</i>

	<i>Afryki Wschodniej. HENRYK II (po raz drugi) królem Cypru (do 1324). Odkrycie Madery przez Genuńczyków. Utworzenie Rady Dziesięciu w Wenecji. Współrządy JERZEGO VI i DAWIDA VIII w Gruzji (do 1311).</i>
1311	<i>Sobór w Vienne (przygotowanie wyprawy krzyżowej, potępienie tezy o chrześcijańskim ubóstwie, rozwiązanie zakonu templariuszy, reforma Kościoła) – (do 1312). KAROL VON TRIER wielkim mistrzem krzyżackim (do 1324). AJURBARWADA wielkim chanem Mongolii i Chin (do 1320). Nadanie franciszkaninowi CORVINO godności arcybiskupa Chin (KLEMENS V).</i>
1312	<i>Koronacja HENRYKA VII LUKSEMBURSKIEGO na cesarza rzymskiego przez legatów papieskich w Rzymie. ÖZBEG chanem Złotej Ordy (do 1341). ALFONS XI królem Kastylii (do 1350).</i>
1313	<i>Śmierć HENRYKA VII – kryzys władzy w Niemczech (do 1314). Ciężkie klęski nieurodzaju i głód w Europie (do 1317). CHUNGSUK WANG królem Korei (do 1330).</i>
1314	<i>Założenie uniwersytetu w Treviso. Państwo Mozaffarydów w Persji (do 1387). Kasata zakonu templariuszy, śmierć na stosie ostatniego wielkiego mistrza JAKUBA DE MOLAY, śmierć FILIPA IV PIĘKNEGO. Opanowanie Wielkopolski przez WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA. LUDWIK X KŁÓTLIWIY królem Francji (do 1316). Wakans na tronie papieskim – konklawe w Carpentras (do 1316). Zdobywanie Dongoli przez muzułmanów - islamizacja płn. Nubii. Bitwa pod Bannockburn – zwycięstwo Szkocji nad Anglią (24.VI.). AMDE TSYJON I cesarzem Etiopii (do 1344). Antykról FRYDERYK PIĘKNY (HABSBURG) w Niemczech (do 1330). LUDWIK IV BAWARSKI (WITTELSBACH) królem Niemiec (do 1347). JERZY V WSPANIAŁY (po raz drugi) królem Gruzji (do 1345). Podróż misyjna franciszkanina włoskiego, ODORYKA Z PORDERONE przez Indie, Cejlon, Sumatrę, Jawę, Płw. Indochiński, Kanton do Pekinu (do 1325).</i>
1315	<i>Początek uwalniania królewskich poddanych w domenach koronnych we Francji. Bitwa pod Morgarten – zwycięstwo Uri, Schwyz i Unterwalden nad Habsburgami, odnowienie Związku Wieczystego przez kantony (XII.). Śmierć JEAN'A CLOPINELA (DE MEUNA) – pisarza francuskiego (Roman de la Rose).</i>
1316 - 1334	<i>PONTYFIKAT JANA XXII.</i>
1316	<i>Krótkie rządy JANA POGROBOWCA we Francji, FILIP V WYSOKI (DŁUGI) nowym królem (do 1322). GIEDYMIN wielkim księciem Litwy (do 1341). ABU SAID ilchanem Hulagidów (do 1335). Krótkie rządy UMARA w Delhi, MUBARAK I nowym sultaniem (do 1320).</i>
1317	<i>Założenie arcybiskupstw w Tuluzie i Nowogródku.</i>
1318	<i>Założenie arcybiskupstwa w Saragossie. STEFAN KOTROMANIĆ banem Bośni (do 1353). JERZY III wielkim księciem włodzimierskim (do 1321). GO-DAIGO cesarzem pld. Japonii (do 1339). KEBEK (po raz drugi) chanem Ułusu Czagataja (do 1326). MAGNUS II ERIKSSON królem Szwecji (do 1363).</i>
1319	<i>Pokój francusko-flandryjski (utrata przez Flandrię – Lille, Douai, Bethune ale zachowanie niezależności od Francji). Panowanie</i>

	szwedzkie w Norwegii (do 1380), dynastia Folkungów (do 1380), MAGNUS VII ERIKSSON królem (do 1355).
1320	Założenie uniwersytetu w Perugii. Odnowienie Królestwa Polskiego, WŁADYSŁAW I ŁOKIETEK królem (do 1333) – (20.I.). Procesy polsko-krzyżackie o Pomorze Gdańskie w Inowrocławiu i Brześciu Kujawskim (do 1321). SZIDEBALA wielkim chanem Mongolii i Chin (do 1323). Krótkie rządy CHUSRAU w Delhi, dynastia Tughlukidów (do 1526), TUGHLUK I nowym sultanem (do 1324). KRZYSZTOF II królem Danii (do 1326). LEON IV królem Małej Armenii (do 1342).
1321	Śmierć DANTE ALIGHIERI'EGO – poety włoskiego (Boska Komedia). Opanowanie Łucychny przez Litwę. STEFAN UROSZ III DECZAŃSKI królem Serbii (do 1331).
1322	Bitwa pod Mühldorfem – zwycięstwo Wittelsbachów (LUDWIK) nad Habsburgami (FRYDERYK). Początek konfliktu niemiecko-papieskiego. Bulla papieska „Docta sanctorum” (o muzyce kościelnej). KAROL IV PIĘKNY królem Francji (do 1328). JERZY II TERTER carem Bułgarii (do 1323). DYMITR II GROŹNY wielkim księciem włodzimierskim (do 1326).
1323	Kanonizacja ŚW. TOMASZA Z AKWINU. Powstanie ludowe we Flandrii (do 1328). JESŪN TEMŪR wielkim chanem Mongolii i Chin (do 1328). JERZY BOLESŁAW księciem halickim (do 1340). Dynastia Szyszmanowiczów w Bułgarii (do 1396), MICHAŁ SZYSZMAN carem (do 1330).
1324	Kłątwa papieska na LUDWIKA IV BAWARSKIEGO. Opanowanie Sardynii przez Aragonię. WERNER VON ORSELN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1330). ORCHAN sultanem Turcji (do 1362). REIMAR HANE mistrzem inflanckim (do 1328). MOHAMMAD II sultanem Delhi (do 1351). HUGO IV królem Cypru (do 1359).
1325	Podróż powrotna Włocha, ODORYKA Z PORTERONE z Chin przez Tybet i Turkiestan (do 1330). Przymierze polsko-litewskie. Rugia w składzie Pomorza Zachodniego. Zamordowanie JERZEGO, IWAN I KALITA księciem moskiewskim (do 1328). ALFONS IV ŚMIAŁY (DZIELNY) królem Portugalii (do 1357). Podróże Araba, IBN BATTUTY po krajach Azji, Afryki (Timbaktu) i Europy (do 1354).
1326	Ściągnięcie do Moskwy z Kijowa metropolity Kościoła ruskiego (IWAN I). Wojna polsko-brandenburska (do 1329). Brusa – stolicą Turcji (do 1365). FRANCISCO PETRARCA w Awinionie (do 1327). WALDEMAR III królem Danii (do 1329). ALEKSANDER II wielkim księciem włodzimierskim (do 1327). Krótkie rządy ELDŻIGIDEJA i DUNA TEMŪRA w Ułusie Czagataja, TARMASZIRIN nowym chanem (do 1334). Współrządy ALBRECHTA II KULAWEGO i FRYDERYKA III w Austrii (do 1330).
1327	DŻAJAWARMAN IX królem Khmerów (do 1353), ostatni król potwierdzony przez inskrypcje. Śląsk – lennem Czech. Powstanie antytatarskie w Twerze. ALFONS IV królem Aragonii (do 1336). Wojna polsko-krzyżacka (do 1332). Zamordowanie EDWARDA II (21.IX.). EDWARD III królem Anglii (do 1377), regencja IZABELI (do 1330). Bitwa pod Monza – zwycięstwo miast płn. Italii nad papieżem JANEM XXII. Śmierć mistrza JOHANNESA ECKHARTA –

	<i>filozofa i teologa niemieckiego.</i>
1328 - 1341	<i>PANOWANIE ANDRONIKA III PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1328	<i>Wyprawa LUDWIKA IV BAWARSKIEGO do Rzymu i przyjęcie przez niego korony cesarskiej z „woli ludu” (17.I.), antypapież MIKOŁAJ V (do 1330). Księstwo Mantui w Italii (do 1708), dynastia Gonzaga (do 1708). Moskwa wielkim księstwem, IWAN I KALITA (do 1340) – zobowiązanie do ściągania danin dla Tatarów. Restauracja Królestwa Nawarry (do 1512). Dynastia de Valois we Francji (do 1498), FILIP VI DŁUGI królem (do 1350), pomoc francuska dla hrabiego Flandrii, LUDWIKA Z NEVERS przy tłumieniu powstania miast. Pierwszy podręcznik do algebry (PAOLO GHERARDI). EBERHARD VON MONHEIM mistrzem inflanckim (do 1340). ALEKSANDER III księciem włodzimierskim (do 1331). TOK TEMÜR wielkim chanem Mongolii i Chin (do 1329).</i>
1329	<i>Konstytucja papieska „In agro dominico” (potępienie 26 twierdzeń teologa ECKHARTA) – (27.III.). Księstwo Palatynatu w Niemczech (do 1356). Pieniądze miedziane i brązowe w Delhi (do 1334), inflacja i chaos gospodarczy. Pokój polsko-brandenburski w Landsbergu. Mazowsze płockie lennem Czech. Zajęcie Ziemi Dobrzyńskiej przez Zakon Krzyżacki. KRZYSZTOF II (po raz drugi) królem Danii (do 1332). DAWID II królem Szkocji (do 1371). Krótkie rządy KOSZILI w Mongolii i Chinach, TOK TEMÜR (po raz drugi) wielkim chanem (do 1332).</i>
1330	<i>CHUNGHYE WANG królem Korei (do 1332). Gospodarstwo Wołoskie (do 1861), BASARAB I pierwszym hospodarem (do 1352). Współrządy ALBRECHTA II i OTTA w Austrii (do 1339). IWAN STEFAN carem Bułgarii (do 1331).</i>
1331	<i>Zdobycie Nicei w Azji Mniejszej przez Turcję. STEFAN DUSZAN królem Serbii (do 1346). Bitwa pod Płowcami – zwycięstwo Polski nad Zakonem Krzyżackim. ALI sułtanem Marynidów (do 1351). IWAN ALEKSANDER carem Bułgarii (do 1360). KOGON cesarzem płn. Japonii (do 1333). LUTHER BRAUNSCHWEIG wielkim mistrzem krzyżackim (do 1335).</i>
1332	<i>Bezkrólewie w Danii (do 1340). Pretensje angielskie (EDWARD III) do tronu francuskiego. Zajęcie Kujaw przez Zakon Krzyżacki. Założenie uniwersytetu w Cahors (Francja). Rządy szwedzkie w Skanii i Hallandzie (do 1360). Bitwa pod Sempach – zwycięstwo Uri, Schwyz i Unterwalden nad Habsburgami. IWAN I KALITA księciem włodzimierskim (do 1340). Antykról EDWARD w Szkocji (do 1356). IRINDŻIBAL wielkim chanem Mongolii i Chin. CHUNGSUK WANG (po raz drugi) królem Korei (do 1339).</i>
1333	<i>Epidemia dżumy w Chinach. Zaburzenia wśród tkaczy i biedoty na Śląsku (Wrocław). KAZIMIERZ III WIELKI królem Polski (do 1370). Wojna domowa w Japonii: zdobycie Kamakury, stolicy administracji szoguna przez armię feudalów (YOSHISADA NITTA). TOGON TEMÜR wielkim chanem Mongolii i Chin (do 1368).</i>
1334	<i>Ustanowienie Święta Trójcy Świętej (JAN XXII). Klęski żywiołowe w Chinach (do 1338). Krótkie rządy BUZANA w Utusie Czagataja, CZANGSZI nowym chanem (do 1338).</i>

1334 - 1342	<i>PONTYFIKAT BENEDYKTA XII.</i>
1335	<i>Upadek państwa mongolskiego w Chinach, zagrożenie dla handlu. Susza w Sultanacie Delhi (do 1342), głód i powstania ludowe. Zjazd w Wyszehradzie (wykupienie przez KAZIMIERZA III praw do korony polskiej od JANA LUKSEMBURSKIEGO za 20 000 kóp groszy praskich). ARPA ilchanem Hulagidów (do 1336). DYTRYK VON ALTENBURG wielkim mistrzem krzyżackim (do 1341).</i>
1336	<i>Współrzędy MOHAMMADA i MUSY w Ilchanacie Hulagidów (do 1337). Uzyskanie pomocy przez Anglię od Niemiec, księząt dolnoreńskich i miast flandryjskich przeciw Francji. Secesja w Sultanacie Delhi, Imperium Widżajanagaru w płd. Indiach i na Cejlonie (do 1659), dynastia Sangamów (do 1485), HARIHARA I pierwszym władcą (do 1356). Zdobycie Karasy przez Turcję. Konstytucja papieska „Benedictus Deus” (doktryna o stanie dusz świętych i błogosławionych). PIOTR IV CEREMONIALNY królem Aragonii (do 1387). Dwór południowy i północny w Japonii (do 1392), KOMYO cesarzem pñ. Japonii (do 1348).</i>
XIV - XV WIEK 1337 - 1453	<i>WOJNA STULETNIA MIĘDZY FRANCJĄ A ANGLIĄ.</i>
1337	<i>Nieudana próba podbicia Tybetu przez Delhi, wojna domowa w sultanacie. Założenie uniwersytetu w Angers. Nowoczesne oddziały piechurów w Turcji (janczarowie). Początek konfliktu angielsko-francuskiego: zakaz eksportu wełny do Flandrii przez Anglię, kryzys gospodarczy, przejście angielskiej Gujenny przez Francję jako lenno, pretensje Anglii do tronu francuskiego. PIOTR II królem Sycylii (do 1342). MOHAMMAD ilchanem Hulagidów (do 1338). WILHELM IV hrabią Holandii (do 1345). Śmierć GIOTTO DI BONDONE – malarza i architekta włoskiego.</i>
1338	<i>Pretensje Anglii do tronu francuskiego. Zjazd elektorów w Rhense (kandydat obrany w prawidłowy sposób będzie uznany za króla Niemiec bez względu na stanowisko papieżstwa). II zjazd w Wyszehradzie (potwierdzenie praw Anjou do tronu polskiego, uznanie przez Węgry praw polskich do Rusi Halickiej). Założenie uniwersytetu w Pizie. Wielka zaraza w Chinach. Secesja w Sultanacie Delhi, Sultanat Bengalu (do 1576). Okres Ashikaga (Muromachi) w Japonii (do 1573), Kioto stolicą (do 1573), ASHIKAGA TAKAUJI pierwszym szogunem (do 1358). SATI BEG ilchanem Hulagidów (do 1339). Powstanie miejskie w Gandawie (JAKUB VAN ARTEVELDE) – (do 1345). Misja papieska (4 franciszkanów, m. in. GIOVANNI DEI MARIGNOLLI) do Chin (do 1342). Rozpad Ułusu Czagataja w Azji Centralnej.</i>
1339	<i>Zajęcie Cambrai przez Anglię. Flandria sojusznikiem Anglii w wojnie z Francją (do 1345). Proces polsko-krzyżacki w Warszawie. Współrzędy DŻAHANA TEMÜRA i SULEJMANA w Ilchanacie Hulagidów (do 1340). Założenie uniwersytetu w Grenoble. Włączenie Ziemi Sieradzkiej do Polski. CHUNGHYE WANG (po raz drugi) królem Korei (do 1344). GO-MURAKAMI cesarzem pñ. Japonii (do 1368). ALBRECHT II KULAWY księciem Austrii (do 1358). BOCCANEGRA dożą Genui (do 1348).</i>

1340	<i>Bitwa morska pod Sluys – zwycięstwo Anglii nad Francją i Kastylią. Wyprawa polska na Ruś Halicką. BURHARD VON DREYLEBEN mistrzem inflanckim (do 1345). SULEJMAN ilchanem Hulagidów (do 1343). SZYMON PYSZNY (DUMNY) wielkim księciem moskiewskim i księciem włozymierskim (do 1353). WALDEMAR IV ODNOWICIEL (ATTERDAG) królem Danii (do 1375). Bitwa nad Rio Salado – zwycięstwo Kastylii i Portugalii nad Arabami.</i>
1341 - 1347	<i>PANOWANIE JANA V PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1341	<i>Podatek od soli we Francji (do 1790). TYNBY BEG chanem Złotej Ordy (do 1342). Wojna angielsko-szkocka (do 1342). Spór między JANEM DE MONTFORT a KAROLEM DE BLOIS o Księstwo Bretanii (do 1364). Wyróżnienie dla PETRARKI na rzymskim Kapitolu (laur). JAWNUTA wielkim księciem Litwy (do 1345).</i>
1342 - 1352	<i>PONTYFIKAT KLEMENSA VI.</i>
1342	<i>LUDWIK I WIELKI królem Węgier (do 1382). LUDOLF KÖNIG wielkim mistrzem krzyżackim (do 1345). LUDWIK królem Sycylii (do 1355). DEI MARIGNOLLI arcybiskupem Chin (do 1346). Dynastia Lusignan w Małej Armenii (do 1344), KONSTANTYN II królem (do 1344). DŻANY BEG chanem Złotej Ordy (do 1357).</i>
1343	<i>Pierwsze Stany Generalne dla płn. i centralnej Francji. JOANNA I królową Neapolu (do 1382). Rozpad Ilchanatu Hulagidów w Azji Centralnej. Pokój polsko-krzyżacki w Kaliszu (odzyskanie Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej przez Polskę), sojusz polsko-pomorski (BOGUSŁAW V), włączenie Ziemi Wschowskiej do Polski. Śmierć MARSYLIUSZA Z PADWY – filozofa i pisarza włoskiego.</i>
1344	<i>Opanowanie Majorki przez Aragonię. Włączenie Ziemi Sanockiej i Przemyskiej do Polski. NYNAJE KRYSTOS cesarzem Etiopii (do 1372). Dynastia Hetumidów w Małej Armenii (do 1374), KONSTANTYN III królem (do 1363). Założenie arcybiskupstwa w Pradze. CHUNGMOK WANG królem Korei (do 1348). Księstwo Orleanu we Francji (do 1594). Śmierć SIMONA MARTINI'EGO – malarza włoskiego (freski w Sienie).</i>
1345	<i>Wojna węgiersko-wenecka (do 1346). Wojna polsko-czeska o Śląsk (do 1348). Współrządy OLGIERDA i KIEJSTUTA na Litwie (do 1377). Wyspy Kanaryjskie pod zwierzchnictwem Portugalii (do 1435). HENRYK DUSEMER wielkim mistrzem krzyżackim (do 1351). GOSWIN VON HERIKE mistrzem inflanckim (do 1359). MAŁGORZATA hrabiną Holandii (do 1354).</i>
1346	<i><u>Bitwa pod Crécy-en-Ponthieu – zwycięstwo Anglii nad Francją (26.VIII.), śmierć JANA LUKSEMBURSKIEGO.</u> Zajęcie Chios przez Genuę. KAROL LUKSEMBURSKI królem Czech (do 1378) i Niemiec (jako KAROL IV) – (do 1378). Założenie uniwersytetu w Valladolid. Sprzedaż Estonii Zakonowi Krzyżackiemu przez Danię. STEFAN DUSZAN carem Serbów i Romejów (Greków) – (do 1355), stworzenie odrębnego patriarchatu serbskiego. DAWID IX królem Gruzji (do 1360).</i>
1347 - 1354	<i>PANOWANIE JANA VI KANTAKUZENA PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1347	<i>Bitwa pod Calais – zwycięstwo Anglii nad Francją, zdobycie Calais</i>

	<p>przez Anglię. Królestwo Bahmanidów w płn. Indiach (do 1538), HASAN BAHMAN SZAH pierwszym królem (do 1359). Epidemia dżumy w Palestynie i Azji Mniejszej. Rewolucja antypapieska w Rzymie (COLA DI RIENZO) – (do 1354). Zakup Awinionu wraz z posiadłościami za 80 000 florenów (KLEMENS VI). Ostatnia wyprawa norweska na Grenlandię. Wojna Węgier z Neapolem (do 1348). Opuszczenie Chin przez MARIGNOLLEGO, powrót do Awinionu (do 1353).</p>
1348 - 1349	<u>CZARNA ŚMIERĆ W EUROPIE.</u>
1348	<p>Pokój polsko-czeski w Namysłowie (umocnienie zwierzchnictwa Czech nad Śląskiem). <u>Początek epidemii dżumy w Europie (port Dorset), rozszerzenie się zarazy na pld. Anglię i całą Francję oraz Balkany, zawieszenie działań wojennych, masakry Żydów.</u> Republika Pskowska (do 1510). Założenie uniwersytetów w Pradze i Florencji. Wojna szwedzko-nowogrodzka (do 1351). SUKO cesarzem płn. Japonii (do 1351). CHUNGJONG WANG królem Korei (do 1351).</p>
1349	<p>Antykról GÜNTHER SCHWARZBURG w Niemczech. Opanowanie Rusi Halickiej przez Polskę. <u>Epidemia dżumy w Hiszpanii, Niemczech, Italii i Skandynawii, śmierć 1/3 ludności Europy, pogromy Żydów w miastach nadreńskich i udanie się ich do Polski (Aszkenazyjczycy), wygnanie Żydów z Węgier (do 1364), pojawienie się ruchu biczowników w Niemczech przeciw Żydom i Kościołowi.</u> Założenie uniwersytetu w Perpignan. Statuty serbskie STEFANA DUSZANA. Opanowanie Burgundii Dolnej przez Francję. Przyjęcie tytułu delfina przez następców tronu francuskiego. Śmierć WILHELMA OCKHAMA – filozofa i teologa franciszkańskiego.</p>
1350	<p>Pierwszy ogólnoszwedzki kodeks praw – Landslag. Wojna polsko-litewska o Ruś Halicką. Uroczysty jubileusz narodzin Jezusa Chrystusa w Awinionie. Rozkwit Państwa Zimbabwe, handel przez Ocean Indyjski. Państwo Ajutthaja Tajów w Syjamie (do 1767). PEDRO I OKRUTNY królem Kastylii (do 1366). JAN II DOBRY królem Francji (do 1364). Wojna Węgier z Neapolem.</p>
1351	<p>Zajęcie Mazowsza płockiego i zholdowanie pozostałych ziem mazowieckich przez Polskę. Niepokoje społeczne w Anglii. Walki litewsko-tatarskie (do 1363). Przyłączenie Zurychu i Morgarten przez Szwajcarów (Uri, Schwyz, Unterwalden). Kryzys zaopatrzenia w Chinach, powstanie chłopskie tzw. ruch Czerwonych Turbanów, walka wyzwolenicza przeciw Mongołom (do 1368). FARIS sułtanem Marynidów (do 1358). FIRUZ III sułtanem Delhi (do 1388), konsolidacja płn. Indii. KONGMIN WANG królem Korei (do 1374).</p>
1352 - 1362	PONTYFIKAT INNOCENTEGO VI.
1352	<p>GO-KOGON cesarzem płn. Japonii (do 1371). MIKOŁAJ ALEKSANDER hospodarem Wołoszczyzny (do 1364). Opanowanie Náfels przez Szwajcarów. WINRYK VON KNIPRODE wielkim mistrzem krzyżackim (do 1382).</p>
1353	<p>Zajęcie Berna i Lucerny przez Szwajcarów. Królestwo Lang Czang w Laosie (do 1707), FA NGUM pierwszym królem (do 1373). Walki wewnętrzne we Włodzimierzu (do 1360). TVRTKO I banem Bośni (do 1376). IWAN II PIĘKNY wielkim księciem moskiewskim</p>

	<i>(do 1359).</i>
1354 - 1376	<i>PANOWANIE JANA V PALEOLOGA (PO RAZ DRUGI) W BIZANCJUM.</i>
1354	<i>Misja legata papieskiego EGIDIUSZA ALBORNOZA w Rzymie, Konstytucja Egidiańska (uregulowanie stosunków prawnych na terenie Państwa Kościelnego). MARINO FALIERI dożą Wenecji (do 1355). Zdobycie Gallipoli przez Turcję. Założenie uniwersytetu w Huesca. Dynastia Wittelsbachów w Holandii (do 1433), WILHELM V hrabią (do 1358). Zamieszki w Rzymie (śmierć COLI DI RIENZO).</i>
1355	<i>Koronacja KAROLA IV na cesarza rzymskiego przez kardynała ALBORNOZA w Rzymie. Stany Generalne we Francji (kontrola nad administracją podatkową) – (do 1358). Zamordowanie FALIERIEGO w Wenecji. Wojna angielsko-szkocka (do 1356). Opanowanie Lesbos przez Genuę. Traktat sukcesyjny w Budzie między LUDWIKIEM I a KAZIMIERZEM III (przejęcie tronu polskiego w razie bezpotomnej śmierci KAZIMIERZA III), przywilej budziński dla szlachty polskiej. Dywersja krzyżacka na Mazowszu. Wyprawa polsko-węgierska na Ruś Halicką. HAAKON VI MAGNUSSON królem Norwegii (do 1380). STEFAN UROSZ IV królem Serbii (do 1371). Zamordowanie INES DE CASTRO, żony portugalskiego następcy tronu, PIOTRA przez 3 skrytobójców w Quinta das Lagrimas (na polecenie ALFONSA IV).</i>
1356	<i>Bitwa pod Poitiers (Maupertuis) – zwycięstwo Anglii nad Francją, JAN II DOBRY i jego młodszy syn FILIP w niewoli angielskiej, kryzys we Francji – regencja KAROLA (do 1364). Pierwszy ogólny zjazd Hanzy w Lubece. Złota bulla KAROLA IV (niezależność króla Niemiec od władzy papieskiej). Elektorat Palatynatu w Niemczech (do 1777). Wojna węgiersko-wenecka (do 1357). Współrządy ERYKA XII MAGNUSSONA i MAGNUSA II ERIKSSONA w Szwecji (do 1359). Układ polsko-niemiecki w Pradze. BUKKA I władcą Widżajanagaru (do 1377). BOCCANEGRA (po raz drugi) dożą Genui (do 1363).</i>
1357	<i>Wcielenie Ziemi Łęczyckiej do Polski. BERDI BEG chanem Złotej Ordy (do 1359). Tzw. Wielki Ordynans we Francji (zmiany w administracji, zakaz nakładania podatków bez zgody i kontroli Stanów, prawo Stanów do corocznego zbierania się bez względu na zgodę króla). PIOTR I SPRAWIEDLIWY królem Portugalii (do 1367).</i>
1358	<i>Przekształcenie Hanzy kupców w Hanzę miejską. Powstanie miejskie ÉTIENNE'A MARCELA w Paryżu, RUDOLF IV ZAŁOŻYCIEL (DER STIFTER) księciem Austrii (do 1365). „La Jacquerie” – powstanie chłopskie we Francji (JACQUES BONHOMME), rozbite przez szlachtę. MOHAMMAD II sułtanem Marynidów (do 1359). Regencja ALBRECHTA w Holandii (do 1389). Wojna Flandrii z Hanzą (do 1360).</i>
1359	<i>IBRAHIM sułtanem Marynidów (do 1361). ARNOLD VON VIETINGHOFF mistrzem inflanckim (do 1364). DYMISTR DOŃSKI wielkim księciem moskiewskim (do 1389). MOHAMMAD I królem Bahmanidów (do 1375). Gospodarstwo Mołdawskie</i>

	<i>(do 1861), BOGDAN I pierwszym hospodarem (do 1365). PIOTR I królem Cypru (do 1369). KULPA chanem Złotej Ordy (do 1360).</i>
1360	<i>CZE BONG NGA królem Czampa (do 1390), wyprawy na Wietnam, szczyt potęgi państwa. Odzyskanie Skanii i Hallandu przez Danię. Pokój angielsko-francuski w Bretigny (uzyskanie Gaskonii, Gujenny, Poitou i Calais przez Anglię, zrzeczenie się pretensji do tronu francuskiego przez EDWARDA III). DYMISTR III księciem włodziemskim (do 1362). Podział Bułgarii na Bułgarię Widyńską (IWAN STRACIMIR (do 1396)) i Bułgarię Tyrnowską (IWAN ALEKSANDER (do 1371)). Pobyt JEAN'A FROISSART'A w Anglii. Krótkie rządy NEWRUNA w Złotej Ordzie, CHIDR nowym chanem (do 1361). BAGRAT V WIELKI królem Gruzji (do 1393).</i>
1361	<i>Zdobycie Adrianopola przez Turcję. Pożar Pałacu na Lateranie w Rzymie. Założenie uniwersytetu w Pawii. Gotlandia pod rządami Danii (do 1396) – sprzeciw Hanzy. TEMÜR KODŻA chanem Złotej Ordy (do 1364). Krótkie rządy TASZFINA w Maroku, ABD AL-HALIM I nowym sułtanem Marynidów (do 1362). Śmierć JOHANNESA TAULERA – mistyka niemieckiego.</i>
1362 - 1370	<i>PONTYFIKAT URBANA V.</i>
1362	<i>Wojna Danii z Hanzą o hegemonię nad Bałtykiem (do 1370). Wezwania do nowej wyprawy krzyżowej na dworach Italii, Francji, Niemiec i Anglii (PIOTR I – król Cypru, PIOTR THOMAS, FILIP DE MÉZIERES) – (do 1365). Zajęcie Aleksandrii przez flotę chrześcijańską (do 1365). Współrządy HAAKONA MAGNUSSONA i MAGNUSA II ERIKSSONA w Szwecji (do 1363). MURAD I sułtanem Turcji (do 1389). MOHAMMAD III sułtanem Marynidów (do 1366). DYMISTR IV DOŃSKI księciem włodziemskim (do 1389).</i>
1363	<i>Burgundia – lennem Francji, FILIP ŚMIAŁY księciem (do 1404). Zdobycie Płowdiw przez Turcję. Bitwa nad Sinymi Wodami – zwycięstwo Litwy nad Tatarami, opanowanie Kijowszczyzny i Podola przez Litwę, wyprawa litewska na Krym. Walki wewnętrzne w Szwecji, wypędzenie MAGNUSA VII ERIKSSONA. LEON UZURPATOR królem Małej Armenii (do 1365).</i>
1364	<i>Założenie uniwersytetu w Krakowie, zjazd monarchów europejskich. Królestwo Awa w środkowej Birmie (do 1527). KAROL V MĄDRY królem Francji (do 1380). Powstanie antyangielskie w Bretanii (BERTRAND DU GUESCLIN) – (do 1380), bitwa pod Auray – klęska powstańców (śmierć KAROLA DE BLOIS). WILHELM VON FREIMERSHEIM mistrzem inflanckim (do 1384). VLAICU hospodarem Wołoszczyzny (do 1377). Królowie z różnych dynastii w Szwecji (do 1523), ALBRECHT MEKLEMBURSKI królem (do 1389). Walki wewnętrzne w Złotej Ordzie (do 1374).</i>
1365	<i>Założenie uniwersytetów w Orange i Wiedniu. Adrianopol (Edirne) stolicą Turcji (do 1453). LAŃCU hospodarem Mołdawii (do 1373). Zhołdowanie Santoka i Drezdenka przez Polskę. KONSTANTYN IV królem Małej Armenii (do 1373). Linia albertyńska (ALBRECHT III (do 1395)) i linia leopoldyńska (LEOPOLD III (do 1386)) w Austrii. Upadek Królestwa Śriwidżaja na Sumatrze. Śmierć HENRYKA SEUSE – mistyka niemieckiego.</i>

1366	Zajęcie części Wołynia i Podlasia przez Litwę. Użycie po raz pierwszy języka angielskiego do otwarcia sesji parlamentu w Anglii. Zholdowanie księstwa chełmsko-bielskiego, włodzimierskiego na Wołyniu, Podola oraz zajęcie Trembowli i Kamieńca przez Polskę. Wygnanie PEDRA I OKRUTNEGO z Kastylii, dynastia Trastamare (do 1367), HENRYK II królem (do 1367). ABD AL-AZIZ sułtanem Marynidów (do 1372).
1367	FERDYNAND I PIĘKNY królem Portugalii (do 1383). Założenie uniwersytetu w Pecu. Pobyt URBANA V w Rzymie (do 1370). Bitwa pod Najera (Navarette) – zwycięstwo Anglii nad Francją i Kastylią, DU GUESCLIN w niewoli, dynastia burgundzka w Kastylii (do 1369), PEDRO I OKRUTNY (po raz drugi) królem (do 1369).
XIV - XVII WIEK 1368 - 1644	<u>DYNASTIA MING W CHINACH.</u>
1368	Nieudany najazd litewski na Moskwę. Druga wyprawa KAROLA IV do Rzymu (koronacja małżonki). Upadek panowania mongolskiego w Chinach, HUNG WU cesarzem (do 1398), odnowienie Wielkiego Muru Chińskiego. Opanowanie Ziemi Wałęckiej przez Polskę. ASHIKAGA YOSHIMITSU szogunem Japonii (do 1394). CHOKEI cesarzem pld. Japonii (do 1383). Opanowanie ostatniego niezależnego księstwa śląskiego i dolnych Łużyc przez Czechy.
1369	Powstanie Stanów Gujenny przeciw Anglikom, ponowny wybuch otwartej wojny między Anglią a Francją. Spotkanie URBANA V z JANEM V PALEOLOGIEM w Rzymie (przyjęcie wiary rzymskiej przez cesarza Bizancjum). Zamordowanie PIOTRA, króla Kastylii (23.III.). Dynastia Trastamare w Kastylii (do 1504), HENRYK II (po raz drugi) królem Kastylii (do 1379), przymierze z Francją. Działalność JEAN'A FROISSARTA w Brabancji. Małżeństwo księcia Burgundii FILIPA ŚMIAŁEGO z MAŁGORZATĄ DE MÁLE, dziedziczką Flandrii, Artois, wolnego hrabstwa Burgundii, Nevers i Rethel. Królestwo Pegu w delcie Irawadi, Saluinu i części Syjamu (do 1539). Atak Tajów na Angkor. Epidemia czarnej ospy na Grenlandii – utrata kontaktu z Norwegią. PIOTR II GRUBY królem Cypru (do 1382). Walki Askańczyków i innych gałęzi Welfów o Księstwo Lüneburskie w Rzeszy (do 1388).
1370	Wyprawa litewska na Zakon Krzyżacki. Powrót URBANA V do Awinionu. Państwo Timurydów w Transoksanii (do 1507), TIMUR CHROMY (TAMERLAN) władcą (do 1405), nowa era podbojów w Azji, przerwanie handlu dalekosiężnego. Pokój duńsko-hanzeatycki w Stralsundzie (hegemonia Hanzy na Bałtyku, wolność przepływu przez duński Sund). Dynastia Anjou w Polsce (do 1399), LUDWIK WĘGIERSKI królem (do 1382), regencja ELŻBIETY (do 1379). Nieudany najazd litewski na Moskwę. Zajęcie Santoka i Drezdenka przez Brandenburgię.
1370 - 1378	PONTYFIKAT GRZEGORZA XI.
1371	Bitwa nad rzeką Maricą (pod Czernomenem) – zwycięstwo Turcji nad Serbią i Bułgarami (26.IX.). Zagrożenie Hanoi ze strony Czamów. ROBERT II królem Szkocji (do 1390). IWAN SZYSZMAN carem Bułgarii Tyrnowskiej (do 1393). Władcy z różnych dynastii w

	<i>Serbii (do 1459), ŁAZARZ HREBELJANOVIĆ księciem (do 1389). GO-ENYU cesarzem płn. Japonii (do 1382). Bunt pospólstwa w Kolonii.</i>
1372	<i>Danina Bizancjum dla Turcji (do 1402). MOHAMMAD IV sułtanem Marynidów (do 1374). Wojna węgiersko-litewska. NYNAJE MARJAM cesarzem Etiopii (do 1382).</i>
1373	<i>Pierwsza służa komorowa dla regulacji różnic w poziomie wód (okolice Utrechtu). Walki wewnętrzne w Mołdawii (do 1375). Wyprawa turecka w Azji Mniejszej. Przejęcie Brandenburgii od Wittelsbachów przez KAROLA IV. MARIAM królem Małej Armenii (do 1374).</i>
1374	<i>Przywilej LUDWIKA dla szlachty polskiej w Koszycach. Stale łamane zawieszenie broni między Francją a Anglią. LEON V królem Małej Armenii (do 1375). U WANG królem Korei (do 1388). URUS chanem Złotej Ordy (do 1375). AHMAD sułtanem Marynidów (do 1384). Śmierć FRANCESCO PETRARKI – poety włoskiego (Sonety do Laury).</i>
1375	<i>Założenie Tenochtitlan w dolinie Meksyku, początki Azteków jako lenników Tepaneków. STEFAN hospodarem Mołdawii. OLAF królem Danii (do 1387), regencja MAŁGORZATY (do 1387). Podbój Małej Armenii przez Mameluków. Krótkie rządy TUKTAKIJI w Złotej Ordzie, TEMÜR MELIK nowym chanem (do 1377). MUDŻAHID królem Bahmanidów (do 1378). Śmierć GIOVANNI BOCCACCIO – pisarza włoskiego (Dekameron).</i>
1376 - 1379	<i>WSPÓLRZĄDY JANA V I ANDRONIKA IV PALEOLOGÓW W BIZANCJUM.</i>
1376	<i>Królestwo Bośni (do 1463), TVRTKO I pierwszym królem (do 1391), bogomilizm religią państwową. Parlament instytucją stałą w Anglii, wotum nieufności (impeachment) dla zaopatrzeniowców armii. Powrót GRZEGORZA XI do Rzymu, koniec „niewoli awiniońskiej” papieża, interdykt na Florencję, masakra buntowników w Cesenie (kardynał ROBERT Z GENEWY). Najazd litewski na Polskę. Walki wewnętrzne w Mołdawii (do 1377).</i>
1377	<i>Pogłównie w Anglii. Porozumienie portugalsko-genueńskie. Wojna węgiersko-litewska. RYSZARD II królem Anglii (do 1399). MARIA królową Sycylii (do 1402). Współrządy KIEJSTUTA i JAGIEŁŁY na Litwie (do 1382), wojna domowa (do 1381). HARIHARA II władcą Widżajanagaru (do 1404). MAMAJ chanem Złotej Ordy (do 1380). RADU I hospodarem Wołoszczyzny (do 1384). PIOTR I MUŞAT hospodarem Mołdawii (do 1391). Śmierć GUILLAUME'A DE MACHAUT – poety i kompozytora francuskiego, IBN BATTUTY – podróżnika arabskiego.</i>
1378 - 1389	<i>PONTYFIKAT URBANA VI.</i>
1378	<i>Powstanie ciompich (greplarzy wełny) we Florencji. Pierwsze zwycięstwo Moskwy nad Tatarami. WACŁAW IV LUKSEMBURSKI królem Niemiec (do 1400) i Czech (do 1419). Wielka schizma zachodnia (do 1417): antypapież KLEMENS VII (do 1394) rezydujący w Awinionie popierany przez Francję, Sabaudię, Szkocję, niektóre kraje niemieckie, Neapol, Sycylię, Sardynię, Kastylię,</i>

	<i>Aragonię i Portugalie; papież URBAN VI popierany przez Rzeszę, Flandrię, większą część Italii, Anglię, Węgry, Polskę, Danię, Szwecję i Norwegię. Krótkie rządy DAWUDA I w Królestwie Bahmanidów, MOHAMMAD II nowym królem (do 1397). Wojna węgiersko-wenecka (do 1381). Prawo górnicze w Kastylii.</i>
1379 - 1390	<i>PANOWANIE JANA V PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1379	<i>JAN I królem Kastylii (do 1390). Wprowadzenie pogłównego w Anglii – protesty społeczne.</i>
1380	<i>DŻAJASTITIA królem Nepalu (do 1400), rozkwit państwa. Unia personalna norwesko-duńska (do 1814), dynastia Estridsenów (do 1448), OLAF V królem (do 1387), regencja MAŁGORZATY (do 1387). Śmierć BERTRANDA DU GUESCLINA. KAROL VI SZALONY królem Francji (do 1422). Pogłównie w Anglii – ukształtowanie się opozycji. Bitwa na Kulikowym Polu – zwycięstwo Moskwy (DYMITR DOŃSKI) nad Złotą Ordą (8.IX.), obalenie MAMAJA – TOCHTAMYSZ chanem Złotej Ordy (do 1395).</i>
1381	<i>Powstanie chłopskie WATA TYLERA i JOHNA BALLA w Anglii. Opanowanie Kermanu przez Turcję. Powstanie ludowe FILIPA VAN ARTEVELDE we Flandrii (do 1382). Opozycja wewnątrzkościelna w Anglii (JOHN WYCLIF). Przywilej LUDWIKA dla Kościoła w Polsce. Działalność malarza MELCHIORA BROEDERLAMA Z YPERN we Flandrii i Burgundii (do 1409). Wojna wenecko-genueńska, bitwa pod Chioggią – zwycięstwo Wenecji. Dynastia Burdżyków w Państwie Mameluków (do 1517). Uwięzienie KIEJSTUTA przez JAGIEŁŁĘ na Litwie. Śmierć JANA VAN RUUSBROECA – mistyka flamandzkiego.</i>
1382	<i>JAGIEŁŁO wielkim księciem Litwy (do 1392). Zajęcie Hamidu przez Turcję. Pomoc francuska dla hrabiego Flandrii LUDWIKA DE MÂLE, bitwa pod Roosebeke – klęska powstańców, śmierć FILIPA VAN ARTEVELDE. Zamordowanie KIEJSTUTA. Wyprawa tatarska (TOCHTAMYSZ) na Moskwę, zdobycie jej i spalenie, ponowna zależność Rusi od Złotej Ordy. Bezkrólowie w Polsce (do 1384). Zjednoczenie Burgundii. KONRAD ZÖLLNER VON ROTENSTEIN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1390). JAKUB I królem Cypru (do 1398). Zamordowanie JOANNY, królowej Neapolu (22.V.). KAROL III MAŁY królem Neapolu (do 1386). DAWID I cesarzem Etiopii (do 1411). GO-KOMATSU cesarzem płn. Japonii (do 1392). MARIA królową Węgier (do 1385).</i>
1383	<i>Bezkrólowie w Portugalii, wojna stanowa (do 1385). Wojna domowa w Wielkopolsce. GO-KAMEYAMA cesarzem płd. Japonii (do 1392). Krucjata biskupa Norwich HENRYKA DESPENSERA przeciw hrabiemu Flandrii, spustoszenie kraju.</i>
1384	<i>Śmierć LUDWIKA DE MÂLE, przejęcie Flandrii przez Burgundię. JADWIGA królem Polski (do 1399). Wojna angielsko-szkocka (do 1385). DAN I hospodarem Wołoszczyzny (do 1386). MUSA sultanem Marynidów (do 1386). Śmierć JOHN'A WICLIFA – teologa i reformatora angielskiego.</i>
1385	<i>Wyprawa tatarska na Azerbejdżan. Układ polsko-litewski w Krewie (zawarcie unii personalnej). Zabiegi na rzecz usunięcia schizmy</i>

	<i>(arcybiskup Cambrai PIOTR D'AILLY, kanclerz Uniwersytetu Paryskiego JEAN GERSON, MIKOŁAJ CLÉMANGES). Współrządy MARI I KAROLA II na Węgrzech (do 1386). Dynastia Aviz w Portugalii (do 1580), JAN I WIELKI królem (do 1433), poparcie Portugalii dla URBANA VI. Bitwa pod Aljubarrota – zwycięstwo Portugalii (JAN I) nad Kastylią (14.VIII.).</i>
1386	<i>Zamordowanie KAROLA II (III) Z DURAZZO w Wyszehradzie (II.). Opanowanie Korfu przez Wenecję. Zjednoczenie Szlezwiku-Holsztynu. Bitwa pod Sempach – zwycięstwo Szwajcarów nad Habsburgami, legenda o WINKELRIEDZIE (ARNOLD ZE STANS). Założenie uniwersytetów w Heidelbergu i Budzie. Zakładanie klasztoru augustianów w Windesheim k/Zwolle (do 1387). Opanowanie Niszu przez Turcję. Przymierze portugalsko-angielskie. Chrzest JAGIEŁŁY w Krakowie i jego ślub z JADWIGĄ, dynastia Jagiellonów w Polsce (do 1572), WŁADYSŁAW II JAGIEŁŁO królem (do 1434). ROBIN VON ELZ mistrzem inflanckim (do 1389). WŁADYSŁAW królem Neapolu (do 1414). Krótkie rządy MOHAMMADA V w Maroku, MOHAMMAD VI nowym sułtanem Marynidów (do 1387). MIRCZA STARY hospodarem Wołoszczyzny (do 1395). WILHELM (do 1406) i LEOPOLD IV GRUBY (do 1411) książętami Austrii z linii leopoldyńskiej. MARIA królową Węgier (do 1387).</i>
1387	<i>Chryścianizacja Litwy w obrządku rzymskim. Gospodarstwo Mołdawskie lennem Polski (do 1497). Rządy tureckie w Salonikach (do 1402). Dynastia Luksemburgów na Węgrzech (do 1437), ZYGMUNT LUKSEMBURSKI królem (do 1437). JAN I królem Aragonii (do 1396). MAŁGORZATA I królową Danii i Norwegii (do 1397). MOHAMMAD III sułtanem Delhi (do 1388). AHMAD (po raz drugi) sułtanem Marynidów (do 1393).</i>
1388	<i>Wyprawy tureckie na płn. Bułgarię, zdobycie Sofii. Przywilej dla szlachty polskiej w Piotrkowie. Nieudana wyprawa tatarska na Transoksanję. Bitwa pod Näfels – zwycięstwo Szwajcarów nad Habsburgami, utwalenie niezależności politycznej Szwajcarów. Zajęcie Chorezmu przez TIMURA. Założenie uniwersytetu w Kolonii. Śmierć przywódcy feudałów japońskich, NITTY w bitwie z armią szoguna. Opanowanie przez Moskwę – Kalugi, Władymira, Staroduba, Galicza, Kostromy i Biełooziera. CHANG WANG królem Korei (do 1389). TUGHLUK II sułtanem Delhi (do 1389). Wojna Flandrii z Hanzą (do 1392).</i>
1389	<i>Podbój Persji przez TIMURA, opanowanie Chorasanu, Mezopotamii i Zakaukazia, najazd na Złotą Ordę. Ustanowienie Święta Nawiedzenia Matki Boskiej (URBAN VI). Despotat Serbii (do 1463), STEFAN LAZAREVIĆ pierwszym despotesem (do 1427). Bitwa na Kosowym Polu – zwycięstwo Turcji nad Serbią i Bośnią, śmierć ŁAZARZA HREBELJANOVICIA, zamordowanie sułtana Turcji, MURADA I (MIŁOSZ OBILIĆ) – (15.VI.). KONGYANG WANG królem Korei (do 1392). WASYL I wielkim księciem moskiewskim (do 1425). BAJAZYT I BŁYSKAWICA sułtanem Turcji (do 1402). ABU BAKR sułtanem Delhi (do 1390). Panowanie duńskie w Szwecji (do 1439), MAŁGORZATA I królową (do 1397). ALBRECHT hrabią</i>

	<i>Holandii (do 1404). Sejm Rzeszy w Eger (zakaz zrzeszania się miast w konfederacje czy związki).</i>
XIV - XV WIEK 1389 - 1404	<i>PONTYFIKAT BONIFACEGO IX.</i>
1390	<i>WSPÓLRZĄDY JANA VI I JANA VII PALEOLOGÓW W BIZANCJUM.</i>
1390	<i>WENNEMAR VON BRÜGGENEI mistrzem inflanckim (do 1401). Opanowanie Saruchanu, Aydinu, Mentese i Tekke przez Turcję. Zamieszki we Wrocławiu (do 1393). HENRYK III CHOROWITY królem Kastylii (do 1406). Pogromy Żydów w Walencji (9.VII.), Barcelonie (22.VII.), Palmie i Geronie (5.VIII.). ROBERT III królem Szkocji (do 1406). MOHAMMAD III (po raz drugi) sułtanem Delhi (do 1394).</i>
1391	<i>PANOWANIE JANA V PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
XIV - XV WIEK 1391 - 1425	<i>PANOWANIE MANUELA II PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1391	<i>Kanonizacja ŚW. BRYGIDY SZWEDZKIEJ. Założenie uniwersytetu w Ferrarze. Najazd TIMURA na Złotą Ordę. Przymusowe chrzesty Żydów w Kastylii. KONRAD VON WALLENRÖDE wielkim mistrzem krzyżackim (do 1393). STEFAN DABISZA królem Bośni (do 1395). ROMAN I hospodarem Mołdawii (do 1393). Powstanie ludowe na Majorce.</i>
1392	<i>Zjednoczenie Japonii (YOSHIMITSU), okres Muromachi (do 1573), GO-KOMATSU cesarzem (do 1412). Dynastia Li w Korei (do 1910), Seul stolicą, TAEJO królem (do 1398). Opanowanie Skopje przez Turcję. Założenie uniwersytetu w Erfurcie. Ugoda w Ostrowcu (rządy namiestnicze WITOLDA na Litwie (do 1401)). Pierwsze przejawy choroby umysłowej u króla Francji, KAROLA VI (objęcie steru rządów przez FILIPA ŚMIAŁEGO i JANA księcia Berry), Rada Regencyjna (do 1422). LUDWIK księciem Orleanu (do 1407). Wyodrębnienie się Hercegowiny z Królestwa Bośni, SANDALJ HRANIĆ KOSACZA księciem (do 1435).</i>
1393	<i>Założenie arcybiskupstwa w Lizbonie. ABD AL-AZIZ II sułtanem Marynidów (do 1396). STEFAN I hospodarem Mołdawii (do 1399). Bitwa pod Tyrnowem – zwycięstwo Turcji nad Bułgarami, śmierć IWANA SZYSZMANA, podbój Bułgarii Tyrnowskiej przez Turcję. KONRAD VON JUNGINGEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1407). JERZY VII królem Gruzji (do 1405).</i>
1394	<i>Wygnanie Żydów z Francji i Anglii. Najazd TIMURA na Złotą Ordę (do 1395). Antypapież BENEDYKT XIII w Awinionie (do 1423). Apele papieża BONIFACEGO IX o krucjatę antyturecką. Krótkie rządy SIKANDARA I w Delhi, MAHMUD II nowym sułtanem (do 1413).</i>
1395	<i>Zwycięstwo wojsk włoskich (MIRCEA STARY) nad Turkami w bitwie na równinie Rowina. Atak TIMURA na Krym (Sudak). Podbój Despotatu Dobrudży przez Turcję i blokada Konstantynopola. Księstwo Mediolanu w Italii (do 1499), dynastia Viscontich (do 1447). HELENA królową Bośni (do 1398). TEMÜR KUTLUG</i>

	<i>chanem Złotej Ordy (do 1401). WŁAD UZURPATOR hospodarem Wołoszczyzny (do 1396). ALBRECHT IV CIERPLIWY księciem Austrii z linii albertyńskiej (do 1404).</i>
1396	<i>Przedłużenie zawieszenia broni między Francją i Anglią o 20 lat. MIRCZA STARY (po raz drugi) hospodarem Wołoszczyzny (do 1418). Podbój Bułgarii Widyńskiej przez Turcję, zhołdowanie Wołoszczyzny. HUITZILIHUITL władcą Azteków (do 1403). Bitwa pod Nikopolis – zwycięstwo Turcji (BAJAZYT I) nad krzyżowcami (ZYGUMUNT LUKSEMBURSKI), JAN Z NEVERS w niewoli (25.IX.). MARCIN LUDZKI królem Aragonii (do 1410). ABDULLAH sultanem Marynidów (do 1398).</i>
1397	<i>Krótkie rządy TAHAMTANA, DAWUDA II w Królestwie Bahmanidów, FIRUZ nowym królem (do 1422). Unia personalna Danii, Szwecji i Norwegii w Kalmarze (do 1527), współrządy MAŁGORZATY I i ERYKA VII POMORSKIEGO (do 1412).</i>
1398	<i>Gotlandia (do 1407) i Żmudź (do 1411) pod rządami Zakonu Krzyżackiego. OSMAN III sultanem Marynidów (do 1420). Najazd TIMURA na Indie, zwycięska bitwa pod Delhi i jego zdobycie, rozpad Sułtanatu Delhijskiego na państwa muzułmańskie i hinduistyczne. JANUS królem Cypru (do 1432). STEFAN OSTOJA królem Bośni (do 1404). CZIEN WĒN cesarzem Chin (do 1402). CHONGJONG królem Korei (do 1400).</i>
1399	<i>Detronizacja RYSZARDA II i prawdopodobne jego zgładzenie, HENRYK IV LANCASTER królem Anglii (do 1413). Apele Bizancjum o pomoc przeciw Turkom do dworów Francji, państw Italii i Anglii. Bitwa nad rzeką Worsklą – zwycięstwo Tatarów nad Litwą, zahamowanie ekspansji litewskiej na wschodzie. VODU IUGA hospodarem Mołdawii (do 1400).</i>
1400	<i>Uzurpacja HO QUI LY w Wietnamie (do 1406). Wyprawa TIMURA na Turcję (do 1402). Odnowienie uniwersytetu w Krakowie. Wojna angielsko-szkocka. Detronizacja WACŁAWA IV w Rzeszy, RUPRECHT WITTELSBACH Z PALATYNATU królem Niemiec (do 1410). TAEJONG królem Korei (do 1418). Działalność malarzy braci VAN LIMBURG w Berry. Założenie Malakki. ALEKSANDER DOBRY hospodarem Mołdawii (do 1432). Śmierć GEOFFREY'A CHAUCERA – poety angielskiego.</i>
XV WIEK 1401	<i>WITOLD wielkim księciem Litwy (do 1430), odnowienie unii polsko-litewskiej w Wilnie i Radomiu. KONRAD VON VIETINGHOFF mistrzem inflanckim (do 1413). Wyprawa krzyżacka na Litwę. Spór literacki we Francji o „Roman de la Rose” (do 1402). SZADI BEG chanem Złotej Ordy (do 1407).</i>
1402	<i>Bitwa pod Ankarą – zwycięstwo TIMURA nad Turcją, BAJAZYT I w niewoli (20.VII.), zatrzymanie ekspansji tureckiej, odtworzenie dawnych księstw w Azji Mniejszej. MARCIN I MŁODSZY królem Sycylii (do 1409). Wojna angielsko-szkocka. Wyprawa krzyżacka na Litwę. Założenie uniwersytetu w Würzburgu. Przebudowa Pekinu (do 1407). SULEJMAN I CZELEBI sultanem Turcji (do 1409), kryzys państwowy (wojna domowa między SULEJMANEM, MUSĄ i MEHMEDEM) – (do 1413). JUNG LO cesarzem Chin (do 1424). Rządy Bizancjum w Salonikach (do 1430).</i>

1403	<i>CHIMALPOPOCA</i> władcą Azteków (do 1428). Serbski hołd (STEFAN LAZAREVIĆ) dla Węgier. Wyprawa hiszpańska (RUY GONÇALVES DE CLAVIJO) na dwór TIMURA do Samarkandy (do 1406).
1404 - 1406	PONTYFIKAT INNOCENTEGO VII.
1404	<i>Pokój Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim w Raciążu</i> (pozostanie Żmudzi przy Krzyżakach). TVRKO II królem Bośni (do 1409). JANA Z NEVERS księciem Burgundii (do 1419). ALBRECHT V księciem Austrii z linii albertyńskiej (do 1439). WIRUPAKSZA I władcą Widżajanagaru (do 1405). WILHELM VI hrabią Holandii (do 1417). Śmierć CLAESA SLUTERA – rzeźbiarza niderlandzkiego.
1405	Śmierć TIMURA. Założenie uniwersytetu w Turynie. Najstarsza w Europie katedra matematyki i astronomii (Kraków). BUKKA II władcą Widżajanagaru (do 1406). Wykupienie Ziemi Dobrzyńskiej przez Polskę od Zakonu Krzyżackiego. Wyprawy morskie admirała CZENG HO (do 1433), kontrola Chin nad południowym szlakiem handlu międzykontynentalnego – zwierzchnictwo nad Malakką przeciw Syjamowi. KONSTANTYN I królem Gruzji (do 1411). Śmierć FILIPA DE MÉZIÈRES – poety i publicysty francuskiego.
1406 - 1415	PONTYFIKAT GRZEGORZA XII.
1406	<i>Wietnam pod panowaniem Chin</i> (do 1428). Pozyskanie Brabancji dla Burgundii (ANTONI BURGUNDZKI). DEWARAJA I władcą Widżajanagaru (do 1422). JANA II królem Kastylii (do 1454). Wojna litewsko-moskiewska (do 1408). JAKUB I królem Szkocji (do 1437). Linia styryjska (ERNEST ŻELAZNY (do 1424)) i linia tyrolska (FRYDERYK IV (do 1439)) w Austrii. Śmierć IBN CHALDUNA – historyka arabskiego.
1407	Zamordowanie LUDWIKA ORLEAŃSKIEGO w Paryżu z polecenia JANA Z NEVERS (23.XI.) i jego ucieczka do Flandrii, wojna domowa we Francji – Orlean przeciw Burgundii (do 1435). ULRYK VON JUNGINGEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1410). Kryzys państwowy Złotej Ordy.
1408	Mowa JEAN'A PETITA w Paryżu (uzyskanie przebaczenia królewskiego przez JANA Z NEVERS). Powstanie antytureckie w zach. Bułgarii (KONSTANTYN). Psków i księstwa wierchowskie pod panowaniem Litwy. Zwycięstwo JANA Z NEVERS nad mieszczanami Liège i uzyskanie przez niego przydomka JANA BEZ TRWOGI (NIEUSTRASZONEGO). Ogłoszenie przez Uniwersytet Paryski pozbawienia godności papieskiej BENEDYKTA XIII z Awinionu, wypowiedzenie posłuszeństwa antypapieżowi przez króla Francji, KAROLA VI.
1409 - 1411	WIELKA WOJNA MIĘDZY POLSKĄ, LITWĄ A ZAKONEM KRZYŻACKIM.
1409	STEFAN OSTOJA (po raz drugi) królem Bośni (do 1418). Powstanie antykrzyżackie na Żmudzi. Gotlandia pod rządami Danii (do 1645). MARCIN II STARSZY królem Sycylii (do 1410). MUSA sułtanem Turcji (do 1413). Założenie uniwersytetu w Lipsku. Sobór w Pizie (złożenie z urzędu BENEDYKTA XIII i GRZEGORZA XII, wybranie nowego papieża ALEKSANDRA V (do 1410), nieuznanie tej decyzji

	<i>przez obydwu papieży).</i>
1410	<i>Papież pizański JAN XXIII (do 1414). Wojna domowa we Francji, arystokraci (BERNARD D'ARMAGNAC) przeciw Burgundii (do 1453). <u>Bitwa pod Grunwaldem – zwycięstwo Polski i Litwy nad Zakonem Krzyżackim, śmierć ULRYKA VON JUNGINGENA (15.VII.)</u>. HENRYK VON PLAUEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1413). Orda Uzbecka w Azji Centralnej (do 1512). Bezkrólewie w Aragonii (do 1412). Pierwsza rozprawa poświęcona opisowi maszyn – „Bellifortis” (KONRAD KRYESER). BLANKA królową Sycylii (do 1412). ZYGMUNT LUKSEMBURSKI królem Niemiec (do 1437), antykról JODOK LUKSEMBURSKI w Niemczech (do 1411).</i>
1411	<i>I pokój toruński między Polską, Litwą a Zakonem Krzyżackim (Żmudź do śmierci WITOLDA przy Litwie). Założenie uniwersytetu w St. Andrews (Szkocja). Nadanie Brandenburgii Hohenzollernom przez ZYGMUNTA LUKSEMBURSKIEGO. TEODOR I cesarzem Etiopii (do 1414).</i>
1412	<i>Wystąpienie JANA HUSA w Pradze (reformacja Kościoła), klątwa papieska i interdykt na miasto. Opanowanie przez Szwajcarów terenów wokół dolnego biegu rzeki Aare. Sojusz ZYGMUNTA LUKSEMBURSKIEGO z Polską w Lubowli, zastaw 13 miast spiskich na rzecz Polski. Prośba Armaniaków do Anglii o pomoc przeciw Burgundii. Rygorystyczne zarządzenia wobec Żydów w Nawarze (KATARZYNA). SHOKO cesarzem Japonii (do 1428). Dynastia Trastamare w Aragonii (do 1516), FERDYNAND I królem Aragonii i Sycylii (do 1416). ERYK VII POMORSKI królem Danii, Szwecji (do 1439) i Norwegii (do 1442). ALEKSANDER I królem Gruzji (do 1442).</i>
1413	<i>Odnowienie unii polsko-litewskiej w Horodle. Założenie uniwersytetu w Aix. Pozorne zawieszenie broni między Burgundią a Armaniakami, Paryż w ręku Armaniaków – powstanie ludowe (SIMON CABOCHE). Powstanie antyfeudalne (BEDRETTIN MAHMUD SIMAWI) w Azji Mniejszej i Rumelii (do 1419). DYTRYK TORK mistrzem inflanckim (do 1415). HENRYK V LANCASTER królem Anglii (do 1422). MEHMED I ZAPAŚNIK sultanem Turcji (do 1421). DAULAT CHAN LODI sultanem Delhi (do 1414).</i>
1414	<i>Ekspansja islamu z Malakki. Sobór w Konstancji (odnowienie jedności Kościoła, reforma, głosowanie według nacji, regularne zwoływanie soborów powszechnych, zwalczanie błędnych nauk HUSA i WICLIFA, konkordaty z różnymi krajami) – (do 1418), proces JANA HUSA (do 1415). Przymierze angielsko-burgundzkie (do 1435). Powstanie arcybiskupstwa we Lwowie. Wojna Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim. Ruch lollardów w Anglii. MICHAŁ KÜCHMEISTER wielkim mistrzem krzyżackim (do 1422). CHIDR CHAN sultanem Delhi (do 1421). JOANNA II królową Neapolu (do 1435). IZAAK cesarzem Etiopii (do 1429).</i>
1415	<i>Zajęcie Ceuty przez Portugalię. Sobór w Konstancji: rezygnacja z funkcji papieża GRZEGORZA XII, usunięcie z urzędu antypapieża BENEDYKTA XIII i papieża pizańskiego JANA XXIII, elekcja nowego papieża (do 1417), spalenie na stosie JANA HUSA jako</i>

	<i>heretyka. Bitwa pod Azincourt – zwycięstwo Anglii nad Francją, śmierć ANTONIEGO BURGUNDZKIEGO, KAROL ORLEAŃSKI w niewoli (25.X.), opanowanie Normandii przez Anglię. ZYGFRYD LANDER VON SPANHEIM mistrzem inflanckim (do 1424). FRYDERYK I elektorem Brandenburgii (do 1440).</i>
1416	<i>Opanowanie przez Szwajcarów terenów wokół środkowego i górnego biegu Rodanu (m.in. przełęcz Św. Bernarda, Simplon). ALFONS V WSPANIAŁY królem Aragonii i Sycylii (do 1458). Księstwo Sabaudii w Italii (do 1720). Spalenie na stosie husyty HIERONIMA Z PRAGI w Konstancji. Nieudana misja pojednawcza ZYGMUNTA LUKSEMBURSKIEGO w Anglii i Francji, przymierze niemiecko-angielskie.</i>
1417 - 1431	<i>PONTYFIKAT MARCINA V.</i>
1417	<i>Rządy JAKOBEI BAWARSKIEJ w Holandii (do 1419). Wojna turecko-wenecka. Koniec Wielkiej Schizmy w Kościele katolickim. Negocjacje MARCINA V z JOANNĄ II i kondotierem BRACCIM w sprawie wolnego wstępu do Rzymu (do 1420). Najazd angielski na Normandię.</i>
1418	<i>Oblężenie Rouen przez Anglików (do 1419), rządy Burgundczyków i Anglików w Paryżu (zamordowanie hrabiego ARMAGNACA) – (do 1436), rozbięcie parlamentu francuskiego, powstanie cechów, rozłam w rządzie (JAN NIEUSTRASZONY w Paryżu, delfin KAROL w Bourges). STEFAN OSTOJIC królem Bośni (do 1420). SEJONG królem Korei (do 1450). MICHAŁ hospodarem Wołoszczyzny (do 1420). Śmierć JEAN'A DE MONSTREUIL'A – humanisty francuskiego.</i>
1419	<i>Zamordowanie JANA NIEUSTRASZONEGO na moście nad rzeką Yonne w Montereau przez zwolenników delfina. Wojna Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim. Założenie uniwersytetu w Rostock. Zdobycie Rouen przez Anglię. Wznowienie ekspansji tureckiej w Europie i Azji Mniejszej, zdobycie Albanii. Początki systematycznej penetracji zachodnich brzegów Afryki przez Portugalię (HENRYK ŻEGLARZ), odkrycie Madery. FILIP DOBRY księciem Burgundii (do 1467). JAN BAWARSKI hrabią Holandii (do 1425). ZYGMUNT LUKSEMBURSKI królem Czech (do 1437), powstanie husytów w kraju.</i>
1420 - 1434	<i>WOJNY HUSYCKIE W CZECHACH.</i>
1420	<i>Bitwa na Witkowej Górze – zwycięstwo husytów (JAN ŽIŽKA) nad ZYGMUNTEM LUKSEMBURSKIM (14.VII.), podział husytów na utrakwistów (umiarkowani) i taborytów (radykałowie), wyprawa husycka na Pożoń, nieudane rokowania husytów o objęcie tronu czeskiego przez JAGIEŁŁĘ lub WITOLDA (do 1424). RADU PRAZNAGLAVA hospodarem Wołoszczyzny (do 1422). Założenie klasztoru w Camaldoli (Italia). TVRTKO II (po raz drugi) królem Bośni (do 1443). Chanat Syberyjski (do 1598). ABD AL-MALIK II sultanem Marynidów (do 1465). Układ w Troyes (HENRYK V następcą tronu francuskiego i regentem (do 1422), uroczysty wjazd wraz z KAROLEM VI do Paryża, kontynuacja walki przeciw Anglii przez delfina KAROLA, Stany Generalne we Francji. Działalność</i>

	<i>malarza niderlandzkiego ROBERTA CAMPINA w zach. Europie (do 1444).</i>
1421	<i>MUBARAK II sułtanem Delhi (do 1434). MURAD II sułtanem Turcji (do 1451). Wyprawa husycka na Łużyce. Śmierć JEAN'A LE MEINGRE'A – pisarza francuskiego.</i>
1422	<i>Śmierć HENRYKA V i KAROLA VI, HENRYK VI LANCASTER królem Anglii i Francji (do 1461), regentem we Francji JAN Z BEDFORDU, delfin KAROL królem Francji jako KAROL VII (do 1461). Wojna Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim, pokój nad jeziorem Melno (Żmudź bez warunku dożywocia przy Litwie, uzyskanie Nieszawy przez Polskę). Przywilej w Czerwińsku dla szlachty polskiej. Założenie uniwersytetu w Dôle. Działalność malarza niderlandzkiego JANA VAN EYCKA w Hadze. Misja polska (ZYGMUNT KORYBUTOWICZ) do Czech (do 1423). PAWEŁ VON RUSDORF wielkim mistrzem krzyżackim (do 1441). AHMAD I królem Bahmanidów (do 1436). DAN II hospodarem Wołoszczyzny (do 1426). Krótkie rządy RAMACZANDRY w Imperium Widżajanagaru, WIRAWIDŻAJA I nowym władcą (do 1426). Śmierć EUSTACHEGO DESCHAMPS – poety francuskiego.</i>
1423	<i>Spotkanie JAGIEŁŁY z ZYGMUNTEM LUKSEMBURSKIM w Kieżmarku (odnowienie sojuszu, odwołanie KORYBUTOWICZA z Czech). Antypapież: KLEMENS VIII, BENEDYKT XIV (do 1430) w Awinionie. Elektorat Saksonii w Rzeszy (do 1806). Statut warcki (modyfikacja prawa ziemskiego w Polsce). Aneksja księstw turkmeńskich w Azji Mniejszej przez Turcję (do 1427). Nieznane rękopisy PLATONA w Italii (uczeni bizantyjscy). Nieudane sobory w Pawii (zaraza) i Sienie (kilku biskupów).</i>
1424	<i>Danina Bizancjum dla Turcji. Edykt wieluński JAGIEŁŁY przeciw husytom, powołanie KORYBUTOWICZA na tron czeski przez husytów (do 1431). ALBRECHT VI SZCZODRY księciem Austrii z linii styryjskiej (do 1453). HUNG SI cesarzem Chin (do 1425). CY SSE VON RUTENBERG mistrzem inflanckim (do 1433).</i>
1425 - 1448	<i>PANOWANIE JANA VIII PALEOLOGA W BIZANCJUM.</i>
1425	<i>Działalność JANA VAN EYCKA we Flandrii. WASYL II ŚLEPY wielkim księciem moskiewskim (do 1462), wojna domowa na Rusi (do 1445). Założenie uniwersytetu w Louvain. ŚUAN TÊ cesarzem Chin (do 1435). Rządy JAKOBEI BAWARSKIEJ (po raz drugi) w Holandii (do 1433).</i>
1426	<i>RADU PRAZNAGLAVA (po raz drugi) hospodarem Wołoszczyzny (do 1427). DEWARAJA II władcą Widżajanagaru (do 1446). Bitwa pod Brouershaven – zwycięstwo Burgundii (FILIP DOBRY) nad stronnikami JAKOBEI. Śmierć HUBERTA VAN EYCKA – malarza niderlandzkiego.</i>
1427	<i>Walki wewnętrzne na Wołoszczyźnie (do 1431). Wyprawy husyckie na Austrię i Śląsk. JERZY BRANKOVIĆ despotesem Serbii (do 1456). Śmierć GENTILE DI FABRIANO – malarza włoskiego.</i>
1428	<i>Traktat w Delft (FILIP DOBRY spadkobiercą Holandii i Zelandii). Oblężenie Orleanu przez Anglików (do 1429). Działalność JANA VAN EYCKA w Portugalii. Ruch husycki na Śląsku (do 1433).</i>

	<i>Dynastia Le w Wietnamie (do XVI w.). Wyprawa wenecka (NICCOLO DEI CONTI) do krajów arabskich, Indii, Cejlonu i wysp Archipelagu Sundajskiego (do 1453). ITZKOATL władcą Azteków (do 1440). GO-HANAZONO cesarzem Japonii (do 1464). Śmierć MASACCIA (TOMMASSA DI SER GIOVANNI) – malarza włoskiego.</i>
1429	<i>Wystąpienie JOANNY D'ARC, odrodzenie siły oręża francuskiego w wojnie z Anglią, oswobodzenie Orleanu, powtórna koronacja KAROLA VII w Reims. Nieudane starania WITOLDA o koronę królewską. ANDRZEJ cesarzem Etiopii (do 1430). Śmierć JEAN'A GERSONA – kanclerza Uniwersytetu Paryskiego, CHRISTINE DE PISAN – poetki francuskiej, ALAINA CHARTIERA – poetki francuskiej.</i>
1430	<i>Ustanowienie Orderu Złotego Runa przez FILIPA DOBREGO i odziedziczenie przez niego Brabancji i Limburg. Wyprawa husycka na Norymbergę. Ujęcie JOANNY D'ARC przez Burgundczyków pod Compiègne i wydanie jej Anglikom. Zajęcie Salonik przez Turcję. Założenie uniwersytetu w Barcelonie. Przywilej w Jedlni dla szlachty polskiej. Zniszczenie Państwa Tepaneków przez Azteków. Wprowadzenie cenzusu majątkowego przy wyborach do izby niższej w Anglii. BOLESŁAW ŚWIDRYGIELŁO wielkim księciem Litwy (do 1432). TEKLE MARJAM cesarzem Etiopii (do 1433).</i>
1431 - 1447	<i>PONTYFIKAT EUGENIUSZA IV.</i>
1431	<i>Spalenie na stosie JOANNY D'ARC w Rouen przez Anglików. Wyprawa polska przeciw ŚWIDRYGIELLE, najazd krzyżacki na Wielkopolskę. Inwazja Tajów na Kambodżę (do 1432). Założenie uniwersytetu w Poitiers. Odkrycie Azorów przez Portugalie. ALEKSANDER ALDEA hospodarem Wołoszczyzny (do 1434). Bitwa pod Domazlicami – zwycięstwo husytów (PROKOP WIELKI) nad krucjatą (GIULANO CESARINI) – (14.VIII.). Sobór w Bazylei (dekrety reformatorskie w sprawie teorii koncyliarnej) – (do 1449), zabiegi EUGENIUSZA IV o rozwiązanie soboru (do 1433). RENÉ DOBRY księciem Lotaryngii (do 1453).</i>
1432	<i>ZYGMUNT KIEJSTUTOWICZ wielkim księciem Litwy (do 1440), wojna domowa w kraju (do 1435), odnowienie unii polsko-litewskiej w Grodnie. Wyprawa husycka na Brandenburgię. Zdobycie Angkoru przez Tajów. Początek kolonizacji Azorów przez Portugalczyków. JAN II królem Cypru (do 1458). ELIASZ hospodarem Mołdawii (do 1433).</i>
1433	<i>Uznanie soboru w Bazylei przez EUGENIUSZA IV, ugoda soboru z utrakwistami (kompaktaty praskie). Wyprawa polsko-husycka przeciw Zakonowi Krzyżackiemu. Rządy księcia Galicza, JERZEGO w Moskwie (do 1434). Holandia w składzie Burgundii (do 1477). Koronacja ZYGMUNTA LUKSEMBURSKIEGO na cesarza rzymskiego przez EUGENIUSZA IV w Rzymie. EDWARD królem Portugalii (do 1438). Stopniowe izolowanie się Chin od świata (zakaz wszelkiej działalności kupcom z południa kraju). Krótkie rządy SYRUE JEZUSA w Etiopii, AMDE JEZUS nowym cesarzem (do 1434). FRANKE VON KERSKORFF mistrzem inflanckim (do 1435). STEFAN hospodarem Mołdawii (do 1435).</i>

1434	<p><i>Rewolucja antypapieska COLONNÓW w Rzymie, ucieczka EUGENIUSZA IV do Florencji i pobyt w tym mieście (do 1447). Bitwa pod Lipanami – zwycięstwo krucjaty i utrakwistów nad taborytami (30.V.), upadek ruchu husyckiego w Czechach. Dynastia Medyceuszy we Florencji (do 1737). Wojna domowa w Szwecji przeciw Duńczykom (do 1436). RENÉ DOBRY księciem Anjou i hrabią Prowansji (do 1480). Odzyskanie Moskwy przez WASYLA II. WŁADYSŁAW III WARNEŃCZYK królem Polski (do 1444). Phnom Penh stolicą Khmerów. Konstrukcja pierwszej prasy drukarskiej z ruchomymi czcionkami (JOHANN GUTENBERG). ZERA JAKUB cesarzem Etiopii (do 1468). Okrążenie przyl. Bojador przez Portugalczyków (GIL EANES). WŁAD DIABEŁ hospodarem Wołoszczyzny. MOHAMMAD IV sułtanem Delhi (do 1445).</i></p>
1435	<p><i>Nieudane rokowania pokojowe angielsko-francuskie w Arras, pojednanie francusko-burgundzkie (uznanie przez KAROLA VII niezależności Burgundii). ENGELBREKT ENGELBREKTSSON naczelnikiem Szwecji (do 1436). CZÊNG TUNG cesarzem Chin (do 1449). Wojna domowa w Neapolu (do 1442). Bitwa pod Wilkomierzem – zwycięstwo Polski i Litwy nad ŚWIDRYGIEŁŁĄ, Zakonem Krzyżackim i Inflanckim, śmierć mistrza FRANKE VON KERSKORFFA i KORYBUTOWICZA. STEFAN VUKCZIĆ księciem Hercegowiny (do 1466). ALEKSANDER ALDEA (po raz drugi) hospodarem Wołoszczyzny (do 1436). Wyspy Kanaryjskie pod zwierzchnictwem Kastylii. Współrządy ELIASZA (po raz drugi) i STEFANA w Mołdawii (do 1442). HENRYK VON BOCKENWORDE mistrzem inflanckim (do 1437).</i></p>
1436	<p><i>Kompaktaty iglawskie między soborem bazylejskim a husytami. Powstanie w Brugii (do 1438). Wkroczenie KAROLA VII do Paryża. Uznanie ZYGMUNTA LUKSEMBURSKIEGO za króla w Czechach. Powstanie czeskiego Kościoła narodowego. Odkrycie Rio de Oro przez Portugalczyków (ALFONSO GONÇALVES BALDAIA). Zamordowanie naczelnika Szwecji, ENGELBREKTSSONA. WŁAD DIABEŁ (po raz drugi) hospodarem Wołoszczyzny (do 1442). AHMAD II królem Bahmanidów (do 1458).</i></p>
1437	<p><i>Założenie uniwersytetu w Caen. Opozycja szlachecka w Polsce (do 1439). Zamordowanie JAKUBA I (hr. ATHOL) w Szkocji. JAKUB II królem Szkocji (do 1460). Ratyfikacja kompaktatów iglawskich przez sobór bazylejski, podporządkowanie papieża soborowi. Śmierć ZYGMUNTA LUKSEMBURSKIEGO, dynastia Habsburgów w Czechach (do 1471) i na Węgrzech (do 1439), ALBRECHT królem Czech i Węgier (do 1439).</i></p>
1438	<p><i>Przeniesienie obrad soboru z Bazylei do Ferrary (do 1439) przez EUGENIUSZA IV, nieuznanie tego faktu przez część biskupów (zawieszenie papieża). Regencja KAROLA KNUTSSONA BONDE w Szwecji (do 1441). Sankcja pragmatyczna z Bourges (uregulowanie stosunków francusko-papieskich). Chanat Kazański w Syberii (do 1552). Wyprawy tureckie na Siedmiogród. Hegemonia Inków w Peru, IX INKA PACHACUTI YUPANQUI (do 1471). Budowa nowego muru w Chinach (do 1480). ALFONS V AFRYKAŃSKI królem Portugalii (do 1481). Dynastia Habsburgów w Niemczech</i></p>

	<i>(do 1740), ALBRECHT II królem (do 1439). Neapol w rękach RENÉ DOBREGO (do 1442).</i>
1439	<i>Przeniesienie obrad soboru z Ferrary do Florencji (do 1443), unia Kościoła rzymskiego z greckim, ormiańskim, koptyjskim i syryjskim (6.VII.). Poglówne we Francji (do 1789), szlachta i kler zwolnione z podatku. Zdobycie płn. Serbii przez Turcję. ZYGMUNT księciem Austrii z linii tyrolskiej (do 1453). Rozbicie sił opozycji szlacheckiej w Polsce w bitwie pod Grotnikami (ZBIGNIEW OLEŚNICKI). HEIDENREICH VINKE VON OWERBERG mistrzem inflanckim (do 1450). Złożenie EUGENIUSZA IV z urzędu przez sobór w Bazylei (5.XI.) – antypapież FELIKS V (do 1449).</i>
1440	<i>„La Praguerie” – spisek francuskich wielmożów (z udziałem delfina LUDWIKA) przeciw KAROLOWI VII, zwolnienie KAROLA ORLEAŃSKIEGO z niewoli angielskiej. Powstanie Związku Pruskiego w Zakonie Krzyżackim. MONTEZUMA I WIELKI (ILHUICAMIN) władcą Azteków (do 1468), rozkwit cywilizacji, uprawa bawełny, ceramika, pismo piktograficzne, wyrób biżuterii, mistrzowska obróbka miedzi i złota, tkactwo. Dynastia Jagiellonów na Węgrzech (do 1444), WŁADYSŁAW królem (do 1444). Sultanat Malakka na znacznej części Płw. Malajskiego (do 1511). Wykłady o PLATONIE we Florencji (GEORGIOS PLETHON). Zamordowanie KIEJSTUTOWICZA. KAZIMIERZ JAGIELLOŃCZYK wielkim księciem Litwy (do 1492). WŁADYSŁAW IV POGROBOWIEC królem Czech i księciem Austrii z linii albertyńskiej (do 1453). FRYDERYK III królem Niemiec (do 1493). KRZYSZTOF III królem Danii (do 1448). FRYDERYK II elektorem Brandenburgii (do 1470).</i>
1441	<i>Założenie uniwersytetu w Bordeaux. KRZYSZTOF BAWARSKI królem Szwecji (do 1448). Udoskonalenie prasy drukarskiej (JOHANN GUTENBERG). Import afrykańskich niewolników do Portugalii. KONRAD VON ERLICHSHAUSEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1449). Przyłączenie Luksemburga do Burgundii. Śmierć JANA VAN EYCKA – malarza niderlandzkiego.</i>
1442	<i>Wyparcie Anglików z płn. i zach. Francji. Panowanie aragońskie w Neapolu (do 1479), ALFONS I WSPANIAŁY królem (do 1458). BASARAB II hospodarem Wołoszczyzny (do 1443). STEFAN hospodarem Mołdawii (do 1443). KRZYSZTOF BAWARSKI królem Norwegii (do 1448). Węgierska kampania antyturecka (JAN HUNYADI) – (Żelazna Brama, Jalomica, Belgrad). WACHTANG IV królem Gruzji (do 1446).</i>
1443	<i>Powstanie antytureckie w Albanii, uzyskanie niepodległości, JERZY KASTRIOTA SKANDERBEG władcą (do 1468). Węgierska kampania antyturecka (JAN HUNYADI, WŁADYSŁAW) – (do 1444). Chanat Krymski (do 1783), dynastia Girejów (do 1783), HADŻI GIREJ pierwszym chanem (do 1466). Pierwsza faktoria Europejczyków w Afryce (wyspa Arguim u ujścia rzeki Senegal w posiadaniu Portugalii). Księstwo Urbino w Italii (do 1631). Potwierdzenie prymatu papieża nad soborem, dokończenie obrad soboru florenckiego w Rzymie. WŁAD DIABEL królem Bośni (do 1461). Współrządy STEFANA i PIOTRA II w Mołdawii</i>

	(do 1445).
1444	<i>Bandy wojskowe Armaniaków na terenie Bazylei (bitwa pod Sankt Jakob). Fawory metresy AGNES SOREL we Francji (do 1450). Opłynięcie Zielonego Przylądka przez Portugalczyków (DENIS DIAZ). Bezkrólowie w Polsce (do 1447). Dynastia Habsburgów na Węgrzech (do 1457), WŁADYSŁAW V POGROBOWIEC królem (do 1457), regencja HUNYADIEGO (do 1452). Zerwanie traktatu pokojowego przez WŁADYSŁAWA, wyprawa antyturecka, bitwa pod Warną – zwycięstwo Turcji nad krucjatą, śmierć WŁADYSŁAWA i legata papieskiego GIULANA CESARINIEGO (10.XI).</i>
1445	<i>Ślub króla Anglii HENRYKA VI z MAŁGORZATĄ, córką RENÉ DOBRYM, tytularnego króla Jerozolimy i Sycylii. Raid okrętów burgundzkich w górę Dunaju. Założenie uniwersytetu w Katanii. STEFAN hospodarem Mołdawii (do 1447). Utworzenie armii stałej we Francji. ALAM SZAH sultanem Delhi (do 1451). Opuszczenie Angkoru przez Khmerów.</i>
1446	<i>Regulacja stosunków między papieżem a cesarzem i krajami niemieckimi (zawarcie konkordatów frankfurckich i wiedeńskich) – (do 1448). WIRAWIDŻAJA II władcą Widżajanagaru (do 1447). Osiągnięcie wybrzeży dzisiejszej Gwinei Bissau przez żeglarzy portugalskich (ALVARO FERNANDEZ). JERZY VIII królem Gruzji (do 1466). Śmierć FILIPPO BRUNELLESCHIEGO – architekta włoskiego.</i>
1447 - 1455	PONTYFIKAT MIKOŁAJA V.
1447	<i>Rokowania FILIPA DOBREGO z FRYDERYKIEM III (zdobycie tytułu królewskiego przez Burgundczyka). Portugalczycy w Zatoce Gwinejskiej, odkrycie ujścia rzek Gambii i Konga. KAZIMIERZ IV JAGIELLOŃCZYK królem Polski (do 1492). WŁADYSŁAW hospodarem Wołoszczyzny (do 1456). MALLIKARDŻUNA władcą Widżajanagaru (do 1465).</i>
1448	<i>Dynastia Oldenburgów w Danii (do 1863), CHRYSYTYAN I królem (do 1481). Ratyfikacja konkordatu frankfurckiego i wiedeńskiego przez MIKOŁAJA V. Stopniowa utrata ostatnich punktów oparcia we Francji przez Anglików (do 1453). <u>Zastąpienie czcionek drewnianych – metalowymi przez GUTENBERGA, wynalezienie druku (Moguncja).</u> KAROL VIII KNUTSSON BONDE królem Szwecji (do 1457). II bitwa na Kosowym Polu – zwycięstwo Turcji nad Węgrami (17-19.X). PIOTR II (po raz drugi) hospodarem Mołdawii (do 1449).</i>
1449 - 1453	PANOWANIE KONSTANTYNA XI PALEOLOGA W BIZANCJUM.
1449	<i>Rozwiązanie soboru bazylejskiego, obradującego przy końcu w Lozannie. Uznanie zwierzchnictwa MIKOŁAJA V przez antypapieża FELIKSA V. Panowanie szwedzkie w Norwegii (do 1450), KAROL KNUTSSON BONDE królem (do 1450). Szykany antyżydowskie w Toledo (prawo „czystości krwi”). CZING TAI cesarzem Chin (do 1457). Krótkie rządy ALEKSANDRA w Mołdawii, BOGDAN II nowym hospodarem (do 1451).</i>
1450	<i>Kardynał MIKOŁAJ Z KUZY w Niemczech i Niderlandach (ogłoszenie odpustu jubileuszowego i nawoływanie do wyprawy</i>

	<p>krzyżowej przeciw Turcji, reforma duchowieństwa świeckiego i zakonnego) – (do 1452). Działalność francuskiego kronikarza i poety OLIVIERA DE LA MARCHE w Burgundii (do 1480). Założenie uniwersytetów w Glasgow i Besançon. Powstanie chłopskie (JACK CADE) w Anglii, zdobycie Londynu – kontrakcja armii, porażka pod Heathfield. Panowanie duńskie w Norwegii (do 1814), dynastia Oldenburgów (do 1814), CHRYSYTYAN I królem (do 1481). LUDWIK VON ERLICHSHAUSEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1467). MUNJONG królem Korei (do 1452). Dynastia Sforza w Mediolanie (do 1535), FRANCISZEK I SFORZA księciem (do 1466). JAN VON MENGEDE mistrzem inflanckim (do 1469).</p>
1451	<p>Wojna szwedzko-duńska (do 1457). Wojna Flandrii z Hanzą (do 1474). MEHMED II ZDOBYWCA (FATIH) sułtanem Turcji (do 1481), pierwsze powstanie janczarów. BAHUL LODI sułtanem Delhi (do 1489). PIOTR III ARON hospodarem Mołdawii (do 1452). Powstanie ludowe na Majorce. Śmierć ANTONIO PISANELLO – malarza włoskiego.</p>
1452	<p>Koronacja FRYDERYKA III na cesarza rzymskiego przez MIKOŁAJA V w Rzymie. TANJONG królem Korei (do 1455). Bulla papieska (uzyskanie przez Portugalię monopolu na podboje zamorskie). ALEKSANDER (po raz drugi) hospodarem Mołdawii (do 1455).</p>
1453	<p>Zatwierdzenie przez cesarza FRYDERYKA III tytułu arcyksiążęcego dla Habsburgów (WŁADYSŁAW POGROBOWIEC (do 1457), ALBRECHT VI SZCZODRY (do 1463), ZYGMUNT (do 1490)). <u>Zdobycie Konstantynopola przez Turków (MEHMED II) – upadek Bizancjum, śmierć KONSTANTYNA XI na murach stolicy (29.V.), przemianowanie Konstantynopola na Stambuł (Istanbul) – nowa stolica Turcji (do 1923).</u> Bitwa pod Châtillon – zwycięstwo Francji nad Anglią, koniec wojny stuletniej bez formalnego zakończenia, odzyskanie przez Francję Bretanii, Gaskonii, Akwitanii, Maine, Normandii, Ile de France, Szampanii. Calais w ręku Anglików (do 1558). Bitwa pod Gavere – zwycięstwo FILIPA DOBREGO nad powstańcami gandawskimi. Wezwanie MIKOŁAJA V do nowej wyprawy krzyżowej (30.IX.). Systematyczne wykłady języka greckiego i literatury starożytnej w Italii (JOANNES LASKARIS, JAN ARGYROPOULOS). Abdykacja RENÉ DOBREGO w Lotaryngii na rzecz syna. Śmierć ENGUERRANDA DE MONSTRELETA – francuskiego kronikarza.</p>
1454 - 1466	<p>WOJNA TRZYNASTOLETνια MIĘDZY POLSKĄ A ZAKONEM KRZYŻACKIM.</p>
1454	<p>Powstanie antykrzyżackie w Prusach (II.), akt inkorporacji Prus do Polski (6.III.). Ślub rycerstwa francuskiego w Lille (le voeu du faisan, wyprawa krzyżowa przeciw Turcji). Pokój wenecko-mediolańsko-florencki w Lodi (9.IV.). Bitwa pod Chojnicami – zwycięstwo Zakonu Krzyżackiego nad Polską (18.IX.), statuty cerekwicko-nieszawskie (wzrost znaczenia szlachty w Polsce). HENRYK IV SŁABY królem Kastylji (do 1474). Zhółdowanie Księstwa Oświęcimskiego przez Polskę. Założenie uniwersytetu w</p>

	<i>Valence.</i>
1455 - 1458	<i>PONTYFIKAT KALIKSTA III.</i>
1455 - 1485	<i>WOJNA DWÓCH RÓŻ W ANGLII (BIAŁA RÓŻA – YORK, CZERWONA RÓŻA –LANCASTER).</i>
1455	<i>Zawiazanie Ligi w obronie pokoju, bezpieczeństwa Italii i świętej wiary chrześcijańskiej przez książąt włoskich (2.III.) – (do 1480), pokój w Italii (do 1494). Proces rehabilitacyjny JOANNY D'ARC w Bourges (do 1456). Drukowanie 42-wierszowej Biblii przez JOHANNA GUTENBERGA. Bulla papieska „Romanus Pontifex” (monopol Portugalii na podboje zamorskie). Kryzys polityczny w Anglii. SEJO królem Korei (do 1468). PIOTR III ARON (po raz drugi) hospodarem Mołdawii (do 1457). Śmierć FRA ANGELICO – malarza włoskiego, LORENZA Ghibertiego – rzeźbiarza włoskiego.</i>
1456	<i>Oblężenie Deventer i zdobycie Fryzji przez Burgundię. Ucieczka delfina LUDWIKA do Brukseli na dwór FILIPA DOBREGO. Bitwa pod Belgradem – zwycięstwo Węgier (HUNYADI) nad Turcją (6.VIII.), ustanowienie Święta Przemienienia Pańskiego przez KALIKSTA III. Odkrycie Wysp Zielonego Przylądka przez Portugalczyków (ALVISE CA'DA MOSTO). Założenie uniwersytetu w Gryfii (Pomorze). Opanowanie Księstwa Aten i Achai przez Turcję. WŁAD PALOWNIK hospodarem Wołoszczyzny (do 1462). Blokada dowozu żywności i towarów do portów krzyżackich przez miasta pruskie (do 1466). Kolejna bulla papieska (potwierdzenie monopolu Portugalii na podboje zamorskie). ŁAZARZ II HREBELJANOVIĆ despotesem Serbii (do 1458).</i>
1457	<i>Założenie uniwersytetu we Fryburgu. Stworzenie ugrupowania Braci Czeskich przez taborytów. Opanowanie Malborka przez Polskę. Pierwsza drukowana książka – „Psalterz moguncki”. Panowanie duńskie w Szwecji (do 1464), CHRYSYTYAN I królem (do 1464). TIEN SZUN cesarzem Chin (do 1464). STEFAN WIELKI hospodarem Mołdawii (do 1477). Śmierć LORENZO VALLI – filologa włoskiego.</i>
1458 - 1464	<i>PONTYFIKAT PIUSA II.</i>
1458	<i>JERZY Z PODIEBRADU królem Czech (do 1471). JAN II królem Aragonii i Sycylii (do 1479). MACIEJ KORWIN królem Węgier (do 1490). CHARLOTTE królową Cypru (do 1464). Powstanie Księstwa Monako, dynastia Grimaldi (do dzisiaj), LAMBERT księciem (do 1494). FERDYNAND I królem Neapolu (do 1494). STEFAN ŚLEPY despotesem Serbii (do 1459). HUMAJUN królem Bahmanidów (do 1461).</i>
1459	<i>Kongres w Mantui (omówienie koniecznych przedsięwzięć po upadku Konstantynopola). Założenie arcybiskupstwa w Sienie. Podbój Despotatu Serbii przez Turcję, upadek władzy despotesa STEFANA TOMASZEVICIA. Powódzie i głód w Japonii (70 000 ofiar). Bulla papieska „Execrabilis” (sformułowanie zasady prymatu papieża nad soborem). Wojna domowa w Neapolu (do 1464). Śmierć GIAN ROGGIA – pisarza włoskiego.</i>
1460	<i>Chanat Astrachański w dorzeczu dolnej Wołgi (do 1556). Założenie</i>

	<i>uniwersytetów w Bazylei i Nantes. Podbój Despotatu Morei przez Turcję, upadek władzy despotesa TOMASZA PALEOLOGA. Powstanie giełdy towarowej w Antwerpii. JAKUB III królem Szkocji (do 1488).</i>
1461	<i>Śmierć KAROLA VII. LUDWIK XI królem Francji (do 1483). Vauderie d'Arras (wielkie prześladowania czarownic w Arras). Podbój Cesarstwa Trapezuntu, Synopy i Amastris przez Turcję. Otwarcie drukarni w Paryżu. Nieudana wyprawa polska na Chojnice. Usunięcie HENRYKA VI LANCASTERA z tronu Anglii, EDWARD IV YORK królem (do 1470). Wyspy Zielonego Przylądka kolonią Portugalii (do 1975). STEFAN TOMASZEVIĆ królem Bośni (do 1463). AHMAD III królem Bahmanidów (do 1463).</i>
1462	<i>Dokończenie rekonkwisty na Płw. Iberyjskim (do 1492), zajęcie Gibraltaru przez Kastylię. Wcielenie Ziemi Rawskiej, Gostynińskiej i Belskiej do Polski. Bitwa pod Świecinem – zwycięstwo Polski (PIOTR DUNIN) nad Zakonem Krzyżackim. Powstanie chłopskie w Katalonii (do 1472) i na Majorce. Opanowanie Lesbos i Thasos przez Turcję. RADU PIĘKNY hospodarem Wołoszczyzny (do 1473). „Żydowska uliczka” we Frankfurcie nad Menem. Wojna domowa w Kastylii (do 1467). IWAN III SROGI wielkim księciem moskiewskim (do 1471). Śmierć NICOLASA ROLINA – kanclerza burgundzkiego.</i>
1463	<i>Wykupienie miast nad Sommą przez LUDWIKA XI. Podbój Bośni przez Turcję. Zajęcie Księstwa Jarosławskiego przez Moskwę. MOHAMMAD III królem Bahmanidów (do 1482). Wojna turecko-wenecka (do 1479). Ucieczka żony zdetronizowanego króla Anglii, HENRYKA VI – MAŁGORZATY ANJOU ze Szkocji do Niderlandów, a stamtąd do Francji. Bitwa morska na Zalewie Wiślanym – zwycięstwo Polski nad Zakonem Krzyżackim (15.IX.). FRYDERYK V arcyksięciem Austrii z linii styryjskiej (do 1493).</i>
1464 - 1471	<i>PONTYFIKAT PAWŁA II.</i>
1464	<i>Założenie uniwersytetu w Bourges. GO-TSUCHIMIKADO cesarzem Japonii (do 1500). Powstanie pierwszej drukarni na terenie Italii (Subiaco). Szczytowy punkt rozwoju Songhaj (do 1529). Stany Generalne w Burgundii (jedność państwa, zawieszenie mandatów delegatów Stanów Prowincjonalnych). KAROL VIII (po raz drugi) królem Szwecji (do 1465). JAKUB II BĘKART królem Cypru (do 1473). CZÉNG HUA cesarzem Chin (do 1487). Śmierć ROGERA VAN DER WEYDENA – malarza niderlandzkiego.</i>
1465	<i>WIRUPAKSZA II władcą Widżajanagaru (do 1485). Utworzenie przez Burgundię i książąt francuskich – Ligi Dobra Publicznego (Ligue du bien public) i jej walka przeciw LUDWIKOWI XI (bitwa pod Montlhéry – zwycięstwo króla), układy w Conflans i St.Maur. Panowanie duńskie w Szwecji (do 1467), CHRYSYTIAN I (po raz drugi) królem (do 1467). Bezkrólewie w Maroku (do 1471).</i>
1466	<i>II pokój toruński między Polską a Zakonem Krzyżackim (uzyskanie Pomorza Gdańskiego, Ziemi Chełmińskiej, Michałowskiej, Powiśla z Żuławami, Malborkiem, Elblągiem oraz Warmii przez Polskę, Prusy Zakonne (Książęce), Lębork i Bytów lennem Polski). Podróż Rosjanina, AFANASIJA NIKITINA do Indii (do 1472). VLATKO księciem Hercegowiny (do 1481). Klątwa papieska na JERZEGO</i>

	<i>Z PODIEBRADU. Podbój wsch. Anatolii przez Turcję. BAGRAT VI królem Gruzji (do 1478). Śmierć DONATELLEGO (DONATO DI BETTO BARDI) – rzeźbiarza włoskiego.</i>
1467	<i>Bitwa pod Krują – zwycięstwo Turcji nad Albanią. Przeniesienie drukarni z Subiaco do Rzymu (PAWEŁ II). Założenie uniwersytetu w Bratysławie. Wojny domowe w Japonii o kontrolę nad szogunatem (do 1568). KAROL VIII (po raz trzeci) królem Szwecji (do 1470). Bitwa pod Baia – zwycięstwo Mołdawian (STEFAN WIELKI) nad Węgrami (KORWIN). Śmierć FILIPA DOBREGO, KAROL ŚMIAŁY (ZUCHWAŁY) księciem Burgundii (do 1477), rozruchy w Gandawie. Śmierć FILIPPO LIPPIEGO – malarza włoskiego.</i>
1468	<i>Powstanie antyburgundzkie w Liège. Układ francusko-burgundzki w Peronne. Wojna o koronę czeską między WŁADYSŁAWEM JAGIELLOŃCZYKIEM a MACIEJEM KORWINEM (do 1478). Zajęcie Moraw, Łużyc i Śląska przez Węgry. Zajęcie Orkadów i Szetlandów przez Szkocję. Śmierć SKANDERBEGA. AXAYACATL władcą Azteków (do 1481). YEJONG królem Korei (do 1469). BEYDE MARJAM cesarzem Etiopii (do 1478). HUSAJN BAJKARA władcą Transoksanii (do 1506). MENGLI GIREJ chanem krymskim (do 1475).</i>
1469	<i>Oddanie Alzacji w zastaw Burgundii (ZYGMUNT, hrabia Tyrolu). WAWRZYNIEC WSPANIAŁY władcą Florencji (do 1492). Ślub FERDYNANDA ARAGOŃSKIEGO z IZABELĄ KASTYLIJSKĄ. MACIEJ KORWIN antykrólem Czech (do 1478). SONGJONG królem Korei (do 1494). HENRYK REUSS VON PLAUEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1477).</i>
1470	<i>Ucieczka EDWARDA IV przed hrabią RICHARDEM WARWICK do Niderlandów, HENRYK VI LANCASTER (po raz drugi) królem Anglii (do 1471). Drukarnie we Florencji, w Neapolu, Hiszpanii, Niderlandach i w Krakowie. Panowanie duńskie w Szwecji (do 1471), CHRYSYTYAN I (po raz trzeci) królem (do 1471), regencja STENA STURE STARSZEGO w Szwecji (do 1497). Portugalczycy u przyl. Das Tres Fontes w Ghanie (SOEIRO COSTA). HENRYK REFFLE VON RICHTENBERG wielkim mistrzem krzyżackim (do 1477). JAN WOLTHUSS VON HERSE mistrzem inflanckim (do 1471). ALBRECHT III ACHILLES elektorem Brandenburgii (do 1486). Traktat obronny między Nowogrodem Wielkim a Polską. Śmierć LEONA BATTISTY ALBERTIEGO – architekta włoskiego.</i>
1471 - 1484	<i>PONTYFIKAT SYKSTUSA IV.</i>
1471	<i>Księstwo Ferrary i Modeny w Italii (do 1598). Opanowanie Eubei przez Turcję. Zajęcie Tangeru przez Portugalie. Powrót króla EDWARDA IV do Anglii dzięki pomocy KAROLA ŚMIAŁEGO, śmierć WARWICKA, bitwa pod Tewkesbury – zwycięstwo Yorków nad Lancastrami, śmierć HENRYKA VI i jego syna, MAŁGORZATA ANJOU w niewoli, EDWARD IV YORK (po raz drugi) królem Anglii (do 1483). Wyprawa moskiewska na Nowogród Wielki (podporządkowanie miasta Moskwie). Dotarcie Portugalczyków do ujścia Nigru, minięcie równika, zbudowanie pierwszego portu Saint-Georges-de-la-Mine (JOÃO DE SANTAREM, PEDRO ESCOBAR). Podbój Chimu przez Imperium Inków. BERND VON DER BORCH</i>

	<p>mistrzem inflanckim (do 1483). Dynastia Jagiellonów w Czechach (do 1526), WŁADYSŁAW II JAGIELLOŃCZYK królem (do 1516). Dynastia Wattasydów w Maroku (do 1549), MOHAMMAD ASZ-SZAJCH sultanem (do 1504). Współrządy IWANA III i IWANA MŁODEGO w Moskwie (do 1490). X INKA TUPAC YUPANQUI władcą Inków (do 1493). Bitwa na wzgórzach Brunkeberg k/Sztokholmu – zwycięstwo wojsk opozycji szwedzkiej (STURE STARSZY) nad Danią (CHRYSYTYAN I). Przymierze Krymu z Moskwą przeciw Złotej Ordzie. Śmierć TOMASZA À KEMPIS – mistyka niemieckiego, PANORMITY (ANTONIO BECCADELLIEGO) – filologa włoskiego.</p>
1472	<p>Ślub IWANA III z ZOE PALEOLOG. Odkrycie ujścia rzeki Gabon i Fernando Po przez Portugalczyków. Utworzenie arcybiskupstwa w St. Andrews (Szkocja). Założenie uniwersytetu we Freising (Bawaria). Zwierzchność Turcji nad Chanatem Krymskim. Pierwsza inscenizacja motywu artystycznego w teatrze (Mantua).</p>
1473	<p>Założenie uniwersytetu w Trewirze. Współrządy JAKUBA III i KATARZYNY CORNARO na Cyprze (do 1474). Zdobywanie Geldrii przez Burgundię. Opanowanie Tlatelolco przez Azteków. Spotkanie KAROLA ŚMIAŁEGO z FRYDERYKIEM III w Trewirze (30.IX.), przymierze antyburgundzkie miast alzackich i biskupów Nadrenii. Współrządy RADU PIĘKNEGO i BASARABA III na Wołoszczyźnie (do 1474).</p>
1474	<p>Walki węgiersko-czeskie o Śląsk (do 1478). Założenie uniwersytetu w Saragossie. Zakup Księstwa Rostowskiego przez Moskwę. Najazd tatarski na Polskę. Pokój szwajcarsko-austriacki. Wojna burgundzko-szwajcarska (do 1477). KATARZYNA CORNARO królową Cypru (do 1489). IZABELA I KATOLICKA królową Kastylii (do 1504). Współrządy BASARABA III i BASARABA IV MŁODEGO na Wołoszczyźnie. Wojna kastylijsko-portugalska (do 1479). Pokój między Flandrią a Hanzą w Utrechcie (odnowienie przywilejów hanzeatyckich dla Anglii). Śmierć GUILLAUME'A DUFAY – głównego przedstawiciela szkoły niderlandzkiej w muzyce.</p>
1475	<p>Wyprawa moskiewska na Nowogród Wielki. Bezskuteczne oblężenie Neuss w Nadrenii przez Burgundię, zajęcie Awinionu przez Francję (30.IV.), przymierze francusko-szwajcarskie, posiłki angielskie dla Burgundii, oddzielna ugoda angielsko-francuska (zwrot kosztów wojennych i coroczna opłata dla Anglii – zerwanie przymierza z Burgundią przez Anglię i rezygnacja z roszczeń do korony francuskiej) – (29.VIII.), pokój francusko-bretoński w Senlis. Stracenie LUDWIKA LUKSEMBURSKIEGO w Paryżu (zdrada stanu). Zdobywanie Kaffy i likwidacja wszystkich faktorii genueńskich na Krymie przez Turcję, chan krymski MENGLI GIREJ w niewoli tureckiej (do 1476). BASARAB III hospodarem Wołoszczyzny (do 1476). Bitwa pod Vaslui – zwycięstwo Mołdawian (STEFAN WIELKI) nad Turcją. Śmierć GEORGESA CHASTELLANA – historyografa i poety burgundzkiego, DIRKA BOUTSA – malarza niderlandzkiego, PIETRO DECEMBRIO – historyka włoskiego, PAOLO UCELLO – malarza włoskiego.</p>
1476	<p>Wcielenie Ziemi Sochaczewskiej do Polski. Pierwsze książki w</p>

	<p><i>języku angielskim. Zdobycie Lotaryngii przez Burgundię, wyprawa na Szwajcarów – klęski pod Murten i Grandson, oblężenie Nancy (do 1477). Wprowadzenie Święta Niepokalanego Poczęcia przez SYKSTUSA IV (8.XII.). Przejęcie majątku zakonu Santiago przez Kastylię. MENGLI GIREJ chanem krymskim (do 1515). WŁAD PALOWNIK (po raz drugi) hospodarem Wołoszczyzny (do 1477).</i></p>
1477	<p><i>Bitwa pod Nancy – zwycięstwo Lotaryngii (RENE II) nad Burgundią, śmierć KAROLA ŚMIAŁEGO (5.I.), wcielenie Księstwa Burgundii do Francji, obsadzenie Hrabstwa Burgundii, Pikardii, Artois i Hainaut przez LUDWIKA XI, Holandia w składzie Francji (do 1482), konflikt polityczny Habsburgów z Walezjuszami o dziedzictwo burgundzkie (do 1559). Wydanie „Geografii” PTOLEMEUSZA w Bolonii, „Historia rerum ubique gestarum” PIUSA II w Wenecji. Współrzędy STEFANA WIELKIEGO i ROMANA II w Mołdawii (do 1478). Wielki przywilej MARII BURGUNDZKIEJ dla Gandawy. Działalność WITA STWOSZA w Krakowie (do 1496), budowa ołtarza mariackiego (do 1489). Założenie uniwersytetów w Tubingen, Moguncji i Uppsali. BASARAB IV MŁODY (po raz drugi) hospodarem Wołoszczyzny. MARCIN TRUCHSESS VON WETZHAUSEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1489).</i></p>
1478	<p><i>Likwidacja Republiki Nowogrodzkiej przez Moskwę. Pokój czesko-węgierski w Ołomuńcu (uznanie tytułów WŁADYSŁAWA II i KORWINA za jednakowo ważne). Założenie uniwersytetu w Kopenhadze. „Wojna popia” w Polsce na Warmii (do 1479). ALEKSANDER cesarzem Etiopii (do 1494). Walki wewnętrzne na Wołoszczyźnie (do 1481). Wydrukowanie „Arytmetyki handlowej” w Treviso. STEFAN WIELKI hospodarem mołdawskim (do 1504). Krótkie rządy ALEKSANDRA II, KONSTANTYN III królem Gruzji (do 1505).</i></p>
1479	<p><i>Pokój wenecko-turecki w Stambule (podbój Albanii, Lemnos i Despotatu Epiru przez Turcję, upadek władzy LEONARDA III TOCCO, czasowe opanowanie Kefalinii (do 1500) i Zakynthos (do 1481) przez Turków, 100 000 dukatów kontrybucji od Wenecji i coroczny podatek w wysokości 10 000 dukatów za prawo handlowania w Turcji (25.I.). Przejściowe opanowanie Luang Prabang przez Wietnam. Traktat kastylijsko-portugalski w Alcobaça (Afryka i obszary położone na południe od przyl. Bojador do Portugalii, Wyspy Kanaryjskie do Kastylii, utrata monopolu przez Portugalie na handel z Afryką). Unia personalna Kastylii i Aragonii (FERDYNAND II KATOLICKI królem Aragonii i Sycylii (do 1516), IZABELA I KATOLICKA (do 1504)). Inkwizycja w Hiszpanii.</i></p>
1480	<p><i><u>Bitwa nad rzeką Ugrą – zwycięstwo Moskwy (IWAN III) nad Złotą Ordą (AHMAD), zrzućenie jarzma tatarskiego przez Ruś.</u> Rządy tureckie w Otranto (do 1481). Bitwa morska koło Rodos – zwycięstwo joannitów nad Turcją. Rozprawa matematyczna PIERO DELLA FRANCESKI. Ponad 100 drukarni w Europie. Działalność kronikarza i poety JEAN’A MOLINETA w Niderlandach (do 1500). Wydanie „English-French Vocabulary” w Londynie. Śmierć JANA DŁUGOSZA – kronikarza polskiego.</i></p>

1481	<p><i>Włączenie Armagnac do Francji. Śmierć MEHMEDA II (4.V.), walka o tron turecki między BAJAZYTEM a DŻEMEM, ujęcie DŻEMA przez joannitów, BAJAZYT II ŚWIĘTY sułtanem Turcji (do 1512), oddanie Otranto Neapolowi, zawarcie nowego pokoju z Wenecją, zajęcie Hercegowiny przez Turków. Zdobywanie Zahary przez Grenadę, Alhamy przez Kastylie (XII.). TIZOC władcą Azteków (do 1486). JAN II DOSKONAŁY królem Portugalii (do 1495). Współrządy BASARABA IV (po raz trzeci) i WŁADA MNICHA na Wołoszczyźnie (do 1482). JAN królem Danii i Norwegii (do 1513). Pokój habsbursko-francuski w Arras (Pikardia, Artois, Mâconnais, Charolais, Boulonnais, Franche-Comté dla Francji, Niderlandy dla Habsburgów) – (XII.). Śmierć FRANCISCO FILELFO – poety włoskiego.</i></p>
1482	<p><i>Opanowanie Prowansji i Anjou przez Francję. Kanonizacja ŚW. BONAVENTURY. Wydanie norm określających zakres działania inkwizycji w Hiszpanii (SYKSTUS IV). Założenie uniwersytetu w Avili (Kastylia). Najazd tatarski na Litwę. Bitwa pod Loją – zwycięstwo Grenady nad armią chrześcijańską (14.VII.). Odkrycie ujścia rzeki Kongo przez Portugalczyków (DIEGO CÃO), kontakty z Państwem Kongo. Wojna wenecko-papieska o zwierzchnictwo nad Ferrarą (do 1491). Pierwsza korporacja optyków (Norymberga). MAHMUD królem Bahmanidów (do 1518). WŁAD MNICH hospodarem Wołoszczyzny (do 1495). Pierwszy niemiecki traktat o arytmetyce handlowej (Bamberg). Śmierć LUKI DELLA ROBBI – rzeźbiarza włoskiego.</i></p>
1483	<p><i>Bitwa pod Malagą – zwycięstwo Grenady nad armią chrześcijańską (III.), klęska wojsk Grenady pod Luceną (IV.). Wojna turecko-mamelucka (do 1492). Założenie uniwersytetu w Palma de Mallorca. Flandria pod rządami Francji. Śmierć LUDWIKA XI w Plessis-les-Tours (VIII.), KAROL VIII królem Francji (do 1498). Portugalczycy u brzegów Angoli (CÃO) – (VIII.). Zamordowanie EDWARDA V i jego brata RYSZARDA, RYSZARD III YORK królem Anglii (do 1485). Wydanie „Imago Mundi” PIERRE’A D’AILLY. TOMASZ TORQUEMADA wielkim inkwizytorem (do 1498). Uznanie JANA za króla Szwecji przez możnowładców szwedzkich (STURE STARSZY). JAN FREITAG VON LORINGHOF mistrzem inflanckim (do 1494).</i></p>
1484 - 1492	<p><i>PONTYFIKAT INNOCENTEGO VIII.</i></p>
1484	<p><i>Nieudane oblężenie Loji przez Kastylie (I.). Bulla papieska „Summis desiderantes” (przeciw czarom i czarownicom). Opanowanie Budziaku z Kilią i Akermanem przez Turcję. Zdobywanie Almerii przez Grenadę. Opanowanie Alory przez Kastylie (VI.). Wydanie „Opera de arithmetica” PIERRE’A BORGHI we Francji. Osadnictwo portugalskie w Gwinei Bissau i na wyspach Św. Tomasza i Książęca. Powstanie chłopskie w Katalonii (do 1486). Śmierć FRANÇOISA VILLON’A – poety francuskiego (Wielki testament).</i></p>
1485	<p><i>Zajęcie Tweru przez Moskwę. Wojna węgiersko-habsburska (do 1490), opanowanie Dolnej Austrii z Wiedniem, części Styrii i Karyntii przez KORWINA. Zdobywanie Rondy przez Kastylie (22.V.), przewrót w Grenadzie, obalenie MOHAMMADA, ZAGAL nowym emirem (do 1487). Bitwa pod Bosworth – zwycięstwo hrabiego</i></p>

	<i>Richmond nad Yorkami, śmierć RYSZARDA III YORKA (22.VIII.), dynastia Tudor w Anglii (do 1603), HENRYK VII (hr. Richmond) królem (do 1509). Ludność: Cuzco – 200 000. Zdobywanie Hueski przez Grenadę (IX.). Rozprawa o architekturze LEO BATTISTY ALBERTIEGO. Wydanie „Kwadrantu dla kupców” JEHANA CERTAINA w Paryżu „Opisania świata” MARCO POLO i „Historii naturalnej” PLINIUSZA STARSZEGO. Portugalczycy u wybrzeży Namibii (CÃO). Wojna domowa w Neapolu (do 1492). Dynastia Saluwów w Imperium Widżajanagaru (do 1505), SALUWA NARASIMHA władca (do 1491).</i>
1486	<i>Zniesienie pańszczyzny w Katalonii. Zdobywanie Loji przez Kastylię (29.V.). Otwarcie szkoły rachunków w Genui. Wypędzenie Żydów z Saragossy i Albarracin. Przymierze habsbursko-bretońskie. AHUITZOTL władca Azteków (do 1502). JAN CICERO elektorem Brandenburskim (do 1499). Obranie MAKSYMILIANA cesarzem rzymskim (do 1519).</i>
1487	<i>Wykrycie spisku antykrólewskiego we Francji (14.I.), wojna bretońsko-francuska (do 1488), ofensywa wojsk francuskich – wkroczenie KAROLA VIII do Bordeaux (9.III.). BOABDIL emirem Grenady (do 1492). Pismo „Malleus maleficarum” (Młot na czarownice) HENRYKA KRÁMERA i JAKUBA SPRENGERA. Zdobywanie Velez (3.V.) i Malagi (18.VIII.) przez Kastylię. Bunt LAMBERTA SIMNELA w Irlandii i Anglii. Przejęcie majątku zakonu Calatrava przez Kastylię. Portugalska wyprawa lądowa do Indii i Etiopii (ALFONSO DE PAIVA, PEDRO DA COVILHA) – (do 1488) i morska (BARTOLOMEO DIAZ) – (do 1488). HUNG CZY cesarzem Chin (do 1505).</i>
1488	<i>Zamordowanie JAKUBA III, króla Szkocji k/Stirling (11.VI.). JAKUB IV królem Szkocji (do 1513). Zdobywanie Very przez Kastylię (VI.). Krótka niewola MAKSYMILIANA w Brugii, bitwa pod Saint-Aubin-du-Courmier – zwycięstwo Francji nad Bretanią (27.VII.). Odkrycie przyl. Dobrej Nadziei przez DIAZA (16.VIII.) i jego powrót do Portugalii. Traktat bretońsko-francuski (córka króla Bretanii nie wyjdzie za mąż bez zgody Francji) – (21.VIII.). Śmierć VERROCCHIA (ANDREI DE CIONI) – malarza i rzeźbiarza włoskiego.</i>
1489	<i>Traktat polsko-turecki (2-letni rozejm w działaniach wojennych, potwierdzenie wspólnego zwierzchnictwa nad Mołdawią, gwarancja wolnego handlu czarnomorskiego). Zajęcie Chłynowa przez Moskwę. Rządy weneckie na Cyprze (do 1571). Sultanat Bidżapur w płn-zach. Dekanie (do 1686), dynastia Adilszahi (do 1686), JUSUF ADIL SZAH pierwszym sultaniem. Traktat angielsko-habsburski we Frankfurcie nad Menem. Zdobywanie Bazy (28.IX.), Almerii (22.XII.) i Kadyksu (30.XII.) przez Kastylię, ucieczka ZAGALA do Maroka. SIKANDAR II sultaniem Delhi (do 1517). JAN VON TIEFEN wielkim mistrzem krzyżackim (do 1497).</i>
1490	<i>Ludność: Europa – 60 mln, Paryż, Neapol, Sztambuł – 150 000, Wenecja, Mediolan – 100 000, Kordoba, Genua, Grenada, Florencja, Sewilla – 60 000, Brugia, Antwerpia, Augsburg, Barcelona, Bolonia, Brescia, Kolonia, Lyon, Cremona, Gandawa,</i>

	<p>Lizbona, Londyn, Palermo, Rzym, Rouen, Tuluza, Wiedeń – 40 000. Pierwowzór szczoteczki do zębów (Chiny). Wydanie „Summa arithmetica” LUKI PACIOLIEGO w Wenecji. Pierwsze plany urbanistyczne (Italia). Śmierć KORWINA (III.). Sultanat Ahmadnagar na terenie Maharasztry (do 1636), AHMAD NIZAM SZAH pierwszym sultaniem. Obiecanie nie atakowania Rzymu i Wenecji oraz zgoda na zwrot kosztów utrzymania DŻEMA przez Turcję (30.XI.). Oblężenie Grenady przez Kastylię (do 1492). Dynastia Jagiellonów na Węgrzech (do 1526), WŁADYSŁAW II królem (do 1516). Złamanie przez ANNĘ BRETOŃSKĄ układu z Francją, małżeństwo z MAKSYMILIANEM. IWAN III SROGI wielkim księciem moskiewskim (do 1505).</p>
1491	<p>Negocjacje BOABDILA z IZABELĄ i FERDYNANDEM. Chrzt Konga w obrządku rzymskim, JAN I pierwszym królem (do 1506). Zwrot Rousillon – Aragonii i Franche-Comte Habsburgom przez KAROLA VIII. Ludność: Tenochtitlan – 300 000. Wygnanie Żydów z Genewy. Pierwszy nowoczesny spektakl (Ferrara). Uzyskanie dyspensy (ANNA BRETOŃSKA) od związku z MAKSYMILIANEM, ślub z KAROLEM VIII w Langeais (6.XII.), wojna francusko-habsburska (do 1493). Krótkie rządy THIMMABHUPALI w Imperium Widżajanagaru, IMMADI NARASIMHA nowym władcą (do 1505). Śmierć JEAN’A MESCHINOTA – poety francuskiego, MARSILIA FICINO – filozofa włoskiego.</p>
1492	<p>Ludność: Francja – ok. 17 mln, Niemcy – 10 mln, Italia – 7 mln, Hiszpania – 8 mln, Anglia i Szkocja – 4mln, Holandia – ok. 2 mln. Zdobyte Grenady przez Kastylię, upadek Emiratu Grenady – koniec rekonkwisty (2.I.), BOABDIL na wygnaniu w Maroku. Pojednanie Neapolu z Państwem Kościelnym (24.I.). Bretania w składzie Francji (8.II.). Powstanie Hrabstwa Geldrii we Flandrii (11.II.). Pierwsza w Europie moneta opatrzona portretem władcy: Ferrara (18.II.). „Arte de la Lengua castellana” ANTONIO DE NEBRII w Grenadzie (25.II.). <u>Zgoda królowej IZABELI na wyprawę Genuńczyka, KRZYSZTOFA KOLUMBA na zachód (2.IV.).</u> Śmierć WAWRZYŃCA WSPANIAŁEGO w Carregi (8.IV.). Pierwszy międzynarodowy system monetarny (Wenecja) – (15.IV.). Dekret o wygnaniu Żydów z Hiszpanii (Królowie Katoliccy) – (30.IV.). Misja wenecka we Francji (V-IX.). Pokój turecko-mamelucki (31.V.). JAN I OLBRACHT królem Polski (do 1501). ALEKSANDER wielkim księciem Litwy (do 1506). Wygnanie Żydów z Sycylii (18.VI.). Konstrukcja pierwszego w świecie globusa (MARTIN BEHAIM) – (20.VI.). Pakt francusko-mediolański (24.VI.). Pierwsza znana próba zdobycia szczytu górskiego (Alpy, Aiguille – 2097 m.n.p.m., ANTOINE DE VILLE, RENAUD JUBIE) – (1.VII.). Śmierć INNOCENTEGO VIII (25.VII.). <u>Początek I wyprawy KOLUMBA, wypłynięcie z Palos na statkach „Niña”, „Pinta” i „Santa Maria” (3.VIII.).</u> Bunt PERKINA WARBECKA w Irlandii (do 1494).</p>
XV - XVI WIEK 1492 - 1503	<p>PONTYFIKAT ALEKSANDRA VI.</p>
1492	<p><u>KOLUMB na Wyspach Kanaryjskich (12.VIII.-6.IX.).</u> Wydanie „De</p>

	<p><i>institutione musica” BOECJUSZA (18.VIII.). MOHAMMAD TURE władcą Songhaju (do 1529), islam religią panującą. Napięcie angielsko-francuskie (VIII-X.). <u>KOLUMB na Morzu Sargassowym (16.IX.). Oblężenie Boulogne przez Anglię (8.X.). Krótki bunt na statku „Santa Maria” (10.X.). ODKRYCIE WYSPY GUANAHANI W ARCHIPELAGU BAHAMÓW (RODRIGO DE TRIANA), ODKRYCIE AMERYKI (11.X., 23.00), PRZYBYCIE KOLUMBA NA LĄD I NADANIE WYSPIE NAZWY SAN SALVADOR (12.X.).</u></i></p>
--	---